

Rapport fra IMO-prosjekt 14

Statens tilsyn for planter, fisk, dyr og næringsmidler

Mattilsynet

Ny drikkevannsforvaltning i regi av Mattilsynet

Forord til prosjektrapport

Foreliggende rapport er et innspill til Mattilsynets interimorganisasjon (IMO) vedrørende fremtidig forvaltning av drikkevann i regi av Mattilsynet.

Mattilsynet vil ta med seg anbefalinger og synspunkter som fremkommer i denne rapporten i sitt videre arbeid.

Den konkrete innsatsen vil imidlertid fremkomme av Mattilsynets virksomhetsplan de enkelte år.

Spørsmål om rapportens innhold kan rettes til Morten Nicholls i Mattilsynet.

Mattilsynet
8.januar 2004

Forord

Interimorganisasjonen for Mattilsynet (IMO) oppnevnte i juni 2003 medlemmer til IMO-prosjekt nr 14, Drikkevannsforvaltning. Bakgrunnen for prosjektet var at man i forbindelse ved opprettelsen av Mattilsynet fra 01.01.04 ønsket å ha på plass en ny drikkevannsforvaltning med klar ansvarsfordeling på sentralt, regionalt og lokalt nivå der Mattilsynet er tilsyns- og godkjenningsmyndighet.

Kontaktpersoner i IMO har vært Karina Kaupang og Ingveig Olberg

Pga av omfanget av prosjektarbeidet og korte tidsfrister valgte IMO å dele arbeidet inn i følgende to prosjektgrupper:

Prosjektgruppe 1:

Kristian Staveland, Næringsmiddeltilsynet for Midt-Rogaland, (prosjekt- og gruppeleder)
Janneke Arntsen, Statens Næringsmiddeltilsyn
Toril Hofshagen, Norsk vann- og avløpsverkforening, NORVAR
Ingjerd Kopperud, Næringsmiddeltilsynet Drammensregionen, KNT-forum
Truls Krogh, Nasjonalt folkehelseinstitutt
Kjetil Tveitan, Helsedepartementet

Prosjektgruppe 2:

Morten Nicholls, Statens Næringsmiddeltilsyn (gruppeleder)
Gjert Fredriksen, Fiskeridirektoratet
Ådne Iversen, Næringsmiddeltilsynet i Dalane, KNT-forum
Carl Fredrik Nordheim, Nasjonalt folkehelseinstitutt
Eirik Sørli, Statens Dyrehelsetilsyn

Prosjektgruppene legger med dette fram sin rapport fra prosjekt 14 for IMO.

Oslo, 18.12.03

Innhold

1	<i>Sammendrag</i>	7
2	<i>Bakgrunn og forutsetninger</i>	8
3	<i>Formål med og organisering av prosjektet</i>	10
3.1	Prosjektets mål	10
3.2	Prosjektets hovedoppgaver.....	10
3.3	Prosjektorganisering.....	10
3.3.1	Delprosjekt 1 Organisering, ansvar og oppgavefordeling.....	10
3.3.2	Delprosjekt 2 Aktiviteter og oppgaveløsning.....	10
3.3.3	Delprosjekt 3 Status for godkjenning og ressursbruk lokalt, regionalt og sentralt	10
3.3.4	Delprosjekt 4 Regelverksendring samt handlingsplan for videre arbeid	11
4	<i>Kort historikk</i>	12
5	<i>Begrepet drikkevannsforvaltning</i>	14
5.1	Vannressursforvaltning	14
5.2	Drikkevannsforvaltning.....	14
5.3	Vannforsyningsforvaltning.....	15
5.4	Vassdragsforvaltning.....	15
5.5	Plan og arealforvaltning	15
5.6	Avgrensning	15
6	<i>Gjeldende rett på området</i>	16
6.1	Generelt	16
6.2	Spesielt om regelverket for skip og petroleumsinnretninger	18
6.2.1	Skip.....	18
6.2.2	Petroleumsinnretninger	18
7	<i>Dagens organisering, ansvarsforhold og aktiviteter</i>	21
7.1	Kommunalt nivå.....	21
7.2	Regionalt nivå	22
7.2.1	Fylkesmannen.....	22
7.2.2	Fylkeskommunen	22
7.3	Sentralt nivå.....	23
7.3.1	Sentrale aktører involvert i drikkevannsforvaltningen.....	23
7.3.2	Sentrale aktører med roller i øvrige deler av drikkevannsforvaltningen og i vannressursforvaltningen for øvrig	24
7.3.3	Systemer og instanser som Mattilsynet må samhandle med	24
8	<i>Status for godkjenning av vannforsyningsystemer og dagens ressursbruk på drikkevannsforvaltning lokalt, regionalt og sentralt</i>	27
8.1	Status for vannforsyningsystemene	27
8.2	Status for ressursbruk	28

8.3	Status for kompetanse	29
9	Rettslige og organisatoriske rammebetingelser for drikkevannsforvaltningen i Mattilsynet	30
9.1	Mål for drikkevannsforvaltningen sett ut fra tre ulike perspektiver.....	30
9.2	Plassering av myndighet etter drikkevannsforskriften.....	31
9.2.1	Godkjenningsmyndighet for vannforsyningsystem på land	31
9.2.2	Myndighet til å gi godkjenning av vannforsyningsystem på skip, luftfartøy og offshoreinnretninger	33
9.2.3	Godkjenning av kjemiske produkter til bruk ved vannbehandling	33
9.2.4	Tilsyns- og vedtaksmyndighet i Mattilsynet	33
9.2.5	Myndighet til å fatte vedtak etter drikkevannsforskriftens § 18	35
9.2.6	Dispensasjonsmyndigheten	35
9.2.7	Endringer i drikkevannsforskriften	36
9.3	IKT system for drikkevann i Mattilsynet	36
9.3.1	Innledning.....	36
9.3.2	I samfunnets tjeneste	36
9.3.3	Faglig innhold	38
9.3.4	Forholdet til Vannverksregisteret ved Folkehelseinstituttet.....	39
9.4	Kompetanse- og ressursbehov i Mattilsynet	41
9.4.1	Kompetansebehov	41
9.4.2	Ressursbehov.....	43
9.4.3	Intern organisering av drikkevannsforvaltningen i Mattilsynet	44
9.5	Bruk av forvaltningsstøtteinstituttene og andre fagmiljø	45
9.6	Kvalitetssikring, akkreditering, standardisering og vurderinger	45
9.7	Veiledning og veiledningsmateriell	46
10	Videre arbeid.....	48
10.1	Mattilsynets rolle på skip, luftfartøy og innretninger til sjøs	48
10.2	Materielle endringer av drikkevannsforskriften.....	49
10.2.1	Registreringsplikt og endring av godkjenningsgrensen	50
10.2.2	Skal alle kvalitetskrav i drikkevannsforskriften gjelde for alle vannforsyningsystem?	51
10.2.3	Kvalitetskrav til drikkevann. Behov for avklaring av nytt analyseomfang etter vedlegget til drikkevannsforskriften.....	51
10.2	Beskyttelse av nedbørfelt/vannkilde.....	52
10.3	Hvis ingen vil eie et vannverk.....	52
10.4	Drikkevannsberedskap og samordning av statlig forvaltning av vannforsyningsberedskapen	52
10.4.1	Drikkevannsberedskap på land.....	52
10.4.2	Drikkevannsberedskap på offshoreinnretninger.....	53
10.4.3	Samordning av den totale vannforsyningsberedskapen på land.....	53
10.5	Samordning av statlige krav mht ledningsdimensjonering (brannvannsbehov kontra vannkvalitet).....	53
10.6	Samvirket med arealplan-, bygnings- og vassdragsmyndighetene	55

10.7	Godkjenning etter vannressursloven	56
10.8	Implementering av EUs rammedirektiv for vann.....	56
10.8.1	Mattilsynets rolle i forvaltningen av direktivet	58
10.8.2	Valg av system og ikt løsninger for registrering og rapportering av vannforsyningen	58
10.9	Forvaltning av drikkevann til husdyr og vann til jordvanning.....	58
10.10	Prosjekter i regi av dagens kommunale næringsmiddeltilsyn.....	59
10.11	Prioritering av aktiviteter	59
11	VEDLEGG.....	61
11.1	Andre sentrale aktører med andre roller i vannressursforvaltningen	61
11.2	Dokumenter om vannforsyningen.....	63
11.3	Oversikt over regelverk for vannressursforvaltningen.....	64
11.4	Kartleggings skjema for kommunal drikkevannsmyndighet	67
11.5	Høring – endring av drikkevannsforskriften som følge av ny matlov og ny organisering av drikkevannsforvaltningen	74

1 Sammendrag

Rapporten er utarbeidet på oppdrag fra interimorganisasjonen for Mattilsynet. Hovedmålet med prosjektet har vært å komme med forslag til ny forvaltningsmodell for drikkevann fra 01.01.04, der Mattilsynet blir både godkjennings- og tilsynsmyndighet. Ut fra gitte forutsetninger er det utarbeidet forslag til formelle endringer av drikkevannsforskriften for at Mattilsynet skal kunne ivareta disse funksjonene. Endringsforslaget er oversendt Helsedepartementet 05.11.03, og forskriften antas å tre i kraft fra første uke i 2004

Rapporten beskriver drikkevannsforvaltningens plass i den samlede vannressursforvaltningen, gir en oversikt over gjeldende rett på området og omtaler dagens organisering, ansvarsforhold og aktiviteter på lokalt, regionalt og sentralt hold.

I kapittel 8 gis en statusbeskrivelse for godkjenning av vannforsyningssystemene og oversikt over dagens ressursbruk og kompetanse på de tre forvaltningsnivåene.

De to påfølgende kapitler analyserer gråsoner og hovedutfordringer den nye forvaltningen står overfor og presiserer at løsningsforslagene har ulik tidshorisont.

Kapittel 9 vurderer, beskriver og foreslår løsninger for rettslige og organisatoriske rammebetingelser som må være til stede ved oppstart av Mattilsynet. Disse rammebetingelsene knytter seg bl a til regelverkutforming, registrerings- og rapporteringsrutiner, ressurs- og kompetansebehov, forvaltningsstøtte, kvalitetssikring og veiledning. Det foreslås bl a at godkjenningen av alle landbaserte vannforsyningssystem legges til distriktskontoret. Dette gjelder også om systemet omfatter flere distrikter eller regioner.

Kapittel 10 omhandler forslag til oppgaver Mattilsynet må arbeide videre med når organisasjonen er på plass. Her inngår forslag til enkelte materielle endringer av drikkevannsforskriften, som kan vurderes i det nye Mattilsynet, samordning med annen statlig forvaltning innen vannforsyningsområdet og samordning med arealplan-, bygnings- og vassdragsmyndighetene. Det gis forslag til prioritering mellom noen av tiltakene. Omtalen av EUs rammedirektiv for vann er et viktig element i den sammenheng.

Prosjektet har hatt i oppdrag å utrede 12 oppgaver som er formulert i pkt 3.3. Bak hver oppgave finnes henvisning til kapitlene i rapporten hvor oppgaveløsningen presenteres.

2 Bakgrunn og forutsetninger

Dagens drikkevannsforvaltning i Norge oppfattes av mange som fragmentert og med uklar ansvarsfordeling både på sentralt, regionalt og lokalt nivå. Videre har myndighetsfordelingen, der kommunen i mange tilfeller både er vannverkseier, tilsynsmyndighet og godkjenningsmyndighet for eget vannforsyningsssystem, vært omdiskutert. Disse og andre problemstillinger har vært beskrevet og diskutert i en rekke dokumenter gjennom flere år. Rapporten fra Heløegruppen som behandlet godkjenningsordningen gir en oversikt over en del av problemstillingene.

Regjeringen har som ett av sine mål at forvaltningen skal moderniseres. Dette er konkretisert i handlingsplanen Et enklere Norge. Ett av delmålene er å gjennomføre opprydding og forenkling av lover og forskrifter. Unødige detaljreguleringer og dobbeltreguleringer skal fjernes, og regelverket skal bli enklere å forstå.

En rekke politiske vedtak, stortingsdokumenter o.a. fra senere tid legger føringer for hvordan den nye drikkevannsforvaltningen skal utformes:

- I St.prp. nr 1 (2001-2002) presenterte regjeringen sine planer for Stortinget om organisering av et nytt mattilsyn. Disse planene ble videreført i St.prp. nr.1 Tillegg 8 (2002-2003).
- I Ot.prp. nr. 100 (2002-2003) om lov om matproduksjon og mattrygghet m.m. (matloven) kapittel 3.4.3.1 er det kommentert følgende vedrørende den nye drikkevannsforvaltningen:

”I tråd med redegjørelsen i St.prp. nr. 1 (2001-2002) skal store deler av drikkevannsforvaltningen legges til Mattilsynet. Helsedepartementet har utredet spørsmålet om det fortsatt skal opprettholdes en godkjenningsordning for drikkevann og konkludert med at godkjenningsordningen skal opprettholdes.

Stortinget har sluttet seg til at godkjenningsordningen skal gjøres statlig og at Mattilsynet skal stå for godkjenningen. Dette er først og fremst begrunnet med at vann er vårt viktigste næringsmiddel, og at det derfor er viktig at vann godkjennes av samme organ som forestår den øvrige godkjenningen av matvarer. Godkjenningen skal i utgangspunktet foretas av Mattilsynets lokale enheter.

Departementet vil peke på at vann fortsatt vil være regulert også av en rekke andre lover, bl.a. lov 19. november 1982 nr. 66 om helsetjenesten i kommunene (kommunehelsetjenesteloven), plan- og bygningsloven av 14. juni 1985 nr. 77 (plan- og bygningslov), lov 24. november 2000 nr. 82 om vassdrag og grunnvann (vannressursloven), lov 13. mars 1981 nr. 6 om vern mot forurensninger og om avfall (forurensningsloven). Det er derfor en forutsetning at godkjenningsprosessen gjennomføres i nært samarbeid med det miljørettede helsevernet i kommunene. Det pågående arbeidet med å implementere EUs rammedirektiv for vann vil også få betydning for drikkevannsforvaltningen i Norge. Matloven vil for øvrig dekke EUs drikkevannsdirektiv.”

- Det er videre sagt følgende i Ot.prp. nr. 100 kapittel 4.1.1.3: *”..synes det hensiktsmessig å la alle forhold vedrørende vann til drikke og næringsmiddelproduksjon være omfattet av den nye matloven på samme måte som i dagens næringsmiddellov. Alternativet er at matloven bare omfatter drikkevann fra tappepunktet og at den øvrige reguleringen av drikkevann overlates til kommunehelsetjenesteloven. Dette synes imidlertid lite hensiktsmessig ut fra de ansvars- og tilsynsforhold som denne loven etablerer. En kan ikke se at det vil skape problemer i forhold til implementeringen av Food Law å la drikkevann omfattes av matloven, da bestemmelsene om drikkevann*

bare vil supplere Food Law på et annet område som også er omfattet av EØS-avtalen. Departementene foreslår følgelig at den nye matloven omfatter alle forhold vedrørende vann til drikke og næringsmiddelproduksjon fra nedslagsfelt til tappekran."

- I Ot.prp. nr. 100 er det presisert at begrepet næringsmidler omfatter drikkevarer, herunder drikkevann. Dette er tydeliggjort i lovforslaget i § 2 om saklig virkeområde: *"Loven omfatter alle forhold i forbindelse med produksjon, bearbeiding og distribusjon av innsatsvarer og næringsmidler, herunder drikkevann."* En rekke av matlovforslagets paragrafer gjelder vannforsyning og drikkevann og vil ved ikrafttredelse være hjemmelsgrunnlag for bestemmelser i drikkevannsforskriften.
- I tillegg er det i Ot.prp. nr. 100 foreslått at nytt sjettede punktum i kommunehelse-tjenesteloven § 4a-4 2. ledd, skal lyde: *"I forskriftene kan det bestemmes at Mattilsynet gir godkjenning av drikkevann og vannforsyningsanlegg, og regler om klage over slike vedtak."* Departementene kommenterer at forslaget innebærer en tilpasning til at Mattilsynet skal overta som godkjenningsmyndighet av drikkevann og vannforsyningsanlegg for så vel godkjenning etter matloven som kommunehelse-tjenesteloven.
- Videre gjøres det i Ot.prp. nr. 100 ikke noe skille mellom tradisjonell landbasert vannforsyning og vannforsyning til sjøs og på skip.

Matloven ble vedtatt ved behandling i Odelstinget 11.12.2003, jf Besl.O.nr 40 (2003-2004).

3 Formål med og organisering av prosjektet

3.1 Prosjektets mål

Etablere en ny forvaltningsmodell for drikkevann fra 01.01.04, der Mattilsynet bli a blir tilsyns- og godkjenningsmyndighet.

3.2 Prosjektets hovedoppgaver

Prosjektets hovedoppgave vil være å foreslå ansvars- og oppgavefordeling mellom ulike sentrale, regionale og lokale aktører og komme med forslag til nødvendige regelverksendringer. Med bakgrunn i Norges forpliktelser på vannområdet, deriblant EUs rammedirektiv og implementering av dette, er det også nødvendig å gjennomføre et kartleggingsarbeid over status for godkjente vannforsyningsanlegg og ressursbruk og kompetanse i dagens drikkevannsforvaltning og komme med forslag om framtidig behov. Det skal også utarbeides forslag til oppdatering av drikkevannsregistreringer og etablering av hensiktsmessige ikt-løsninger.

3.3 Prosjektorganisering

Prosjektet er organisert i 2 prosjektgrupper og fire delprosjekter, der prosjektgruppe 1 har ansvar for delprosjekt 1 og 4, mens prosjektgruppe 2 har ansvar for delprosjekt 2 og 3. Deltakerne i prosjektgruppene framkommer av forordet til rapporten. Prosjektgruppe 1 og leder for prosjektgruppe 2 har i fellesskap satt sammen oppgaveløsningene på delprosjektene i foreliggende fellesrapport. Kapittelhenvisningen bak opplistingen av oppgavene (nedenfor) viser hvor i rapporten løsningsforslagene finnes.

Delprosjektene har vært:

3.3.1 *Delprosjekt 1 Organisering, ansvar og oppgavefordeling*

- Definere den virksomhet som i denne sammenheng skal omfattes av begrepet drikkevannsforvaltning. (Kap 5)
- Kartlegge gjeldende og varslet rett/lovgivning på området (Kap 6 og vedlegg 3)
- Beskrive dagens organisering/ansvarsforhold på sentralt, regionalt og lokalt nivå. (Kap 7)
- Identifisere gråsoner i dagens forvaltning på de tre nivåer. (Kap 10)

3.3.2 *Delprosjekt 2 Aktiviteter og oppgaveløsning*

- Kartlegge hvilke aktiviteter som pågår i regi av de ulike aktører (programmer, registreringer, kartlegging og overvåkning, utredninger, planarbeid, FoU-aktivitet, veiledning og opplæring og beredskap) (Kap 7 og vedlegg 1)
- Beskrive og prioritere hvilke problemstillinger på dette området som det haster mest med å finne en løsning for. (Kap 10)
- Presentere løsningsforslag for nevnte aktiviteter (f eks drikkevannsregister, IKT-løsninger). (Kap 9)

3.3.3 *Delprosjekt 3 Status for godkjenning og ressursbruk lokalt, regionalt og sentralt*

- Kartlegge status i kommunene/fylkene mhp godkjenning av vannforsyningsanlegg. (Kap 8)
- Kartlegge ressursbruk og kompetanse som medgår til drikkevannsforvaltningen lokalt og regionalt. (Kap 8)
- Angi behovet for ressurser og kompetanse i Mattilsynet (Kap 9)

3.3.4 Delprosjekt 4 Regelverksendring samt handlingsplan for videre arbeid

- Regelverksendring/-implementering - nødvendige justeringer. (Kap 9)
- Utarbeide plan for hvilke oppgaver det må arbeides videre med utover prosjektets ramme. (Kap 10)

4 Kort historikk

Lov om Sundhetskommisjoner av 1860 (Sunnhetsloven) gir anvisning for norsk drikkevannsforvaltning ved å henlede sunnhetskommisjonens (helserådets) oppmerksomhet på, ”skadelig stillestående Vands Afledning” og på ....”Drikkevandets Beskaffenhet”.

I 1951 fikk vi en egen forskrift, *forskrift om drikkevann med mer og vannforsyningsanlegg*. Gjennom forskriften ble det satt generelle kvalitetskrav til drikkevann og åpnet for at det kunne gis bestemmelser om krav til vannets fysiske og kjemiske beskaffenhet og mikrobiologisk renhet. Det ble også innført en godkjenningsplikt for vannverk. Godkjenningsmyndigheten for de større vannverkene ble lagt til Sosialdepartementet ved Helsedirektoratet, mens godkjenningsmyndigheten for vannverkene som forsynte opp til 1000 personer, ble lagt til helserådet i kommunene. I 1977 ble drikkevannsforskriften endret slik at godkjenningen av de større vannverkene ble lagt til Statens institutt for folkehelse. I arbeidet til Hovedkomiteen for reformer i lokalforvaltningen (Juell-komiteen) ble det på slutten av 1970-tallet for første gang foreslått at all godkjenning av vannverk skulle legges til kommunene. Dette ble gjentatt i St. meld. nr 28 (1982-83) Om den fremtidig virksomhet ved Statens institutt for folkehelse og i St. meld. nr. 55 (1984-85) Om vannforsyningen.

Først i 1995 ble denne desentraliserte godkjenningsordningen gjennomført ved fastsettelse av ny drikkevannsforskrift. Godkjenning av vannverk som bare berører egen kommune (det vil for eksempel si at ingen arealer i andre kommuner blir berørt av restriksjoner rundt vannkilde og nedbørfelt) ble lagt til kommunen selv, mens fylkesmannen ble godkjenningsmyndighet for vannverk som berørte mer enn én kommune i samme fylke. Dersom kommuner i flere enn ett fylke ble berørt, ble godkjenning gitt av departementet.

Regjeringen la som nevnt i 1985 fram St. meld. nr. 55 om vannforsyningen. Dette var den første stortingsmeldingen som behandlet vannforsyningen særskilt. Meldingen omhandlet i første rekke alminnelig vannforsyning. Vann fra egne inntak til jordbruk og industri ble i mindre grad vurdert. Utredningen konkluderte med at vannforsyningsforvaltningen var spredt på flere departementer. Dette medførte at vannverkseierne måtte holde kontakt med flere forskjellige instanser under planlegging, utbygging og drift. Regjeringen konstaterte at godkjenningsordningen for vannverk hadde utgangspunkt i helsemessige vurderinger, og mente at vannforsyningen nå burde vurderes i en bredere sammenheng. Regjeringen foreslo at kommunenes ansvar for vannforsyningen skulle styrkes ved å legge godkjenningen direkte til kommunens egen oversiktsplanlegging. Den helsemessige del av godkjenningen skulle gis med hjemmel i helselovgivningen, og de helsemessige hensyn for øvrig skulle ivaretas ved helsemyndighetenes deltagelse på alle trinn i planlegging og godkjenning av vannverk. MD ble tillagt et samordningsansvar for vannforsyningen. Vannforsyningspolitikken skulle sees i sammenheng med den øvrige vannressursforvaltningen slik at det ble tatt en avveining mellom drikkevannsinteresser og andre interesser knyttet til vern og utnyttning av vann.

Ingen deler av disse forslagene ble gjennomført fullt ut. Det ble fortsatt slik at godkjenning av vannverk etter drikkevannsforskriften ble gitt uavhengig av om de inngikk i kommunens planer etter plan- og bygningsloven

Vannressursloven utgitt av OED i 2000, og som avløste vassdragsloven av 1940, skulle sikre en forsvarlig bruk og forvaltning av vannressursene, og egen forskrift presiserte hvilket organ som var vassdragsmyndighet etter loven.

Heløe-gruppen har i sin rapport av 3. juni 2002 gitt en historisk oversikt over godkjenningsordningen hvor det bl a står:

Egen godkjenningsordning for vannforsyningsanlegg har eksistert siden drikkevannsforskriften av 1951. Hjemmelsgrunnlaget for forskriften på den tid var sunnhetsloven av 1860 og næringsmiddeloven av 1933. I 1995 ble det fastsatt ny drikkevannsforskrift med hjemmel i næringsmiddeloven, kommunehelsetjenesteloven og helseberedskapsloven. I 2001 ble det fastsatt enda en ny drikkevannsforskrift, og denne gangen med hjemmel i næringsmiddeloven og kommunehelsetjenesteloven, samt i lov om helsemessig og sosial beredskap.

Begge gangene ble godkjenningsinstituttet opprettholdt. Godkjenningsmyndighet og størrelse på godkjenningspliktige vannforsyningsanlegg har imidlertid blitt endret. I forskriften fra 1951 var Helsedirektoratet godkjenningsmyndighet for anlegg som forsynte 1000 personer eller mer, men fra 1977 ble denne myndigheten lagt til Statens institutt for folkehelse. Vannforsyningsanlegg som forsynte fra 100 til 1000 personer skulle godkjennes av helserådet. Anlegg for færre enn 100 personer hadde ingen godkjenningsplikt etter drikkevannsforskriften, men bygningsmyndigheten skulle (og skal) i henhold til plan- og bygningsloven §65 (og tidligere bygningslov) påse at bygninger som reises eller tas i bruk til opphold for dyr eller mennesker, har tilgang på tilstrekkelig og hygienisk betryggende drikkevann. Utover dette vises til Heløe-gruppens rapport

5 Begrepet drikkevannsforvaltning

5.1 Vannressursforvaltning

Med vannressursforvaltning menes forvaltningen av vassdrag, sjø og grunnvann. Vann og vassdrag brukes til mange formål; transport, fangst, fiske, rekreasjon, råstoff/innsatsfaktor i produksjon, energiproduksjon og vannforsyning.

Vannressursforvaltningen inkluderer følgende:

- Vannforsyningsforvaltning inkludert drikkevannsforvaltning
- Vassdragsforvaltning
- Plan- og arealforvaltning

5.2 Drikkevannsforvaltning

Beskrivelsen av hva vi forstår med begrepet drikkevannsforvaltning i dette prosjektet har et tredelt formål:

- Avgrense drikkevannsforvaltningen mot den øvrige vannressursforvaltningen. Organiseringen av den øvrige vannressursforvaltningen er ikke tema i dette prosjektet, men tas med her for å skape en ramme rundt og plassere drikkevannsforvaltningen i en større sammenheng.
- Avgrense de deler av drikkevannsforvaltningen som skal utføres av Mattilsynet, og som er mål for prosjektet, mot den drikkevannsforvaltning som utføres av andre etater/aktører
- Foreslå hvordan Mattilsynet internt skal organisere de oppgaver som skal utføres innenfor drikkevannsforvaltningen.

Begrepet forvaltning er beskrevet i flere utredninger og i forvaltningsrettslig litteratur. Hva som generelt ligger i begrepet beskrives ikke nærmere her. Det vises til følgende dokumenter hvor begrepet er beskrevet:

- Eckhoff/Smith: Forvaltningsrett
- Fimreite og Grindheim: Offentlig forvaltning
- St.prp. nr. 1 (2002-2003) Tillegg 8
- St.meld. nr. 17 (2002-2003) Om statlig tilsyn
- Ot.prp. nr. 100 (2002-2003) Om lov om matproduksjon og mattrygghet mv

Begrepet forvaltning defineres ofte ved å beskrive forvaltningens gjøremål. Blant forvaltningens gjøremål kan nevnes å utøve offentlig myndighet og å administrere statens og kommunenes næringsvirksomhet og tjenesteytelser. I dette prosjektet lar vi ikke statens og kommunenes næringsvirksomhet og tjenesteytelser omfattes av begrepet forvaltning. Dette innebærer at for eksempel kommunenes drift av vannforsyningssystem faller utenfor begrepet drikkevannsforvaltning i dette prosjektets forstand. I stedet legges det vekt på utøvelse av offentlig myndighet.

I St.meld.nr.17 (2002-2003) utdypes tilsynsorganenes oppgavene nærmere. Med utgangspunkt i denne beskrivelsen vil følgende oppgaver komme inn under begrepet drikkevannsforvaltning:

1. Kontroll av at forholdene er i samsvar med fastsatt norm (lov/forskrift fastsatt av Storting/regjering eller tilsynsorgan (forskrifter av teknisk art)) og sekundære vedtak (pålegg om retting, stengning, tvangsmulkt mv). I drikkevannsforvaltningen vil dette bli å innebære å føre tilsyn med at drikkevannet oppfyller krav som er stilt til drikkevann i regelverket, utføre tilsynsbesøk i alle deler av vannforsyningssystemet, vurdere

internkontrollsystemet og beredskapsplaner, samt at alle øvrige krav i forskriften overholdes.

2. Godkjenning
  - godkjenning av vannforsyningsystem
  - godkjenning av kjemiske produkter til behandling av drikkevann
3. Utferdigelse av forskrifter, bl a som regulerer produksjon av og krav til drikkevannet, vannforsyningsystemet, vannverkseier, samt eventuelle avgifts- og gebyrordninger som hjemles i matloven.

For å kunne ivareta myndighetsrollen som følger av beskrivelsen ovenfor, har forvaltningen behov for støttefunksjoner som dermed må anses som en del av begrepet drikkevannsforvaltning. Blant disse kan nevnes internasjonalt arbeid, veiledning, informasjon, samvirke med tilstøtende myndigheter nasjonalt og internasjonalt, kontakt med og bruk av FoU-miljøer, inneha oversikt over drikkevannssektoren, nasjonale kartleggings- og overvåkingsprogrammer, m v.

For ytterligere å plassere drikkevannsforvaltningen i vannressursforvaltningen, gis det nedenfor en beskrivelse av de andre områdene som er nevnt i 5.1:

5.3 Vannforsyningsforvaltning

Vannforsyning er enhver aktivitet som har som formål å levere vann til en eller flere personer, virksomheter eller bruksområder. Avhengig av bruksområdet kan begrepet ha en forstavelse eller annen utdypning som forklarer anvendelsen. Som eksempler nevnes drikkevann, jordbruksvanning, drikkevann til husdyr, kjølevann, prosessvann, brannvann m v. Disse forholdene forvaltes av ulike myndigheter. Vannforsyningen foregår normalt via et ledningsnett, men unntaksvis kan vannforsyningen løses på andre måter, for eksempel ved at folk må hente vann fra tank.

5.4 Vassdragsforvaltning

Med vassdragsforvaltning mener forvaltning av bl a vannressursloven og vassdragsreguleringsloven. Vassdragsmyndighet er Olje- og energidepartementet, Norges Vassdrags- og energidirektorat, fylkesmannen og andre myndigheter som fastsatt i forskrift om hvem som skal være vassdragsmyndighet etter vannressursloven.

5.5 Plan og arealforvaltning

Plan- og arealforvaltning er den forvaltning som utføres med basis i bl a plan- og bygningsloven. Planmyndighet er Miljøverndepartementet, fylkeskommunen og kommunen som forvalter av plan- og bygningsloven.

5.6 Avgrensning

I dette prosjektet avgrensner vi drikkevannsforvaltningen i forhold til den totale vannressursforvaltningen ved å legge hovedvekten på de oppgaver som ligger inn under HD og underliggende organer. I de tilfeller hjemmelsgrunnlaget for disse oppgavene finnes i andre departementers regelverk, inngår beskrivelsen av dette regelverket i prosjektet. Annen vannressursforvaltning omfattes av prosjektet i den grad den interfererer med drikkevannsforvaltningen.

6 Gjeldende rett på området

6.1 Generelt

Det er mange lover og forskrifter som på ulikt vis regulerer vannressurssektoren (se vedlegg). Bare en liten del av disse har hovedfokus på drikkevann, men vil i større eller mindre grad samvirke med drikkevannsregelverket. Heløe-gruppen har i sin rapport omtalt de viktigste lover og forskrifter som vedrører vannressursene. I tillegg har NORVAR en omfattende gjennomgang av regelverk og rettspraksis på vannressursområdet i sin "VA-jus database", som foreligger i 4. utgave og er a jour med regelverksstatus pr juni 2003. Det vises til disse to dokumentene. Det regelverket som er gjengitt i vedlegget omhandler følgende forhold:

- Regulering av produksjon, levering, kvalitet og tilsyn med vannforsyningssystemer generelt
- Regulering av produksjon, drift, kvalitet og tilsyn med vannforsyningssystemer til skip og petroleumsinnretninger offshore
- Regulering av bruk av drikkevann i næringsmiddelvirksomheter, andre virksomheter og eiendommer og fartøy
- Regulering av planlegging, konsesjon, ekspropriasjon m v i forbindelse med planer om og etablering av et vannforsyningssystem
- Annet regelverk som berører vannforsyningen

Drikkevannsforvaltningens primær oppgaver er sentrert om de tre første kulepunktene med drikkevannsforskriften og hjemmelslovene for den som basis. I beskrivelsen av dagens organisering, ansvar og aktiviteter i kapittel 7 er det prinsipielt av betydning å skille mellom aktører i henhold til drikkevannsforskriften og dens hjemmelslover og aktører etter annet regelverk. Det er imidlertid ikke alltid lett å sette klare grenser da problemstillinger og oppgaver er sektorovergripende.

Tabell 6.1 viser en del eksempler på hvor dagens drikkevannsforskrift gjelder eller ikke gjelder, og om det er krav til godkjenning etter forskriften. Tredje kolonne viser annet regelverk som gjelder parallelt med eller erstatter drikkevannsforskriften.

Tabell 6.1. Virkeområde og krav til godkjenning etter drikkevannsforskriften før matloven erstatter næringsmiddeloven som hjemmelsgrunnlag

Virkeområde	Drikkevannsforskriften (dvf.)		Andre forskrifter som går foran dvf.	
	Gjelder	Godkjenning	Gjelder	Godkjenning
Egen vannforsyning til egen husholdning	J	N 5)		
Egen vannforsyning til egen husholdning m/utleieleilighet	J	N 5)		
Felles vannforsyning for 2-19 husstander	J	N 5)		
Vannverk som forsyner 20 husstander eller flere	J	J		
Internt fordelingsnett, landbaserte systemer	J	N		
Egen vannforsyning til forsamlingshus uten vann til drikke	J	J		
Egen vannforsyning til forsamlingshus med vann til drikke	J	J		
Næringsmiddelvirksomheter	J	J		
Melkerom på gårdsbruk	J	N 8)		
Skoler og barnehager	J	J		
Klubbhus og lignende kun til dusj/kroppsvask	J	N		

Virkeområde	Drikkevanns- forskriften (dvf.)		Andre forskrifter som går foran dvf.	
	Gjelder	God- kjenning	Gjelder	God- kjenning
Handelsskip	N 1)	N	J	N
Fiskefartøy, drikkevann til mannskap	N 1)	N	J	N
Fiskefartøy, vann til tilvirkning av fiskevarer	J 2)	J 7)	J 2)	N
Petroleumsinnretninger offshore på norsk sokkel	J 3)	N	J 9)	11)
Tog, fly og passasjerfartøy	J	J 6)		
Vann på flaske/holder	J	J		
Mineralvann og kildevann	N 10)	N 10)	J 10)	J 10)
Vann til oppbevaring og rensking av levende fisk	J 4)	N	J 4)	N
Vann til vanning av planter til matformål	N	N		
Drikkevann til husdyr	N 5)	N		

1. Drikkevannsforskriftens kvalitetskrav gjelder for drikkevann etter henvisningen i § 30 (3) i *forskrift om innredning og om forpleiningstjeneste på skip* for fartøy over 50 tonn
2. Fiskekvalitetsforskriftens § 3-4 krever "rent vann". Etter definisjonen i § 1-2 i samme forskrift, pkt 33 er rent vann, *vann som tilfredsstillende krav til bruk i næringsmiddelvirksomhet i hh t gjeldende forskrift om vannforsyning og drikkevann m.m.* Herunder også sjøvann eller brakkevann som tilfredsstillende krav til kvalitet i henhold til ovennevnte forskrift og som ikke inneholder marine biotoksiner i slike mengder at de kan ha innvirkning på fiskevarenes helsemessige kvalitet. Det må avklares om slik virksomhet fra 01.01.04 skal godkjennes av Mattilsynet etter § 8 pkt 2. i drikkevannsforskriften dersom de produserer eget vann
3. Drikkevannsforskriften gjelder etter henvisningen i § 62 i innretningsforskriften og §11 i aktivitetsforskriften.
4. Se §§ 2-3, 2-4 og 11-4 pkt 3. i fiskekvalitetsforskriften og pkt 2, to første punktum ovenfor
5. Etter plan- og bygningslovens § 65, vannforsyning, må bygning ikke føres opp eller tas i bruk til opphold for mennesker eller dyr med mindre det er tilfredsstillende adgang til hygienisk betryggende og tilstrekkelig drikkevann
6. Den som leverer vann til tog, fly og passasjerfartøy plikter å ha godkjent vannforsyning. Vannforsyningen til passasjerskip skal i dag ikke godkjennes etter drikkevannsforskriften
7. Etter drikkevannsforskriftens § 8 andre ledd pkt 2 skal virksomheter som reguleres av lov om kvalitetskontroll med fisk og fiskevarer o a ha vannforsyningssystemet til virksomheten godkjent etter forskriften. Det har ikke vært tradisjon for å gi slik godkjenning for vannforsyningssystemer om bord i fiskefartøyer som produserer vann for bruk til foredling av fisk
8. Rundskriv I-0849 B fra Sosial og helsedepartementet i 1996, angir at melkeproduksjonsvirksomhet og produksjon mv av vegetabiler hos primærprodusent ikke er omfattet av definisjonen av næringsmiddelvirksomhet. Vannforsyning til slike virksomheter blir derfor ikke godkjenningsspliktige etter drikkevannsforskriften.
9. Forskrift om drikkevannsanlegg og drikkevannsforsyning på flyttbare innretninger, sier i § 6 at kvalitetskravene fastsettes av Helsedepartementet eller den de bemyndiger. Slike kvalitetskrav fremkommer av drikkevannsforskriften. Drikkevannsforskriftens kvalitetskrav gjelder, etter denne henvisningen, også på flyttbare innretninger. For innretninger som har norske maritime sertifikater, eller "Letter of Compliance" (LOC), er (i tillegg til HMS-regelverket) "forskrift av 4. september 1987 om drikkevannsanlegg og drikkevannsforsyning på flyttbare innretninger" rettslig bindende, og denne forskriften brukes som veiledende for de resterende innretningene på norsk sokkel. I §§ 8, 9 og 11 stilles det krav om at tilsetningsstoffer, og beskyttelsesbelegg som kommer i kontakt med drikkevannet, skal være sertifisert. Med "sertifisert" menes at materialet/kjemikaliet er i henhold til en anerkjent standard, og er sertifisert, typegodkjent eller godkjent av (i denne sammenheng) annen offentlig eller privat institusjon som anerkjennes av Sjøfartsdirektoratet. I dag er dette Folkehelseinstituttet.
10. *Forskrift om naturlig mineralvann og kildevann* stiller krav om at kildevann skal tilfredsstillende kvalitetskravene i drikkevannsforskriften. Unntak gjelder for de mikrobiologiske parametere siden kimtallet kan være høyere. Både kilde og virksomhet skal ha egne godkjenninger etter denne forskriften.
11. Alle innretninger på norsk sokkel må etter petroleumslovgivningen ha "Samtykke til bruk". Norske maritime sertifikater, "Letter of Compliance" (LOC), eller samsvarsuttalelse (SUT) kan være grunnleggende dokumentasjon ved utstedelse av "Samtykke til bruk".

Krav som ulike hygieneforskrifter og andre særforordninger stiller til bruk av drikkevann i virksomheten blir i liten grad omtalt i dette prosjektet.

Siden drikkevannsforvaltningen for skip og petroleumsinnretninger offshore omfatter et komplisert regelverk med mange henvisninger, blir dette regelverket omtalt spesielt nedenfor.

6.2 Spesielt om regelverket for skip og petroleumsinnretninger

I dette kapitlet gis det en kort beskrivelse av hvilket regelverk som gjelder for drikkevann på skip og på innretninger til sjøs. Myndighet til å utøve tilsyn og å fatte vedtak beskrives ikke her, men under kapittel 7.

6.2.1 Skip

Skip er ikke uttrykkelig nevnt i virkeområdet til dagens drikkevannsforskrift. Bakgrunnen til det er at det har vært uklart om næringsmiddeloven, som drikkevannsforskriften er hjemlet i, gjelder for skip.

Forsyningen av drikkevann på skip er regulert av *forskrift om hygieniske forhold om bord i fartøyer* (Helsedepartementet 1956) og *forskrift om innredning og om forpleiningstjenesten på skip* (Sjøfartsdirektoratet 1992).

Forskrift om hygieniske forhold om bord i fartøyer gjelder for norske fartøyer over 50 tonn og for alle norske skip som etter gjeldende regler skal ha passasjersertifikat. Forskrift om innredning og om forpleiningstjenesten på skip gjelder for nye og eksisterende skip med en bruttotonnasje på 50 og over, og på bemannede lektere. Forskjellen i virkeområde består i at forskrift om hygieniske forhold om bord i fartøyer også gjelder for fartøyer under 50 tonn, dersom disse skal ha passasjersertifikat.

Forskrift om hygieniske forhold om bord i fartøyer krever at drikkevannet skal være beskyttet mot forurensning og at vanntanken må renses og nytt vann tas inn hvis forurensning antas å ha skjedd.

Forskrift om innredning og om forpleiningstjenesten på skip bestemmer at det skal være drikkevann i tilstrekkelig mengde om bord. Vannet skal være hygienisk betryggende og dessuten være klart, uten fremtredende lukt, smak eller farge, og for øvrig tilfredsstillende kvalitetsnormer for drikkevann (§ 30 (3)). Drikkevannsforskriften gir kvalitetsnormer for drikkevann, og kravene til kvalitet som følger av drikkevannsforskriften må derfor anses å gjelde på skip som er omfattet av forskrift om innretning og om forpleiningstjenesten på skip.

Forskriftene inneholder ingen bestemmelser som pålegger at vannforsyningssystem på skip/fartøy skal godkjennes.

Kvalitetsforskrift for fisk og fiskevarer sier i kapittel 3, utstyr, behandling og hygiene om bord i fiske-, førings- og frysefartøy, §3-4 at det til skylling av fisk og framstilling av is skal benyttes rent vann. Samme forskrift definerer rent vann som vann som tilfredsstiller krav til bruk i næringsmiddelvirksomhet i henhold til gjeldende forskrift om vannforsyning og drikkevann.

6.2.2 Petroleumsinnretninger

Drikkevannsforskriften § 2 sier at forskriften gjelder for innretninger til sjøs dersom disse ikke er særskilt regulert i annet regelverk.

Forskrift om helse, miljø og sikkerhet i petroleumsvirksomheten (rammeforskriften) med de underliggende innretnings-, aktivitets-, opplysningsplikts- og styringsforskrifter, gjelder aktivitet for alle petroleumsinnretninger på norsk sokkel, og utgjør således særskilt regulering i annet regelverk. Drikkevann og hygiene er en integrert del av hele dette forskriftssettet.

Alle innretninger på norsk sokkel må følge OEDs HMS-regelverk

Rammeforskriften definerer innretning til: ”*Installasjon, anlegg og annet utstyr for petroleumsvirksomhet, likevel ikke forsynings- og hjelpefartøy eller skip som transporterer petroleum i bulk. Innretning omfatter også rørledning og kabel når ikke annet er bestemt*”.

Rammeforskriften § 3 bestemmer at for flyttbare innretninger som er registrert i et nasjonalt skipsregister, og som følger et maritimt driftskonsept, kan relevante tekniske krav i regelverk som er fastsatt av Sjøfartsdirektoratet ved rammeforskriftens ikrafttredelsesdato legges til grunn i stedet for tekniske krav som er gitt i og i medhold av petroleumsløven, med visse begrensninger. Et slikt regelverk er *forskrift om drikkevannsanlegg og drikkevannsforsyning på flyttbare innretninger*. Forskriften § 6 stiller krav til at drikkevann skal være tilgjengelig i tilstrekkelig mengde, være hygienisk betryggende og dessuten være klart, uten lukt, smak og farge, og tilfredstille de til enhver tid gjeldende kvalitetskrav, fastsatt av Helsedepartementet eller den det bemyndiger. Dette må forstås som kvalitetskravene i drikkevannsforskriften. Forskrift om drikkevannsanlegg og drikkevannsforsyning på flyttbare innretninger har ingen krav til godkjenning av vannforsyningssystemet på innretningene, men den stiller i § 7 krav til at for innretninger på norsk sokkel skal drikkevann som hentes fra land kun tas fra tappesteder tilknyttet vannverk som er offentlig godkjent og leverer vann i henhold til gjeldende kvalitetskrav. Forskriften § 8 stiller også krav til drikkevann som blir fremstilt av sjøvann om bord på innretningen. Forskriftens § 9 sier at tilsetningsstoffer skal være sertifisert.

For flyttbare innretninger som ikke faller inn under av rammeforskriftens § 3, gjelder bestemmelsene i rammeforskriften med underliggende forskrifter. Krav til drikkevann og vannforsyningsanlegg finnes i innretningsforskriften § 62 og i aktivitetsforskriftens § 11.

Innretningsforskriftens § 62 lyder:

For vannforsyningsanlegg i petroleumsvirksomheten gjelder bestemmelsene i forskrift gitt av Sosial- og helsedepartementet.

Innretninger, derunder drikkevannsanlegg, skal utformes slik at kravene som nevnt i aktivitetsforskriften § 11 om næringsmidler og drikkevann og Sosial- og helsedepartementets forskrift om vannforsyning og drikkevann oppfylles. Innretninger skal ha nødvendig utstyr for kontroll av næringsmidler og drikkevann.

Aktivitetsforskriftens § 11 lyder:

Det skal til enhver tid være næringsmidler på innretningen i slik mengde og av slik kvalitet at personellet behov ivaretas på en hygienisk og ernæringsmessig forsvarlig måte.

For vannforsyningen og drikkevannet i petroleumsvirksomheten gjelder bestemmelsene i forskrift gitt av Sosial- og helsedepartementet.

Disse bestemmelsene henviser til bestemmelser i forskrift gitt av Sosial- og helsedepartementet. Etter sin ordlyd må henvisningene forstås slik at krav fastsatt i drikkevannsforskriften gjelder.

Både kommentaren til innretningsforskriften § 62 og kommentaren til aktivitetsforskriften § 11 viser til ”Forskrift om drikkevann og drikkevannsanlegg på flyttbare innretninger” som en måte å oppfylle rammeforskriftens krav. Dette er ikke rettslig bindende, men dersom andre løsninger velges, skal den ansvarlige kunne dokumentere at den valgte løsningen oppfyller HMS-forskriftens krav, jamfør rammeforskriften § 18. Maritimt regelverk blir dermed en minstestandard for å oppfylle HMS-forskriftens krav.

Det gis samtykke til bruk av en innretning der drikkevannet, drikkevannsanlegget samt annen hygiene blir vurdert. Regelverket som omfatter ”samtykke til bruk” (jf § 21 i rammeforskriften) betegnes også som ”særskilt regelverk”. Drikkevannsforskriften sier i § 9, tredje ledd at godkjenningmyndigheten på installasjoner til sjøs er HD. Dette omhandler samtykke. Alle installasjoner på norsk sokkel må søke om samtykke.

Det har de senere år vært arbeidet for at rettighetshaverne på norsk sokkel skal ha færrest mulig tilsynsmyndigheter å forholde seg til. Antall tilsynsmyndigheter er redusert, og i dag er bare Oljedirektoratet, Statens forurensningstilsyn og Helsetilsynet tilsynsmyndigheter på norsk sokkel.

7 Dagens organisering, ansvarsforhold og aktiviteter

Det er et stort antall aktører innen vannressursforvaltningen. Dette kapitlet gir en utdyping av organisering, ansvarsfordeling og aktiviteter som utøves av de ulike aktørene på de tre nivåene innen drikkevannsforvaltningen slik den er organisert i dag.

7.1 Kommunalt nivå

Ved drikkevannsforskriften av 4.12.2001 gjorde departementet enkelte justeringer av myndighetsfordelingen for å rette på noen forhold som i forskriften av 1995 ble påpekt som lite hensiktsmessig. Det resulterte i at kommunestyret selv ikke lenger trengte være godkjenningmyndighet, men kunne delegerer denne, samt at næringsmiddeltilsynet ble godkjenningmyndighet for vannforsyning til næringsmiddelvirksomhet. Siden kommunehelsetjenesteloven ikke ga anledning til å delegerer myndighet til interkommunalt organ, har organiseringen på kommunalt nivå vært preget av at det her har vært mange aktører med ulik grad av engasjement. Næringsmiddeltilsynet har vært det eneste kommuneovergripende tilsynsorganet, med hjemmel i næringsmiddeloven.

Et plangodkjent vannforsyningssystem skal ifølge drikkevannsforskriften § 8, annet ledd i ha oppstartstillatelse fra godkjenningmyndigheten før driftsstart. Oppstarttillatelse kan ifølge veilederen til drikkevannsforskriften delegeres til aktuell tilsynsmyndighet. Det må antas at på kommunalt nivå vil det være enten kommunehelsetjenesten eller KNT. Hvis kommunen har delegert godkjenningmyndigheten til et av disse organene, kan det være naturlig at dette organet også gir oppstarttillatelse.

Drikkevannsforskriften har som intensjon at det skal være et aktivt samarbeid mellom kommunelege/medisinsk faglig rådgiver og næringsmiddeltilsyn. Av denne grunn legger forskriften opp til at begge disse instansene skal uttale seg, eller på annen måte delta i arbeidet på kommunalt nivå. Det har vært ulik praksis for hvordan dette håndteres i kommunene. Noen kommuner har ikke villet legge saken fram til godkjenning før det har foreligget uttalelse fra de to partene, selv om det er satt tidsfrist for uttalelsen.

Det har vært tradisjon for at KNT har ført tilsyn med næringsmidler inkludert drikkevann på ferger og hurtigbåter og noen ganger fattet vedtak etter næringsmiddelregelverket. *Forskrift om innredning og om forpleiningstjeneste på skip* § 24 nr. 3 bestemmer at på passasjerskip skal byssas størrelse og innredning godkjennes i samråd med SNT eller kommunalt næringsmiddeltilsyn.

Myndigheten til å føre tilsyn etter *forskrift om hygieniske forhold om bord i fartøyer* tilligger ”helserådet på fartøyets hjemsted” for fartøyer i innenriks fart og helserådet i enhver norsk havn for norske fartøyer i utenriks fart, såfremt det ikke framgår av skipets dagbok at inspeksjon er foretatt av annet helseråd i løpet av de siste to måneder. Begrensningen gjelder ikke hvis inspeksjonen foretas som ledd i kontroll av om et pålegg gitt av annet helseråd er gjennomført, eller etter innkommet klage. Tilsynsmyndighetene og deres representanter har adgang til alle i § 1 nevnte fartøyer, og kan ta prøver av næringsmidler og vann for bakteriologiske og kjemiske undersøkelser.

Da kommunehelsetjenesteloven avløste sunnhetsloven i 1982, opphørte helserådet som organ, og myndigheten ble lagt til kommunestyret. Tilsynsoppgavene ble videreført av kommunehelsetjenesten og næringsmiddeltilsynet.

Den enkelte kommune er bl a:

- godkjenningsmyndighet for vannforsyningssystem innen kommunens grenser.
- tilsynsmyndighet for vannforsyningssystem (De enkelte medisinsk faglige rådgiverne/miljørettet helsevern er tilsynsmyndighet innen kommunens grenser, mens næringsmiddeltilsynet, som normalt er interkommunalt, er tilsynsmyndighet for vannforsyningssystem i samtlige av sine medlemskommuner.)
- ofte vannverkseier
- areal- og bygningsmyndighet etter plan og bygningsloven. (Dette innebærer bl.a. at det ikke skal gis byggetillatelse dersom det ikke er tilfredsstillende vann- og avløpsløsninger. Videre innebærer det plikt til å utarbeide kommunale hovedplaner for vannforsyning i kommunen.)
- forurensningsmyndighet på visse områder etter forurensningsloven, bl a for utslipp fra mindre (<1000 pe) avløpsanlegg.
- vassdragsmyndighet etter § 7 og § 16 i vannressursloven.

Kommunestyret eller særskilt klagenemnd er klageorgan for vedtak fattet av kommunal instans etter delegasjon fra kommunestyret.

7.2 Regionalt nivå

7.2.1 Fylkesmannen

Fylkesmannens roller, etter sammenslåing med fylkeslegen, er:

- godkjenningsmyndighet for vannverk som berører flere kommuner i samme fylke.
- klageinstans når det er kommunestyret som har fattet vedtak etter kommunehelsetjenesteloven eller næringsmiddeloven.
- vassdragsmyndighet etter vannressursloven
- konsesjonsmyndighet med hjemmel i oreigningsloven vedrørende ekspropriasjon av grunn og/eller rettigheter for å beskytte nedbørfelt til drikkevannskilde.
- tilsynsmyndighet (på vegne av Statens helsetilsyn), etter tilsynsloven for helsetjenestene, med hvordan de deler av drikkevannsforskriften som er hjemlet i kommunehelsetjenesteloven forvaltes.
- tilsynsmyndighet etter lov om samordnet næringsmiddelkontroll, herunder hvordan (og om) KNT ivaretar drikkevannstilsynet.
- myndighet etter plan- og bygningsloven. Vurderer alle reguleringsplaner, kommuneplaner, kommunedelplaner m v og fremmer eventuelt innsigelser dersom statlige interesser blir berørt.
- beredskapsmyndighet
- kontrollmyndighet for kommunenes økonomiplan, herunder deres fastsettelse av vann- og avløpsgebyrer etter forskrift om kommunale vann- og avløpsgebyrer.

7.2.2 Fylkeskommunen

Enkelte fylkeskommuner er sterkt engasjert i vannforsyningsspørsmål. Dette er ikke knyttet til drikkevannsforskriften, men har sammenheng med fylkeskommunens rolle som regional næringsutvikler og rollen som regionalt planorgan. Fylkeskommunens engasjement knyttet til vannforsyningsspørsmål er fundamentert på følgende aktivitetsområder:

- *Utviklingsaktør på regional- og fylkesnivå*, hvor sikker vannforsyning til innbyggere og næringsliv er en viktig forutsetning for bosetting og næringsutvikling.
- *Forvalter av statlige- og regionale tilskuddsmidler* hvor det i tråd med "Regionalt handlingsprogram" kan gis støtte til prosjekter eller tiltak knyttet til vannforsyning.

Nasjonalt Folkehelseinstitutt driver forvaltningsstøtte overfor fylkeskommunen knyttet til det nasjonale programmet "Program for Vannforsyning".

- *Fylkesplanleggingen*, hvor fylkeskommunen har en planfaglig samordnings- og veiledningsfunksjon overfor kommunene, hvor sikring av overflatekilder, grunnvannsforekomster og fremtidig behov er stikkord. Fylkeskommunen er også høringsinstans i forhold til kommunale hovedplaner etter plan- og bygningsloven. De gir ofte uttalelse til større godkjenningssaker etter drikkevannsforskriften og større konsesjonssaker etter vannressursloven.

7.3 Sentralt nivå

7.3.1 Sentrale aktører involvert i drikkevannsforvaltningen

7.3.1.1 Helsedepartementet (HD)

Helsedepartementet har ansvar for næringsmiddeloven, lov om helsemessig og sosial beredskap og kommunehelsetjenesteloven som drikkevannsforskriften er hjemlet i.

I tillegg til å ha ansvaret for fastsettelse av forskrifter som er hjemlet i kommunehelsetjenesteloven og næringsmiddeloven, har HD myndighet til å fatte enkeltvedtak i visse tilfeller. HD godkjenner vannverk som krysser fylkesgrenser, og gir dispensasjon etter drikkevannsforskriftens § 19. I tillegg er HD klageorgan etter drikkevannsforskriften. HD har videre myndighet til å lage forskrift, fatte vedtak og utføre tilsyn vedrørende helsemessige forhold og næringsmidler både i skip og innretninger, samt å godkjenne vannforsyning på petroleumsinnetninger (Se vedlegg 1 under OED og NHD).

Helsedepartementet er etter *forskrift om innredning og om forpleiningstjenesten på skip* gitt myndighet til å gi utfyllende forskrifter om krav til, og kontroll av drikkevann og drikkevannsanlegg om bord på skip. Slik forskrift er imidlertid ikke gitt.

HD skal være vassdragsmyndighet i forhold til vannressursloven § 13 fjerde ledd og kan fastsette begrensninger i rådigheten over en eiendom av hensyn til fremtidig drikkevannsforsyning som er under planlegging.

7.3.1.2 Sosial- og helsedirektoratet (SHD)

SHD har ansvar for kommunehelsetjenesteloven og myndighet til å gi forskrifter etter § 57 i rammeforskriften for petroleumsinnetninger.

7.3.1.3 Statens helsetilsyn (Htil)

Htil har ansvar for samordning av kommunenes arbeid innen miljørettet helsevern.

Petroleumsløven gir i § 1-5 anvisning på at også annen norsk rett gjelder for petroleumsvirksomheten. Innen petroleumsvirksomheten til sjøs reguleres aktivitetene blant annet av forskrift om helse, miljø og sikkerhet i petroleumsvirksomheten (rammeforskriften). Forskriftens § 55 tillegger myndighet til Statens helsetilsyn eller den de gir myndighet til å føre tilsyn på sine respektive ansvarsområder med at de kravene som er gitt i helse-, miljø- og sikkerhetslovgivningen blir etterlevd. Htil har delegert myndigheten vedrørende samtykke (godkjenning) og tilsyn med faste petroleumsinnetninger til Helsetilsynet i Rogaland (som benytter Folkehelseinstituttet til saksbehandling og tilsyn.)

7.3.1.4 Statens næringsmiddeltilsyn (SNT)

SNT er tillagt ansvar for næringsmiddeloven som hjemler drikkevannsforskriften. SNT har ansvar for å samordne KNT's forvaltningsoppgaver og å veilede KNT i håndheving av drikkevannsforskriften. SNT er tillagt myndighet til å godkjenne kjemiske produkter til behandling av drikkevann, jf. drikkevannsforskriften § 15.

7.3.1.5 Nasjonalt folkehelseinstitutt (Folkehelseinstituttet)

Nasjonalt folkehelseinstitutt er faglig rådgiver for HD, Htil, SHD, SNT og andre innen vannforsyning/drikkevann. Folkehelseinstituttet bistår SNT ved godkjenning av kjemiske produkter til behandling av drikkevann etter drikkevannsforskriften § 15, og bistår HD ved godkjenning av vannforsyningssystem og ved klagebehandling. Instituttet er dessuten sekretariat for Program for vannforsyning.

Nasjonalt folkehelseinstitutt foretar saksbehandling, tilsyn og besiktigelser av drikkevannsanlegg som bistandsetat for Sjøfartsdirektoratet på flyttbare innretninger med LOC eller maritime sertifikater, og for Helsetilsynet i Rogaland når det gjelder samtlige innretninger på norsk sokkel. Helsetilsynet i Rogaland kan som tilsynsmyndighet når som helst foreta myndighetskontroll av en innretning på norsk sokkel, uavhengig av type sertifikater, og bruker da Nasjonalt Folkehelseinstitutt som bistandsetat vedrørende drikkevann. Sjøfartsdirektoratet bruker Nasjonalt Folkehelseinstitutt som bistandsetat ved sertifikatsutstedelse.

7.3.2 Sentrale aktører med roller i øvrige deler av drikkevannsforvaltningen og i vannressursforvaltningen for øvrig

En omtale av departementer, direktorater og andre sentrale aktører med andre roller i vannressursforvaltningen finnes i vedlegg 1. Drikkevannsforvaltningen vil i forbindelse med for eksempel arealforhold, tilsyn, samarbeid på andre vannforsyningsområder og beredskap måtte forholde seg til disse aktørene.

7.3.3 Systemer og instanser som Mattilsynet må samhandle med

7.3.3.1 Program for vannforsyning

Fra og med 2003 blir støtte til utbedring av vannverk gitt over statsbudsjettet kapittel 551, post 60 – Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling. Midlene er beregnet til distriktpolitiske virkemidler, hvor økonomisk bistand til vannforsyning kan være et tiltak. Midlene er derfor ikke øremerket slik som tidligere. Folkehelseinstituttet vil fortsatt ha sekretariatsfunksjon for Program for vannforsyning, men innholdet i deres oppgaver blir noe annerledes enn tidligere.

Det forutsettes at Mattilsynets aktuelle lokalkontorer vil være en aktiv pådriver for å påvirke vannverk til å søke midler til utbedringer.

7.3.3.2 Forskningsprogrammer

Programmet "Drikkevannsforskning mot år 2000" ble startet som en av tre hovedaktiviteter i 1995 knyttet til Program for vannforsyning, og har fortsatt som "Drikkevannsforskning 2000" til og med 2004. Forskningsprogrammet er administrert av Norges Forskningsråd. Det er lagt vekt på at det er et forskningsprogram og ikke et utredningsprogram. Forskningsmidler til drikkevannssektoren vil sannsynligvis etter dette måtte konkurrere med øvrige søknader om forskningsmidler innen andre programmer.

Mattilsynet bør ha egne frie midler for å få gjennomført utredninger av forskjellig slag.

7.3.3.3 KOSTRA

Innrapportering til KOSTRA er en permanent ordning som Mattilsynet må forholde seg til. KOSTRA (KOMmune-STat-RApportering) er et nasjonalt informasjonssystem som gir styringsinformasjon om kommunal virksomhet. Informasjonen om kommunale tjenester og bruk av ressurser på ulike tjenesteområder blir registrert og sammenstilt for å gi relevant informasjon til beslutningstakere både nasjonalt og lokalt. Informasjonen skal gi bedre grunnlag for analyse, planlegging og styring, og herunder gi grunnlag for å vurdere om nasjonale mål oppnås.

KOSTRA skal forenkle rapporteringen fra kommunene til staten ved at data rapporteres bare en gang, selv om de skal brukes til ulike formål. All rapportering fra kommunene til Statistisk sentralbyrå (SSB) skjer ved elektronisk datautveksling.

SSB publiserer ureviderte tall for kommunene 15. mars. De ureviderte nøkkeltallene pr. 15. mars kan inneholde feil. Kommunene har anledning til å rette opp feil og mangler i sine data innen 15. april, og SSB gjennomfører kvalitetskontroller og revisjon av datamaterialet før publiseringen av opprettede tall 15. juni. I nøkkeltallene sammenstilles data som rapporteres direkte fra kommunene til SSB og tall hentet fra nasjonale registre utenfor SSB.

Fra og med 2001 rapporterer kommunene og fylkeskommunene etter KOSTRA-modellen. Hvilke data som inngår i KOSTRA-modellen fremkommer på SSB sine nettsider (<http://www.ssb.no/kostra/>). Det er primært økonomiske nøkkeltall på kommunalt nivå i tillegg til mer "vannfaglige" data som antall personer tilknyttet, vannmengder m.v. Kommunene innrapporterer økonomiske data til KOSTRA direkte til SSB, mens Folkehelseinstituttet har overført "vannfaglig" informasjon som er samlet inn via VREG, etter at de har aggregert denne til kommunenivå. VREG har også samlet inn økonomiske data fra de private vannverkene som inngår i registeret slik at det kan lages tilsvarende oversikter fra kommuner hvor vannforsyningen er basert på private vannverk.

7.3.3.4 Ressursregnskap

Statistisk Sentralbyrå, miljøseksjonen, skal i perioden 2003 – 2004 utføre et prosjekt for å lage et vannressursregnskap for Norge. Øvrige deltagere i prosjektet er NVE og Folkehelseinstituttet. Hovedmålet med prosjektet er å gjøre landene bedre i stand til å rapportere vannforbruksdata til EUROSTAT. Med vannforbruksdata menes uttak og bruk av vann fordelt på type vannkilder og næringer/bransjer. Prosjektet skal levere en prosjektrapport til EUROSTAT innen mars 2004.

Den type data/bransjeinndeling som kreves/forventes her, må Mattilsynet ta høyde for i sitt ikt-system.

7.3.3.5 Standard Norge

Norsk Allmennstandardisering (NAS) og NBR (med flere) ble fra 1. november 2003 slått sammen til standardiseringsorganisasjonen Standard Norge. Det praktiske arbeidet med CEN og ISO vil bli ivaretatt av Standard Norge etter den dato. Norges Byggstandardiseringsråd (NBR) var et nøytralt og selvstendig fagorgan for standardisering innen bygg og anlegg, inklusive faste maritime konstruksjoner. NBR skulle sørge for at de internasjonale standardene i både CEN og ISO tok hensyn til norske interesser og forhold. På områder som ikke berøres av internasjonale standarder, utarbeidet NBR nasjonale standarder. Dette gjaldt tekniske standarder som trenges i tillegg til internasjonale standarder, juridiske standarder og

standarder for beskrivelser. Dette arbeidet inngår heretter i de oppgaver Standard Norge skal dekke. Det foregår et omfattende standardiseringsarbeid som berører vannforsyning og drikkevann.

7.3.3.6 Sårbarhet i vannforsyningen

Det er gjennomført en nasjonal utredning om sårbarhet i vannforsyningen, og denne ble ferdigstilt den 15. november 2003. Utredningen ble igangsatt på oppdrag fra en styringsgruppe med representanter fra JD, LD, HD, DSB og NORVAR. Arbeidet ble utført av Scandpower Risk Management AS, Aquateam, Hjellnes-COWI AS og Forsvarets forskningsinstitutt.

Rapporten konkluderer med at norsk vannforsyning sett under ett ikke er særlig sårbar, vesentlig fordi den består av mange uavhengige enheter. Sårbarheten for hvert enkelt anlegg kan derimot være betydelig. Rapporten foreslår en rekke tiltak på nasjonalt, regionalt og lokalt nivå for å høyne sikkerheten. Den sendes i skrivende stund på høring. Deretter vil myndighetene i samråd med bransjen utarbeide en konkret handlingsplan for å øke sikkerheten. Mattilsynet vil trolig få en sentral rolle i oppfølgingen av arbeidet.

7.3.3.7 Vann- og avløpsgebyr

Det vil være naturlig at Mattilsynet har kontakt med MD/SFT når det gjelder regelverket for vann- og avløpsgebyrer.

8 Status for godkjenning av vannforsyningssystemer og dagens ressursbruk på drikkevannsforvaltning lokalt, regionalt og sentralt

Prosjektet har innhentet informasjon fra kommunalt, regionalt og sentralt nivå. Til dette ble det anvendt egne registreringsskjema. Skjemaene følger som vedlegg 4 til rapporten. Kartleggingen av antall vannforsyningssystemer er begrenset til de kategorier som omfattes av godkjenningsplikten i drikkevannsforskriften. Vannforsyning til færre enn 20 husstander, melkerom og uttak for produksjon av flaskevann er ikke med i kartleggingen. Vannforsyning offshore er med både m h p antall og ressursbruk, mens vannforsyning på skip er begrenset til ressursforbruket i Folkehelseinstituttet. I kartleggingen har det ikke vært gjort noe forsøk på å skille mellom godkjenningspliktige vannverk etter § 8, første ledd, pkt 1 i drikkevannsforskriften og egen vannforsyning til næringsmiddelvirksomheter som fiskemottak og slakterier, campingplasser, institusjoner m v (andre og tredje ledd), fordi myndighetsoppgavene i begge kategorier i hovedsak skal ivaretas av Mattilsynet.

Formålet med registreringen har vært å få en grov, men likevel tilstrekkelig oversikt over forholdene. Tabell 8.1 gir en samlet oversikt over resultatet.

Tabell 8.1 Kartlegging av antall vannforsyningssystem, godkjenningsstatus, ressursforbruk og –behov samt saker til behandling pr. juni/juli 2003. Sammenstillingen dekker alle tre forvaltningsnivåer.

Tema	Antall
Antall godkjenningspliktige vannforsyningssystem	Flere enn 5000 stk
Antall godkjente vannforsyningssystem	Ca 1400 stk
Antall vannforsyningssystem med vesentlige mangler	Flere enn 1600 stk
Totalt antall årsverk benyttet som myndighet etter drikkevannsforskriften. Omfatter både godkjenning, klagebehandling, tilsyn, veiledning mv.	Mer enn 45 årsverk (ca 90 % kommunalt, 3 % regionalt og 7 % sentralt)
Antall årsverk som optimalt burde vært benyttet som myndighet etter forskriften	Mer enn 80 årsverk
Antall søknader og klager som ikke er ferdigbehandlet innen 01.01.2004	Flere enn 1400 stk
Antall pålegg som må følges opp	Flere enn 900 stk
Antall godkjente vannforsyningssystem som bør gis ny saksbehandling pga vesentlige mangler i henhold til krav i dvf (kvalitet, beredskap, desinfeksjon, nødvendige hygieniske barrierer mv)	Flere enn 700 stk

8.1 Status for vannforsyningssystemene

I tillegg til status for godkjenning ble det innhentet informasjon som kan si noe om tilstanden til vannforsyningssystemene. I den forbindelse ble det stilt spørsmål om hvor mange som oppfattes å ha vesentlige mangler, og hva disse manglende i hovedsak består av.

Det ble videre stilt spørsmål om hvor mange saker som ligger til behandling når Mattilsynet overtar, og hvor mye tid uttrykt i årsverk man antar har vært benyttet.

Det totale antall godkjenningspliktige vannforsyningssystemer er betydelig større en det antall fellesvannverk som er registrert i vannverksregisteret ved Folkehelseinstituttet (ca. 1800 stk). Det har tidligere vært lite kjent hvor mange vannforsyningssystem som finnes. Det er usikkerhet knyttet til tallet fordi noen som har svart kan ha tatt med bare godkjenningspliktige vannverk i hh t drikkevannsforskriftens §8, punkt 1, og ikke alle godkjenningspliktige

vannforsyningssystem. Tallet på > 5000 kan derfor være noe underestimert, men trolig ikke mer enn 20 %.

Antall godkjente vannforsyningssystem blir ifølge oversikten ca. 28 %. Dette bekrefter tidligere antagelser/oversikter om en lav prosentandel godkjente anlegg.

8.2 Status for ressursbruk

Kartleggingen viser at det til sammen, justert for antatt underrapportering, på de tre nivåene brukes noe mer enn 45 årsverk til myndighetsutøvelse etter drikkevannsforskriften. Flere KNT, som fikk i oppgave å samordne informasjonen innenfor sitt distrikt, har hatt problemer med å få inn svar angående ressursforbruk fra alle de antatt impliserte i kommunene. Tallene for kommunenes ressursbruk vil derfor være noe underestimert. Siden det framkommer at den vesentligste ressursinnsatsen ligger på næringsmiddeltilsynet, vil feilen av underrapportering m h p ressursforbruk trolig ikke være større enn 10%.

Basert på prosjektets kartlegging benyttes ca. 40 årsverk på kommunalt nivå (snitt 0,57 år pr KNT-område). Av dette står næringsmiddeltilsynet (KNT) anslagsvis for 80-90 %, d v s 30-35 årsverk. Det er ikke vanlig å timeregistrere denne type oppgaver i KNT og kommunen forøvrig, slik at tallene i stor grad er basert på skjønn. Feilprosenten ved at ikke alle har svart utfyllende på alle spørsmål er vanskelig å angi. Tallstørrelsen m h p ressursforbruk antas å ha tilstrekkelig presisjon for prosjektets formål, og bekrefter tidligere antagelser (Smith-utredningen) om at det kommunale næringsmiddeltilsyn benytter minst 30 årsverk på vannforsyningssaker.

Fylkesmennene har benyttet ca. ett årsverk totalt for landet. Fordelingen mellom godkjenning og klagebehandling hos disse antas å ha vært ca. 50% på hver.

Det arbeidet Helsetilsynet i Rogaland gjør på drikkevannssiden på innretninger til sjøs og det som Folkehelseinstituttet gjør for Helsetilsynet og Sjøfartsdirektoratet, utgjør til sammen ca. 1,4 årsverk innen offshore og skip. Søknadsbehandling utgjør ikke noen vesentlig andel, slik at det meste av dette går til tilsyn.

Folkehelseinstituttet anvender i tillegg 0,4 årsverk på vegne av Helsedepartementet til landbasert vannforsyning. Hvor mye de benytter til å bistå SNT ved godkjenning av kjemikalier er ikke kjent i detalj, men vi estimerer det forvaltningsmessige av dette i denne sammenheng til ca. 0,1 årsverk.

Statens næringsmiddeltilsyn oppgir å benytte 1,3 årsverk, hvorav 0,1 årsverk til godkjenning av kjemikalier og arbeid knyttet til materialer. De øvrige 1,2 årsverk går med til bl a forskriftsarbeid, veiledning, samordning og samarbeid med andre direktorater. Totalt gir dette et ressursforbruk på sentralt nivå (ekskl. HD) med dagens oppgavefordeling på ca. 3,2 år.

Kartleggingen har ikke vært i stand til å synliggjøre ressursene som synergieffekten med næringsmiddellaboratoriene har spart tilsynsmyndighetene for. Både forbruk og framtidig ressursbehov må derfor ta dette i betraktning da laboratoriene skal fristilles fra Mattilsynet.

Siden Mattilsynet skal gi godkjenninger etter kommunehelsetjenesteloven, dvs. i situasjoner der matloven ikke kommer til anvendelse, vil dette kreve ekstra ressurser. Omfanget av en slik funksjon er ikke kartlagt.

8.3 Status for kompetanse

Tabell 8.2 viser resultatet av kartleggingen av dagens kompetansenivå angitt som prosentvis fordeling av faggruppene. Registrering av drikkevannskompetanse på kommunalt nivå viser at veterinærer og personer med næringsmiddelfaglig utdanning er de største faggruppene. Det brukes også en del årsverk på sivilingeniørnivå. Noen av disse årsverkene antas å tilhøre teknisk etat.

Tabell 8.2. Relativ fordeling av kompetanse som har vært benyttet innen drikkevannsforvaltningen på kommunalt og regionalt nivå. (En del av denne kompetansen følger ikke med over i Mattilsynet).

Siv.ing	Cand.real	Jurist	Veterinær	Medisinfag	Næringsm. teknolog	DH-skole og annet
12%	5%	4%	29%	9%	20%	20%

Den relativt lave andelen ”medisinfag” i tabellen viser at kommuneleger/medisinsk faglig rådgiver bruker lite tid på dette saksområdet. At det også er lite juristtid, kan tas som indikasjon på at antall klagesaker er lite, eller at kompetansen ikke forefinnes eller utnyttes. Oversikten over årsverkforbruk viser lite tid på klager (ca. 1 åv). Det er imidlertid mange som ikke har svart konkret på dette spørsmålet, men kun svart på total ressursbruk.

9 Rettslige og organisatoriske rammebetingelser for drikkevannsforvaltningen i Mattilsynet

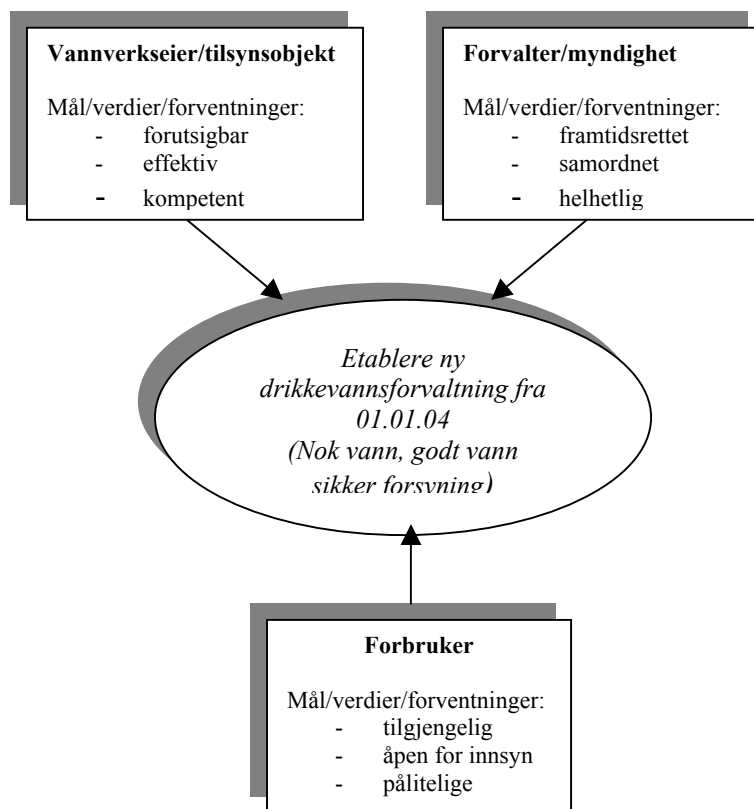
Prosjektet har foretatt en analyse av sterke og svake sider ved dagens drikkevannsforsyning og identifisert gråsoner. Med bakgrunn i denne analysen, forslaget til ny matlov, forpliktelser gjennom internasjonale avtaler og politiske føringer i forbindelse med oppretting av Mattilsynet, har prosjektet identifisert hovedutfordringene den nye drikkevannsforvaltningen står overfor. Flere av hovedutfordringene, slik de er formulert i kulepunktene under, har en karakter og løsningshorisont som går ut over rammen for prosjektets hovedoppgave.

- Utforme et entydig og operativt regelverk inkludert for skip og petroleumsinnretninger til sjøs.
- Fastlegge hvilke ledd i Mattilsynet som skal være godkjenningsorgan for de ulike vannverkskategoriene, herunder avklare prosedyrer for godkjenning og samordnet tilsyn for vannverk som krysser lokal- og regiongrenser.
- Utrede om grensen for godkjenningsplikt bør endres, og om det skal innføres et meldesystem/registreringsplikt for vannforsyningssystemer som i dag ikke er godkjenningspliktige.
- Øke godkjenningsprosenten for godkjenningspliktige drikkevannssystem.
- Etablere et hensiktsmessig tilsynssystem etter drikkevannsforskriften inkludert en avklaring av forholdet til kommunehelsetjenesten som tilsynsorgan.
- Innføre et hensiktsmessig ikt system med bl a et register som tilfredstiller kommende krav til rapportering i samsvar med rammedirektivet for vann.
- Bidra til tilstrekkelig kompetanse på alle ledd i forvaltningen, fagorganene og vannverkene, bl a gjennom å utarbeide godt informasjonsmaterieell, få til en god vekselvirkning mellom forvaltning og fag/FoU samt etablere tilstrekkelig vitenskapelig og faglig støtte.
- Ta kontakt med henblikk på å etablere prosedyrer for samarbeid/samhandling med plan-, areal- og vassdragsmyndighetene.
- Identifisere og avklare roller og beskrive godkjennings- og tilsynsfunksjonene.
- Få en mer samordnet statlig forvaltning av beredskap for vannforsyningen.
- Avklare ansvarsfordelingen mellom brann- og helsemyndigheter for dimensjonering av ledningsnettet.
- Avklare ansvarsforhold på lokalt nivå mht. brannvannsdekning fra private vannverk.
- Avklare Mattilsynets rolle i forhold til bestemmelsene i rammedirektivet for vann.
- Samordne forvaltningen av innsatsfaktorene jordvanning og drikkevann til husdyr med drikkevannsforvaltningen.

For flere av hovedutfordringene er det lagt et godt grunnlag for hensiktsmessige løsninger gjennom de vedtak og forslag som følger av utredningene om Mattilsynet og forarbeidet til matloven.

9.1 Mål for drikkevannsforvaltningen sett ut fra tre ulike perspektiver

Før arbeidet med forslag til ny forvaltning startet, ble det gjort en analyse av hvilke mål og forventninger som kan tenkes å stilles til forvaltningen sett ut fra tre aktuelle perspektiver. Skjematisk kan resultatet presenteres på følgende måte:

I kapittel 9 beskrives og presenteres forslag til endringer og avklaringer som må gjøres på området for at Mattilsynet skal ha en operativ drikkevannsforvaltning fra 01.01.04. Mange av forholdene relateres til bestemmelser i drikkevannsforskriften. Videre omhandler kapitlet nytt ikt system og ressurs- kompetanse- og veiledningsbehov innen drikkevannsforvaltningen i Mattilsynet.

9.2 Plassering av myndighet etter drikkevannsforskriften.

Gjennom utredninger og stortingsvedtak om etablering av Mattilsynet og forslag til ny matlov er det avklart at godkjenningsordningen for drikkevann skal opprettholdes, og at Mattilsynet skal være godkjenningsmyndighet. En av oppgavene i prosjektet har vært å foreslå hvordan godkjenningsprosessen skal organiseres ved å foreslå ansvars- og oppgavefordeling mellom Mattilsynets tre ledd, herunder samarbeidet med andre berørte offentlige instanser. Drikkevannsforskriften inneholder også andre typer myndighet som må plasseres, og som behandles nedenfor.

9.2.1 Godkjenningsmyndighet for vannforsyningsystem på land

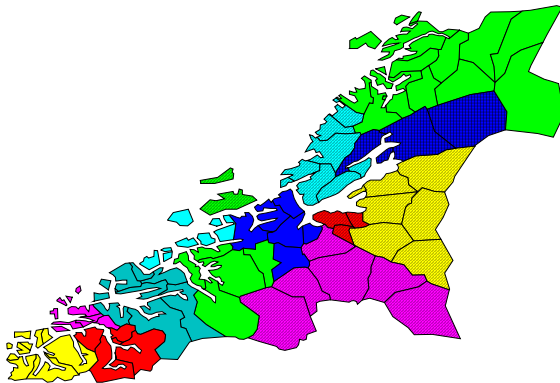
Heløe-gruppen har i sin utredning anbefalt at godkjenningen "tillegges Mattilsynets lokale ledd, i nært samarbeid med det foreslåtte interkommunale miljørettede helsevernet. Dersom vannforsyningsssystemet omfatter kommuner som inngår i ulike lokale Mattilsyn, eller ulike regioner, legges godkjenningen til overordnet organ"

I utkastet til ny matlov er det foreslått en endring av kommunehelsetjenesteloven som åpner for at det i forskrift kan bestemmes at Mattilsynet gir godkjenning av drikkevann og vannforsyningsanlegg. Det er dermed etter endringen av kommunehelsetjenesteloven og drikkevannsforskriften kun Mattilsynet som har myndighet til å gi godkjenning av vannforsyningsanlegg. Ved godkjenningen av vannforsyningsanlegg skal Mattilsynet ivareta hensynet til at vann skal inntas som et næringsmiddel eller brukes til produksjon av næringsmidler og

hensynet til helsemessige vurderinger som oppstår som følge av at vann brukes til hygieniske og andre samfunnsnyttige formål.

I tråd med hovedprinsippene for organiseringen av nytt Mattilsyn, samt hensynet til å ha plassert myndigheten nærmest mulig subjektene som skal godkjennes, foreslås det at myndighet til å gi godkjenning av landbasert vannforsyningssystem legges til det lokale Mattilsynet (Mattilsynets distriktskontor).

Det må tas stilling til hvilket av Mattilsynets distriktskontorer som skal ha myndighet til å godkjenne vannforsyningssystem som berører flere av Mattilsynets distrikter. Det er pr. i dag vanskelig å anslå hvor mange godkjenningspliktige vannforsyningssystem som eventuelt vil berøre flere av Mattilsynets distrikter, men det er på grunn av distriktenes størrelse grunn til å anta at de fleste befinner seg innenfor ett distrikt.

Figur 9.1. Illustrasjon av størrelsen på Mattilsynets distrikter. Her et utsnitt fra Midt-Norge.

På denne bakgrunn foreslår prosjektet at også slike vannforsyningssystem godkjennes av det lokale Mattilsynet, men at det sentrale Mattilsynet gis myndighet til ved delegasjon å bestemme hvilket av Mattilsynets distrikter som skal ha godkjenningsmyndighet i slike tilfeller. Ved vurdering av hvilket distrikt som skal ha myndighet i disse tilfellene, foretas en konkret vurdering av hvilket distriktskontor som er nærmest til å avgjøre saken. I vurderingen skal det blant annet tas i betraktning hvor vannbehandlingsanlegget er plassert, hvor vannkilden ligger og hvor flertallet av abonnentene er.

Det distriktskontor som får myndighet til å godkjenne et vannforsyningsanlegg får dermed alt ansvar for å samordne uttalelser fra andre lokale mattilsyn og medisinsk faglige rådgivere som omfattes av vannforsyningsområdet. Dette vil bli sikret at klageorganet alltid blir et ledd i Mattilsynet.

9.2.1.1 Samvirket med det miljørettede helsevernet i kommunene

I Ot.prp. nr. 100 står det at det er en forutsetning at godkjenningsprosessen gjennomføres i nært samarbeid med det miljørettede helsevernet i kommunene. Dette blir særlig viktig siden det i forslaget til matloven blir foreslått en endring av kommunehelsetjenesteloven som gir Mattilsynet myndighet når det gjelder godkjenning for hele drikkevannsområdet. Mattilsynet må jobbe aktivt for at samvirket med det miljørettede helsevernet i kommunene blir godt.

Erfaringer med dagens ordning viser at godkjenningsprosessen har trukket i langdrag i noen kommuner, spesielt hvor godkjenningen ikke er delegert, og at enten kommunehelsetjenesten eller KNT ikke har avgitt uttalelse. Forskriftsutkastet foreslår at det skal innhentes

uttalelse fra berørte kommuner angående forhold som angår miljørettet helsevern, men det må settes klare tidsfrister, og en manglende uttalelse må ikke sette stopper for en rask saksbehandling.

9.2.2 Myndighet til å gi godkjenning av vannforsyningsystem på skip, luftfartøy og offshoreinnretninger

For å følge opp prinsippet om at det skal være én myndighet som gir godkjenning og fører tilsyn med både drikkevann og øvrige næringsmidler, foreslås det at myndigheten til å gi godkjenning av vannforsyningsanlegg på innretninger til sjøs og på skip og luftfartøy legges til det sentrale Mattilsynet. Innretninger til sjøs og skip er i dag underlagt myndighet av henholdsvis petroleumsmyndighetene og sjøfartsmyndighetene. Hensynet til å avklare og ivareta forholdet til disse myndighetene taler for at godkjenningsmyndigheten bør legges til det sentrale Mattilsynet. I samme retning trekker at det er vanskelig å vite hvilket distriktskontor som skal ha myndigheten, da innretninger til sjøs og skip og luftfartøy er mobile og dermed ikke så lett kan sies å være tilknyttet et spesielt distriktskontor.

Det bemerkes at bestemmelsene om godkjenning av vannforsyningsystem på skip og offshoreinnretninger antas å være "sovende" inntil videre, da det foreslås i drikkevannsforskriften § 2 tredje ledd at forskriften kun gjelder for innretninger til sjøs og på skip dersom disse ikke er særskilt regulert i annet regelverk. De er i dag regulert i annet regelverk. Det forutsettes at Mattilsynet setter i gang et arbeid for å avklare myndigheten på disse områdene.

9.2.3 Godkjenning av kjemiske produkter til bruk ved vannbehandling

Ordningen med godkjenning av drikkevannskjemikalier innebærer at det kun er tillatt å bruke godkjente kjemikalier til behandling av drikkevann. Ordningen har således generelle rettsvirkninger, det vil si at de retter seg mot en større gruppe enn kun den person som er gitt godkjenningen. Denne godkjenningen ligner således meget på en forskrift, jf. forvaltningslovens § 2 bokstav c). Det foreslås derfor at myndigheten til å gi godkjenning av drikkevannskjemikalier legges til Mattilsynets sentrale ledd. I dagens ordning forestår Nasjonalt Folkehelseinstitutt som et forvaltningsstøtteorgan den faglige vurderingen av drikkevannskjemicaliene. Hensynet til kontakt med forvaltningsstøtteorganer taler også for at denne myndigheten bør legges til det sentrale Mattilsynet. Klager over slike saker avgjøres av departementet.

EU arbeider for at slike landsspesifikke godkjenningsordninger kan erstattes av CEN standarder og sertifiseringsordninger. Nasjonale unntak må eventuelt forskriftsfestes.

9.2.4 Tilsyns- og vedtaksmyndighet i Mattilsynet

Myndighet til å føre tilsyn og fatte vedtak i første instans bør ligge på Mattilsynets lokale ledd, distriktskontorene. Distriktskontorene vil ha best kunnskap om forholdene, og vi derfor være best i stand til å vurdere forholdene opp mot regelverkets krav. Myndighet til å avgjøre klager over vedtak fattet av det lokale Mattilsynet bør ligge til det regionale leddet, slik at det regionkontor som det enkelte distriktskontoret ligger under, har myndighet til å avgjøre klagesaker.

Kommunene vil fortsatt ha myndighet til å føre tilsyn og fatte vedtak med hjemmel i kommunehelseloven.

9.2.4.1 Samvirket med det kommunale miljørettede helsevern om tilsynsordningen etter drikkevannsforskriften

Tilsynsmyndigheten for de landbaserte vannforsyningsssystemene er i dag etter § 16 i drikkevannsforskriften delt mellom KNT og kommunehelsetjenesten. Utredninger og stortingsvedtak i forbindelse med opprettelsen av Mattilsynet og forarbeidet til matloven fastholder denne delte tilsynsfunksjonen, men gir ikke klare føringer for rollefordelingen mellom tilsynsmyndighetene etter drikkevannsforskriften når matloven trer i kraft. Det har vært en utydelig ansvarsfordeling og få formaliserte samarbeidsrutiner mellom de to tilsynsmyndighetene. Det er behov for en avklaring av samvirket mellom disse to tilsynsmyndighetene og med andre aktører.

Veilederen til drikkevannsforskriften omtaler samarbeidet i generelle vendinger, og tilbakemeldingen fra vannverkene er at det forekommer at de to instansene opererer ukoordinert og uforutsigbart. Veilederen sier at *erfaring har vist at næringsmiddeltilsynet utfører hovedtyngden av tilsynet med vannforsyningsystem til lands, og at de i mange tilfeller også fører det praktiske tilsynet med de deler av dette vannforsyningsssystemet som krever vedtaks hjemmel etter kommunehelsetjenesteloven. Eventuelle vedtak fattes imidlertid som ellers av den som har det aktuelle hjemmelsgrunnlaget.*

I praksis har det imidlertid vist seg å ikke være enkelt å avgjøre hvilket organ som ”har det aktuelle hjemmelsgrunnlaget”. Kommunehelsetjenesteloven er hjemmelsgrunnlaget for regulering av bruken av drikkevann til andre bruksformål enn til drikke og matlaging.

Mange kommuner sliter med å rekruttere medisinsk-faglig rådgiver, og har ikke tilsatt eget personell innen miljørettet helsevern. Dette medfører manglende kapasitet og kompetanse i tilsynsarbeidet.

I noen kommuner med god kompetanse innen miljørettet helsevern har tilsynsoppgavene mellom KNT og kommunehelsetjenesten vært delt slik at kommunehelsetjenesten har hatt tilsynsansvar for nedbørsfelt og råvannskilde, mens KNT har ført tilsyn med ”vann som næringsmiddel”, dvs fra vannbehandlingsanlegg og fram til forbruker. Ot.prp. nr. 100 (2002-2003) presiserer i tilknytning til § 2 i forslaget til ny matlov at alle forhold ved drikkevann er omfattet, fra nedbørsfelt til tappepunkt/omsetning. Mattilsynet må derfor ha detaljert kjennskap til forholdene i nedbørsfelt og råvannskilde for å kunne føre et tilstrekkelig tilsyn med vannbehandlingsanlegget og ledningsnett, og ikke bare fokusere på vannet fra tappepunktene.

Kommunehelsetjenesteloven er med som hjemmelsgrunnlag for drikkevannsforskriften for å sikre at drikkevannet ikke inneholder helseskadelig forurensning som tilføres kroppen gjennom annet bruk av drikkevannet enn til næringsmiddelformål. Kommunehelsetjenesten kan for sin del ha tilsynsansvar i hele systemet for forhold som reguleres etter kommunehelsetjenesteloven.

Hovedmålsettingen må være å etablere rutiner som sikrer at de to tilsynsmyndighetene ”taler med en tunge” overfor tilsynsobjektet. Pga den sentrale rolle Mattilsynet er tiltenkt i drikkevannsforvaltningen, og fordi Mattilsynet dekker alle landets kommuner, vil det være mest hensiktsmessig at det lokale Mattilsynet er ”primærkontakt” for alle vannverk. Dette skal ikke være til hinder for at kommunehelsetjenesten har regien i situasjoner hvor helsefare foreligger pga annet bruk av drikkevann enn til drikke og andre husholdningsformål. Eksempel på slike

situasjoner er inhalasjon av helsefarlige agens som legionellabakterier og radongass i forbindelse med dusjing.

Siden interesse og ressurstilgang innen drikkevannsforvaltning er ulik fra kommune til kommune, er det vanskelig å lage prosedyrer for samhandling som er hensiktsmessige over alt. Prosjektet vil derfor anbefale at Mattilsynets distriktskontor tar initiativ til et møte med det miljørettede helsevernet i kommunene for å enes om gode samarbeidsrutiner basert på de prinsipper som er nevnt ovenfor. Prosjektet vil tilrå at veilederen til drikkevannsforskriften på en klarere måte beskrive rutiner for samhandling mellom de to tilsynsmyndighetene.

I skrivende stund er forslag til endringer i smittevernloven og kommunehelsetjenesteloven ute på høring. Endringene vil muliggjøre delegasjon av myndighet til interkommunale organer innen miljørettet helsevern og smittevern. Hvis kommunene velger å satse på større interkommunale kompetanseenheter på dette feltet, vil det kunne ligge godt til rette for et forsterket samarbeid om drikkevannssakene, spesielt hvis enhetene dekker noenlunde samme regioner som Mattilsynets distriktskontorer. En slik løsning vil være i tråd med anbefalingene fra Smith-utvalget og Heløe-utvalget.

9.2.5 Myndighet til å fatte vedtak etter drikkevannsforskriftens § 18

Drikkevannsforskriftens § 18 inneholder hjemmel for at kommunen, fylkesmannen eller Helsedepartementet i alvorlige nødssituasjoner kan bestemme at det fortsatt skal leveres vann fra et vannforsyningssystem selv om kravene til vannkvalitet i eller i medhold av drikkevannsforskriftens § 12 ikke er oppfylt. Dette er såkalte "force majeure" situasjoner hvor årsaken til at vannet ikke oppfyller kravene til vannkvalitet skyldes ekstraordinære forhold som ligger utenfor det som den ansvarlige for vannforsyningssystemet kan styre. Selv om vannet ikke oppfyller kvalitetskravene i drikkevannsforskriften og derfor ikke bør drikkes eller brukes i produksjon av næringsmidler, er det av hensyn til andre funksjoner i samfunnet likevel nødvendig at vann leveres. Det er viktig å kunne opprettholde trykk på ledningsnettet og derved forebygge innsug, samt å sørge for tilstrekkelig vann til brannslukking, toalettspyling m.v. Det legges til grunn at denne bestemmelsen har sin hjemmel i kommunehelsetjenesteloven. På denne bakgrunn, samt at det primært er andre hensyn enn næringsmiddel-hensynet som skal ivaretas av drikkevannsforskriftens § 18, foreslås det at myndighet til å fatte vedtak etter bestemmelsen forblir hos kommunen, og at fylkesmannen og Helsedepartementet utgår som myndighet. Det foreslås derimot at den kommunen som har fattet vedtak om unntak må samrå seg med Mattilsynet for å bestemme hvilke tiltak som må settes i verk for at vannet skal være egnet til drikke eller annet næringsmiddelformål.

9.2.6 Dispensasjonsmyndigheten

Dagens drikkevannsforskrift har to typer dispensasjoner. Den første går på at det i tråd med vedlegget kan dispensere innenfor det forskriften åpner for. Myndigheten til å dispensere tilligger godkjennings- og tilsynsmyndigheten. Den andre går på dispensasjon til å fravike forskriftens og vedleggets krav. Prosjektgruppen foreslår at myndigheten til å gi dispensasjon av den første type fortsatt følger godkjennings- og tilsynsmyndigheten. Denne myndigheten bør derfor tilligge det lokale Mattilsynet. Klager over slike saker avgjøres av det regionale Mattilsynet. Myndigheten til å gi dispensasjoner til å fravike forskriftens og vedleggets krav, mener prosjektgruppen at bør ligge til det sentrale Mattilsynet siden det er viktig at slike eventuelle dispensasjoner gis en enhetlig vurdering ut fra nasjonale mål og forpliktelser. Klager over slike dispensasjoner går til departementet.

9.2.7 Endringer i drikkevannsforskriften

Prosjektgruppen har laget forslag til endring av drikkevannsforskriften som speiler de prinsippene som er beskrevet ovenfor. Forslaget er oversendt Helsedepartementet som har sendt forlaget på høring, med høringsfrist 19. desember. Endringsforskriften med høringsbrev er gjengitt i vedlegg 5. I forslaget er det også laget utkast til endring av drikkevannsforskriften § 4 for å gi en presisering i forhold til virkeområde og erstatningsansvar. I tiden siden drikkevannsforskriften av 2001 ble gitt er det kommet tilbakemelding på at § 4 ikke er tilstrekkelig presis, særlig når det gjelder mulighetene til å beskytte drikkevannskilder. I utkastet til ny matlov er det tatt inn en fullmaktsbestemmelse til å gi forskrifter om beskyttelse av drikkevannskilder. De foreslåtte endringene av forskriftsbestemmelsen innebærer en tilpasning til den nye hjemmelen i matloven og en presisering av innholdet, uten at det innebærer større materielle endringer.

9.3 IKT system for drikkevann i Mattilsynet

9.3.1 Innledning

Fusjonspartnerne i Mattilsynet har i dag forskjellig drikkevannsrelatert informasjon i sine respektive fagsystemer. Informasjon om det enkelte vannforsyningsystem (vannverk) ligger primært i datasystemet Sedon som de kommunale næringsmiddeltilsyn benytter, med en modul for laboratoriebruk og en for tilsyn. Modulene er under stadig utvikling.

Tilsynsmodulen skal legges over på SQL-server, slik at alle lokalkontorene i Mattilsynet vil være i ett felles edb nett. Informasjon om vannkvalitet i fiskevirksomheter vil forefinnes i Fiskeridirektoratets edb system, mens data fra annen næringsmiddelvirksomhet vil foreligge i næringsmiddeltilsynets edb system.

Når disse etatene slås sammen, må også de respektive ikt systemene vurderes og justeres. Dette vil kunne føre til at noen edb systemer fases ut, mens andre må videreutvikles.

Uavhengig av hvordan Mattilsynet velger å løse sitt ikt behov, (dvs. systemvalg, programvalg etc), må etatens behov knyttet til dens oppgaver og ansvar innen vannforsyning og drikkevann bli ivare tatt. Dette behovet strekker seg fra detaljinformasjon om det enkelte vannforsynings-system, som analyseresultater, vannmengder, abonnenter mv og opp til forskjellige typer statistikk og nasjonale oversikter. Muligheter for rapportering til overordnet myndighet (inkl. ESA) er vesentlig, samt at informasjon lett kan utveksles til andre etater. For eksempel har rammedirektiv for vann et særlig krav om at drikkevannsinformasjon skal være tilgjengelig for andre myndigheter.

Siden næringsmiddeltilsynet i dag er tilsynsmyndighet bl a overfor vannverk, har etatene allerede en del relevant informasjon om vannforsyningen i sitt område. Oppgaven og ansvaret vil bli utvidet ved etablering av Mattilsynet, og datasystemet må ivareta disse nye forventningene.

Vannverksbransjen har uttrykt klare forventninger om at sentrale myndigheter må samkjøre sine databehov og at vannverkseierne ikke skal måtte rapportere data til mer enn ett register.

9.3.2 I samfunnets tjeneste

Konkret informasjon om kvaliteten av drikkevannet, hvilke bedrifter som får vann fra et bestemt vannverk, vannbehandling, antall personer, vannmengder, lekkasjer m v etterspørres i mange sammenhenger, og er basisinformasjon for prioriteringer og beslutninger som fattes av forvaltningen, fra lokalt nivå og opp til Stortinget. Informasjonen er primært vesentlig for den samfunnsmessige utviklingen lokalt, for eksempel når en kommune eller fylkesmann skal

tillate et forurensende utslipp eller tillate en bestemt arealbruk, men også viktig i forhold til regionale relasjoner eller myndighetsorganer utenfor den kommunale administrasjon en. Videre er det viktig for forbrukerne og ha lett tilgang til informasjon om "sitt" vannverk. For å ivareta slike hensyn, er det både formelt vedtatt og i praksis igangsatt tiltak som skal sørge for en hensiktsmessig informasjonsflyt mellom forvaltningsetater og fra forvaltningen til enkeltpersoner. Ikt systemet "Arealis" (<http://www.statkart.no/IPS/?template=virkksomhetarealis>) er et eksempel på slikt praktisk igangsatt arbeid. Internett siden "Hovedtema vannforsyning" (http://www.statkart.no/IPS/?module=Articles;action=ArticleFolder_publicOpenFolder;ID=690) i Arealis gir en nærmere beskrivelse av hva slags informasjon som kan finnes om vannforsyning.

Andre eksempler er dokumenter fra Miljøverndepartementet (MD er ansvarlig departement for stedfestet informasjon). Her kan nevnes:

MD [Ot.prp. nr. 116 \(2001-2002\)](#)

Om lov om rett til miljøinformasjon og deltakelse i offentlige beslutningsprosesser av betydning for miljøet (miljøinformasjonsloven)

MD [Ot.prp. nr. 113 \(2001-2002\)](#)

Om lov om endringer i plan- og bygningsloven (tidsfrister i planleggingen, kart og stedfestet informasjon)

MD [St.meld. nr. 30 \(2002-2003\)](#)

«Norge digitalt» - et felles fundament for verdiskaping

IKT systemet for drikkevann må derfor både innholdsmessig og funksjonelt bygges opp slik at det kan ha en bred samfunnsmessig nytte. Det må for eksempel være GIS basert og anvende internasjonale grensesnitt (ISO- og OGC standarden WMS) som også EU benytter. Dette kan illustreres ved at systemet bør inneha følgende egenskaper (se figur 9.2):

Figur 9.2 Grov skisse over informasjonsflyt i et IKT system for drikkevann.

Forventninger som systemet må ivareta er bl.a.:

- *Alle og enhver skal få tilgang til kortfattet, enkel og oppdatert informasjon om de enkelte vannforsyningssystemene.*
- *Det skal være mulig å søke seg frem via oversiktskart.*
- *Det skal være både et saksbehandler-, innsyns- og innrapporteringssystem.*
- *Det skal være et rapporteringssystem som ivaretar nasjonale forpliktelser.*

Man kan få nyttig hjelp til hvordan et ikt system for drikkevann kan bygges opp ved å se på hvordan andre etater har laget tilsvarende system for sine fagområder. Følgende internettsider kan stå som eksempler:

<http://arcus.nve.no/website/nve/viewer.htm>

<http://www.vanninfo.no/>

<http://www.miljostatus.no/>
<http://www.ngu.no/kart/bronndatabasen/viewer.htm>
<http://www.ngu.no/kart/granada/>
<http://www.sft.no/grunn/>

Man må også vurdere hvordan man kan få et drikkevannsregister til å samvirke med andre registre på vannsiden og med de GIS-baserte registrene nevnt over her.

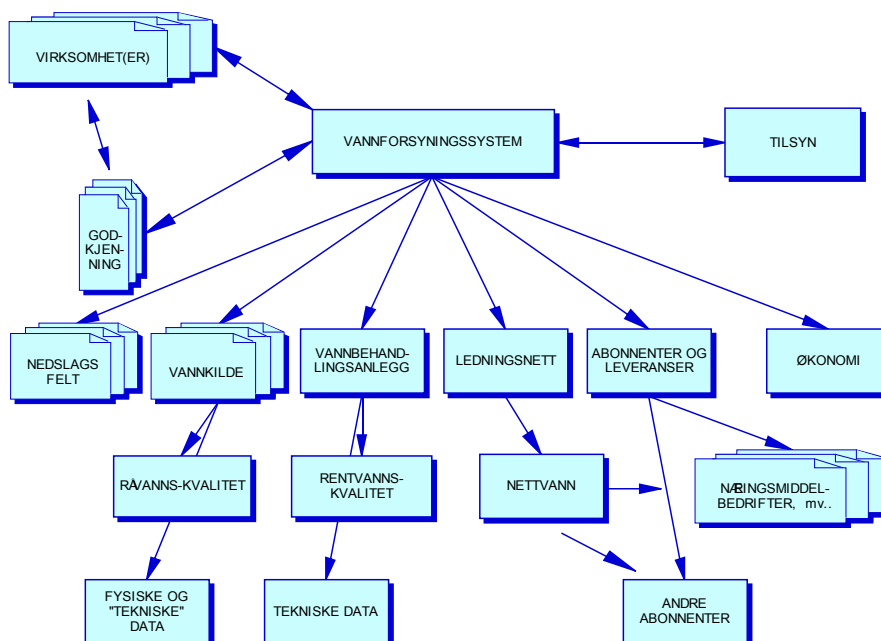
Informasjon fra ikt systemet bør være tilgjengelig for eksterne samarbeidspartnere, primært via WEB-baserte løsninger, tidlig i 2004.

9.3.3 Faglig innhold

IKT systemet skal i tillegg til å dekke et bredt informasjonsbehov for samfunnet være et saksbehandlingsverktøy for Mattilsynet. Det vil si at det må inneholde konkret informasjon om de enkelte objektene (virksomhetene), og en del relevant kringinformasjon. Eksempler på det første kan være vannverkets navn, vannbehandling, vannkvalitet m v, mens eksempler på det siste kan være geologi, forurensningskilder m v.

Siden det primære er å ivareta forvaltningens interne behov, må dette tillegges størst vekt når man skal prioritere innhold, utforming og tidspunkt for endring/videreutvikling av systemet. Det foreligger imidlertid allerede nå klare eksterne forventninger som må ivaretas. De eksterne forventningene vil ofte baseres på behovet for informasjon som også er en naturlig del av det interne behovet, og bør derfor ikke oppfattes som noen byrde.

Det vil føre for langt i dette prosjektet å gjennomføre en komplett opplisting av samtlige datafelt eller rapportfremstillinger som ikt systemet må omfatte. Dette må gjøres i et separat prosjekt og i samarbeid med systemutviklere. Følgende prinsippskisse kan imidlertid benyttes for å illustrere hvilke tema og hvilken struktur et ikt system for drikkevann i Mattilsynet kan ha (se figur 9.3).

Figur 9.3. Prinsippskisse over faglig innhold i IKT system for drikkevann

En stor del av de viktigste datafeltene er i dag ivaretatt i datasystemet Sedon. På tross av at noen KNT har enkelte lokaltilpassede løsninger (bl.a. kodeverk), vil det i utgangspunktet være enkelt å få samlet den delen av informasjonen fra Sedon som vil følge tilsynsdelen, inn i ett felles system for Mattilsynet, for eksempel på en egen SQL-server.

Informasjon om vannkvalitet som Mattilsynet pålegger vannverkseier å innrapportere kan eier enten legge inn selv, eller be utførende laboratorium om å innrapportere. For at vannverkseier kan få anledning til å kvalitetssikre informasjonen før den sendes inn, kan det være hensiktsmessig at informasjonen kommer til Mattilsynet fra vannverkseier. Mange vannverk kan allerede i dag gjøre dette elektronisk.

9.3.4 Forholdet til Vannverksregisteret ved Folkehelseinstituttet

Folkehelseinstituttet har siden 1967 hatt et register over godkjenningspliktige fellesvannverk. Dette har vært en naturlig del av de oppgaver Folkehelseinstituttet har ivaretatt.

Vannverksregisteret har vært i kontinuerlig utvikling, og fra ca 1983 har det vært elektronisk basert. Den nyeste versjonen er tilgjengelig over Internett for brukere med tilgang.

Vannverksregisteret har ivaretatt behovet for å ha nasjonal oversikt over sektoren, for eksempel i form av antall vannverk, vannkilder som benyttes, vannbehandling, ledningsnett, vannkvalitet, økonomi og organisering etc. Slik oversikt er vesentlig for utforming av nasjonal politikk og prioriteringer. Registeret er også nyttig i forbindelse med Program for vannforsyning (som ble etablert i 1995). Videre gjør et slikt nasjonalt register rapportering til ESA enkelt. Vannverksregisteret er planlagt koblet opp mot de GIS-baserte ikt systemene nevnt under 9.4.2 og derved vil en stor del av dataene være tilgjengelige for alle.

Ved opprettelsen av Mattilsynet må det vurderes på hvilken måte Mattilsynet skal skaffe seg og organisere opplysninger som de er avhengige av i sitt arbeid. Prosjektgruppene har ikke kommet fram til et felles standpunkt, og legger fram en delt innstilling.

Prosjektet har diskutert om siste ledd i drikkevannsforskriftens § 7 burde sløyfes i forbindelse med den endring i drikkevannsforskriften som foreslås iverksatt fra 01.01.04. Leddet sier: *Vannverkseier plikter å legge fram de opplysninger som kreves til sentrale myndigheters vannregister.* Leddet gir hjemmel for at de innsamlete opplysningene kan samles i et register, og prosjektet går derfor samlet inn for at formuleringen opprettholdes ved den endring av drikkevannsforskriften som gjøres fra 01.01.04.

9.3.4.1 Flertallets merknader

Mattilsynet som nasjonal drikkevannsmyndighet må eie og drifte et ikt system som inneholder oversikt over alle vannforsyningssystemer i Norge. Dette er nødvendig som en del av den løpende forvaltningen. Drikkevannsforskriften forutsetter at vannverkene rapporterer til myndigheten. Det må under utviklingen av registeret bli bygges videre på den informasjon som foreligger i det edb system som KNT i dag bruker (MA3 modulen i Sedon) som saksbehandlingsverktøy for alle typer næringsmiddelvirksomheter (dvs ikke bare for vannverkene). Mattilsynet har vedtatt at dette systemet foreløpig skal videreføres, samt at det legges over på en SQL-server slik at all informasjonen ligger ett sted.

Siden myndighet innen drikkevannsforvaltningen fra 01.01.2004 i meget begrenset grad vil bli utført på kommunalt nivå, men utføres av staten ved Mattilsynet, vil behovet for Folkehelseinstituttets drikkevannsregister bli endret. Mattilsynets interne saksbehandlingsverktøy (IKT systemet) vil automatisk gi en nasjonal oversikt, og de årlige innrapporteringene som Folkehelseinstituttet har administrert må revurderes for å hindre dobbelrapportering.

Avhengig av Mattilsynets og samfunnets øvrige behov for konkret eller bearbeidet informasjon om drikkevanns sektoren, kan Mattilsynet stille data til rådighet for eksterne fagmiljøer eller selv sørge for nødvendig bearbeiding. Informasjon til Program for vannforsyning, til Statistisk Sentralbyrå og til arbeidet med rammedirektivet for vann, er eksempler på slik informasjonsutveksling. Mattilsynet vil kunne levere alle typer relevante data til Folkehelseinstituttet for bruk i de forvaltningsstøttefunksjoner instituttet skal ha. I slike sammenheng kan VREG eller andre dataprogrammer benyttes for bearbeiding av informasjon. Hvilke forvaltningsstøttefunksjoner Folkehelseinstituttet skal ha overfor Mattilsynet er ikke klart, men én funksjon kan være å lage regelmessige rapporter over hvordan utviklingen går innen vannforsyningssektoren. Dersom Folkehelseinstituttet bare har behov for data om fellesvannverkene (jf mindretallets merknader) og ikke alle de andre, for eksempel i forbindelse med KOSTRA, kan Mattilsynet årlig eksportere disse dataene til Folkehelseinstituttet. Overføring av data om de enkelte vannverkene fra Mattilsynet til SSB direkte vil også være kurant.

Grensedragningen mellom innrapportering til Mattilsynet og eventuelt til VREG må snarest finne sin avklaring. I den grad VREG inneholder data som dagens KNT ikke har, og som Mattilsynet i egenskap av myndighet må ha, må det vurderes om data skal overføres fra VREG, eller om dataene blir oppdatert på annen måte, for eksempel gjennom den "løpende" rapporteringen vannverkene skal ha ovenfor Mattilsynet.

Det anbefales at ledelsen i Mattilsynet tar spørsmålet om eierskap til det sentrale drikkevannsregisteret opp med ledelsen for Folkehelseinstituttet så snart som mulig.

9.3.4.2 Mindretallets (Folkehelseinstituttets to representanter) merknader

Det synes uhensiktsmessig og kostbart at det skal bygges opp et nytt vannverksregister i Mattilsynet på siden av eller til erstatning for et velfungerende vannverksregister ved Folkehelseinstituttet. Mattilsynet på alle nivåer kan ha fri tilgang til vannverksregisteret ved Folkehelseinstituttet. Vårt vannverksregister vil også kunne inngå i det felles registersystemet som bygges opp i forbindelse med rammedirektivet for vann. Med dagens løsninger for ikt systemer basert på Internett og samvirking vil et datasystem fungere like hurtig uavhengig av om det ligger på en enkelt server, eller om datasystemet henter data fra flere forskjellige servere, gjerne med stor geografisk avstand.

Folkehelseinstituttet har lang erfaring i å drive et vannverksregister, og den erfaringen må det bygges videre på. Folkehelseinstituttet mener derfor at informasjonen like godt kan tilflytte Mattilsynets ikt system fra vannverksregisteret. Vannverksregisteret er per i dag tilgjengelig for landets næringsmiddeltilsyn og vil også være direkte tilgjengelig over Internett i framtiden.

Folkehelseinstituttet har siden 1967 samlet inn og systematisert data om vannverk i forskjellige formater. Fra 1983 har vannverksregisteret vært på elektronisk form. De data-tekniske løsningene har variert, og i lang tid var bruken av registeret hemmet av de problemer som datidens hardware og software forårsaket. Vannverksregisteret (VREG) i sin nåværende form ble startet opp i 1995, og vi har erfaringer fra innsamlinger både via et fylkesnivå og gjennom en sentral innsamling. Det er vår erfaring at en sentral innsamling av vannverksopplysninger sikrer en bedre og mer omfattende innsamling: Ved desentralisert innsamling øker sjansen for at enkelte distrikt kan falle ut pga utskifting av personell, sykdom, ol. Man har heller ikke noen garanti for at alle distrikter vil holde registeret kontinuerlig oppdatert, noe som i større grad sikres gjennom en årlig, felles oppdatering av opplysningene. Mattilsynet vil

derimot være en viktig faktor i kvalitetssikringen av opplysningene, og ved innhenting av opplysninger om/fra vannverk som ikke rapporterer.

Et annet viktig moment er at vannverksregisteret er basert på data som vannverkene selv legger inn og er ansvarlig for. Slik ansvarliggjøres vannverkene for sitt informasjonsansvar, jf drikkevannsforskriften. Vannverkene sitter selv med den beste oversikten, og med eiendomsretten til alle sine data.

Omorganiseringen som opprettelsen av Mattilsynet medfører og utskillingen av laboratoriene som selvstendige virksomheter, vil vanskeliggjøre den dataoverføring fra Sedon-systemet som er skissert i rapporten fordi dette systemet kanskje ikke vil omfatte alle laboratoriene. Kravene til akkrediterte laboratorier begrenser hvem laboratoriene kan levere sine data til. I dag kan de akkrediterte laboratoriene bare levere data til oppdragsgiveren. Det er nok et argument for å samle inn data fra vannverkseier direkte som oppdragsgiver for analysene, slik det skjer gjennom VREG, i tillegg til at man da også påvirker vannverkene til å ha den nødvendige oversikt slik det legges opp til i drikkevannsforskriften. Imidlertid vil en datakanal direkte fra laboratoriene til et register gi mer fullstendige og kanskje bedre vannkvalitetsdata for flere vannverk enn i dag. Det er her et dilemma mellom å påvirke vannverkene til å ha den nødvendige oversikt gjennom den årlige rapporteringen og tilgang til bedre data.

Når det gjelder vidererapportering av data til Statistisk sentralbyrå i forbindelse med KOSTRA-rapporteringen, er dette et stramt rapporteringsopplegg som krever etablerte rutiner og programvare. Det lar seg ikke gjøre å hoppe inn i en slik rolle på kort tid. Vi kan nevne at Folkehelseinstituttet har brukt flere år på å utvikle rutinene og programvaren som ligger til grunn for datarapporteringen.

Mindretallet foreslår at det eksisterende samarbeidet mellom Næringsmiddeltilsynet og Folkehelseinstituttet videreutvikles ved opprettelsen av Mattilsynet slik at det sikrer samfunnets interesser i utviklingen av vannverksregisteret.

9.4 Kompetanse- og ressursbehov i Mattilsynet

Det knyttes store forventninger til Mattilsynet når det nå skal overta som nasjonal drikkevannsmyndighet. Engasjementet på dette området synes å ha vært utilstrekkelig i flere år, noe som bl a gjenspeiles i at svært mange vannforsyningssystem ikke har nødvendig godkjenning, at vannet flere steder må kokes i perioder av året, og at flere typer næringsmiddelvirksomheter har fått merknader fra ESA m h p vannkvaliteten i virksomheten. Det må samtidig nevnes at de aller fleste i Norge får vann av tilfredsstillende kvalitet.

Ved å overta som myndighet både for godkjenning og tilsyn med vannforsyningssystemene, vil Mattilsynet ta på seg en stor og viktig samfunnsoppgave som krever at både kompetanse og ressursinnsats heves i forhold til dagens situasjon. Dette er et ansvar som strekker seg ut over bruken av vann som tradisjonelt næringsmiddel. Som myndighet til å gi godkjenning eller stille krav til etablering og drift av et vannforsyningssystem, må Mattilsynet også ta i betraktning forventninger og krav som vannverkene skal tilfredsstille ovenfor andre myndigheter. Mattilsynet må derfor være godt kjent med disse, og ha god kontakt med slike myndigheter.

9.4.1 Kompetansebehov

Ved kartlegging av hvilken kompetanse dagens lokale og regionale drikkevannsmyndigheter mener er viktige, har de fleste nevnt fagene mikrobiologi, vannkjemi, limnologi, hydrogeologi

og VA-teknikk. Ut fra den kompetanse som eksisterer i dagens KNT (primært veterinærer og næringsmiddelteknologer), og som i stor grad overføres til Mattilsynet, vil det derfor være et udekket behov innenfor de fire sistnevnte fagområdene ovenfor. Ved gjennomgang av ressursbehovet må man derfor også vurdere hvilken kompetanse som må suppleres.

Det synes åpenbart at den VA-tekniske kompetansen mange steder er mangelfull, og at dette trolig er mest kritisk med tanke på den nødvendige faglige bredden. Distriktskontorer med en stor andel grunnvannsuttak vil dessuten ha stor nytte av hydrogeologisk kompetanse. Den limnologiske kompetansen vil være en forutsetning ved alle typer vannforsyningssystem.

Det er også behov for kompetanse innen risiko og sårbarhets (ROS)-analyser. Vurdering av nedbørfeltet som hygienisk barriere er et eksempel på problemstilling som krever kompetanse innen ROS-analyser. Det samme gjelder ved krav til behandlingsanlegget og vurdering av ledningsnett, høydebasseng etc. Kompetanse innen beredskap er et annet område som alle tilsynsmyndigheter skal inneha, og hvor vi vet denne kompetansen er mangelfullt i dag.

Det vil ikke være mulig, eller ressursmessig riktig, at Mattilsynet har full kompetansebredde på alle distriktskontorer. De må derfor utnytte kompetansen hos hverandre og hos Mattilsynet sentralt. Mattilsynet sentralt bør bli gjennom utforming av veiledningsmateriell, kontakten med fagmiljøer og kursing av distriktskontorene ha lett tilgang til, eller selv inneha, kompetanse på hele området.

Mattilsynet har primært ansvar for egen kompetanse. Matloven § 8 har hjemmel for at det kan gis nærmere forskrift om utdanning opplæring og kompetanse i virksomhetene. Dette fører til spørsmål om Mattilsynet skal/bør stille spesifikke krav til for eksempel vannverkseier og driftsoperatører. Mattilsynet må i så fall ta stilling til de utdanningstilbud som foreligger. Både for tilsynsmyndigheten og vannverkseier vil det være til stor nytte å vite hvilke krav som skal stilles.

Dette er en problemstilling som Mattilsynet må se nærmere på, og bli å legge til grunn de erfaringer man hadde før og etter at "Driftsoperatørforskriften" og "ADK-forskriften" ble opphevet av SFT i 1999.

Det er viktig at Mattilsynet har god kontakt med relevante fagmiljø og utnytter den kompetansen som er der. Hvilke fagmiljøer dette er, fremkommer forskjellige steder i rapporten, men det er også fagmiljøer utover dette. Av slike kan driftsassistanseorganisasjoner for vann og avløp nevnes.

Vitenskapskomiteen skal være ett forum som gir Mattilsynet råd innen forskjellige fagområder og problemstillinger. Disse rådene vil trolig ligge på et generelt og overordnet nivå, men det gjenstår å se hvordan denne komiteen vil fungere i så henseende, og da særlig i forhold til saker som gjelder drikkevann/vannforsyning.

I tillegg til vitenskapskomiteen vil det være hensiktsmessig at Mattilsynet etablerer/har tilgang til en ressursgruppe for drikkevannsrelaterte problemstillinger av teknisk art. Det tenkes da særlig på metoder for vannbehandling, som hele tiden er under utvikling. Når Mattilsynet får en søknad som skal ta i bruk nye behandlingstiløp, vil Mattilsynet ha behov for faglige råd hvorvidt disse kan aksepteres, og eventuelt hvilke vilkår som må stilles overfor søker. En slik ressursgruppe, som må bestå av personer fra forskjellige tekniske og helsefaglige fagmiljøer, har vært et savn i lengre tid. De personer som Mattilsynet trekker inn i en slik

gruppe vil ikke nødvendigvis være fra forvaltningen eller fra forvaltningsstøtteinstituttene, og de må derfor få dekket tidsforbruk og reiseutgifter. Dette antas ikke å utgjøre store beløp da tidsforbruket her neppe vil være mange ukene.

På basis av hva som foreligger av tilbud om kompetansebygging, og hvilket behov Mattilsynet mener at de selv har, må Mattilsynet som et minimum sørge for at eget personell får tilført relevant kompetanse. Hvilke kompetansekrav Mattilsynet eventuelt vil stille ovenfor vannverkseier må utredes.

9.4.2 Ressursbehov

Som beskrevet i kapittel 8 er det gjennomført en kartlegging av ressursinnsatsen som dagens myndigheter etter drikkevannsforskriften benytter. Denne er på over 45 årsverk. Det ble også spurt om hvor mye tid man mener det bør avsettes for at oppgavene skal kunne løses på tilfredsstillende måte. Det framkommer hos dem som svarte at behovet er om lag dobbelt så stort som de ressurser som benyttes i dag. Dette gir bl a en økning i snitt fra 0,57 til 1,1 årsverk for hvert av de ca 80 KNT-områdene. Siden flertallet gir nær det samme svar når det gjelder behovet, er det grunn til å anta at dette er et riktig estimat. Det må imidlertid kunne beregnes en viss effektivitetsgevinst ved at myndighetsrollene samles. Mattilsynet bør derfor legge til grunn at det i snitt må avsettes ett årsverk pr. distriktskontor. Et utgangspunkt på 64 årsverk på det lokale nivået bør være et saklig utgangspunkt.

Begrunnelsen for den markerte behovsøkningen for Mattilsynet totalt er bl a

- at det er behov for vesentlig mer ressurser til tilsyn enn det de kommunale næringsmiddeltilsynene har anvendt,
- at godkjenning av vannforsyningssystem overføres fra dagens godkjenningsmyndigheter til Mattilsynet,
- at det er et stort antall søknader om godkjenning av vannforsyningssystem som må saksbehandles,
- at Mattilsynet skal være klageorgan,
- at Mattilsynet skal utvikle regelverk knyttet til drikkevann,
- at det er et stort behov for informasjon, veiledning og nasjonale oversikter over hvordan sektoren utvikler seg,
- at Mattilsynet må være aktiv i kommunale planprosesser og i forbindelse med rammedirektivet for vann,
- at Mattilsynet som direktorat må delta i både internasjonale og nasjonale samarbeidsfora og ha god kontakt med andre myndigheter,
- at Mattilsynet må ivareta samfunnets forventninger på en god måte.

Kartleggingen viser at det er over 1600 vannforsyningssystem som dagens tilsynsmyndigheter mener har vesentlige mangler. Videre ligger anslagsvis 1400 saker (søknader og klager) til behandling når Mattilsynet overtar og ca. 900 pålegg må følges opp. Siden KNT i liten grad er tillagt rollen som godkjenningsmyndighet i dag, vil denne store saksbehandlingsporteføljen komme som en ny oppgave som må løses forholdsvis raskt. Dette vil innledningsvis gi en stor belastning på Mattilsynet. Ressurstilgangen, både i form av årsverk og kompetanse, må derfor raskt på plass i Mattilsynet.

Etter prosjektets syn bør Mattilsynet, ut fra denne gjennomgangen av drikkevannssektoren, innledningsvis legge til rette for en total ressursinnsats på minst 70 årsverk, hvorav 64 årsverk på lokalt nivå, 1 årsverk på regionalt nivå og 5 årsverk på sentralt nivå. En vesentlig del av

dette forbruket er foreslått finansiert via gebyr som ilegges vannverkene/virksomhetene (jif matloven § 21).

Prosjektet har ikke vurdert hvordan årsverkene på lokalt og regionalt nivå skal fordeles mellom de enkelte distriktskontorene og regionskontorene. Prioritering av hvilke distriktskontor (=lokalkontor) som trenger de foreslåtte økte ressursene knyttet til drikkevannsforsvaltningen må gjøres straks den øvrige bemanningssituasjonen på distriktskontorene er avklart. Vesentlige deler av den nye drikkevannsforsvaltningen (bl a godkjenningsbehandlingen) er nye oppgaver for Mattilsynet, og de nye ressursene må komme i tillegg til de ca 35 årsverk som KNT i dag har benyttet som tilsynsmyndighet. Dette resulterer i et tillegg på 29 nye årsverk for Mattilsynets lokale ledd (64 – 35 = 29).

Av de 5 årsverkene på sentralt nivå, er 3-4 knyttet til landbasert vannforsyning, mens 1-2 er knyttet til offshore og skip. Den sistnevnte ressursinnsatsen bør inntil videre dekkes gjennom tjenester fra Folkehelseinstituttet og Helsetilsynet i Rogaland slik at det sikres kompetent kontinuitet i arbeidet.

Det må snarest vurderes hvordan ressursbehovet kan bli tilfredsstilt. I den grad utlysning av stillinger må gjøres, bør dette skje allerede i januar 2004. Det bør også vurderes bruk av engasjementer eller på annen måte kjøp av tjenester i den første tiden, for eksempel i hele 2004.

I tillegg til lønnskostnader for disse ca 70 årsverkene må Mattilsynet legge til grunn kostnader knyttet til tilsynsbesøk, reiser for å delta på fagsamlinger både nasjonalt og internasjonalt, kjøp av analysetjenester for tilsynsprøver, utgifter knyttet til kartlegging/overvåking, kjøp av tjenester fra Folkehelseinstituttet, konsulenttjenester m v. Dette vil grovt anslått utgjøre ca 15 mill kr. Den totale budsjetttrammen knyttet til drikkevannsforsvaltning bør derfor være ca 70 mill kr for 2004. Statsbudsjettet for 2004 forutsetter en inntekt på minst 39 mill kroner knyttet til tilsyn og kontroll av drikkevann. Inntekt knyttet til særskilte tjenester (godkjenninger) er beregnet å komme i tillegg.

9.4.3 Intern organisering av drikkevannsforsvaltningen i Mattilsynet

Organiseringen må ivareta behovet for at drikkevannet forvaltes på en god og helhetlig måte. Hovedansvaret må forankres et definert sted i Mattilsynet sentralt. Slik organiseringen nå er vedtatt, vil dette være i seksjon for vann, fôr og biprodukter. I den grad ikke alt arbeid som er knyttet til dette saksområdet på sentralt nivå blir lagt til én seksjon i hovedkontoret, må det etableres samarbeidsrelasjoner mellom berørte seksjoner. Dette gjelder særlig for drikkevannskjemikalier og materialer i bruk i vannforsyningssystem, som blir regulert av drikkevannsforskriften og ikke av tilsetningsstofforskriften eller emballasjeforskriften. Hvis dette er oppgaver som får et visst omfang, bør det vurderes om også disse oppgavene konkret bør overføres til seksjon for vann, fôr og biprodukter. Disse arbeidsoppgavene bør i så fall kunne bli ivaretatt av én og samme person, i tillegg til andre oppgaver for seksjonen.

Det må utpekes saksbehandlere/kontaktpersoner på lokalt og regionalt nivå. Regionkontorenes oppgave vil primært være klagebehandling, mens lokalkontorene gir godkjenning og fører tilsyn.

Hovedkontoret har bl a ansvar for at de ytre leddene får tilført nødvendige ressurser og veiledning. I denne sammenhengen bør det for eksempel etableres en "spørsmål og svar" oversikt, i tillegg til utfyllende veiledningsmateriell, på Intranett. Det er derfor viktig at de

ytre ledd tar kontakt med hovedkontoret når det oppstår spørsmål, og kommer med forslag til forbedring av veiledningsmateriellet.

Kontakten mot forvaltningsstøtteinstituttene skal normalt gå gjennom hovedkontoret.

9.5 Bruk av forvaltningsstøtteinstituttene og andre fagmiljø

Mattilsynet bør utnytte den fagkompetansen som bl a finnes ved Folkehelseinstituttet, Veterinærinstituttet og ved andre fagmiljøer på en aktiv måte. Oppgaver som er av ren forvaltningsmessig karakter, herav tilsyn, godkjenning, regelverksutvikling og øvrige direktoratsoppgaver, må Mattilsynet dekke gjennom bruk av eget personell. Hvilke oppgaver de eksterne miljøene kan bidra med må vurderes og diskuteres nærmere med den enkelte institusjon, og vil være avhengig av hvilke kjerneområder de enkelte instituttene har.

Folkehelseinstituttet er for eksempel, på samme måte som i dag, forventet å gi faglig bistand innen kjemikalier og materialer i kontakt med drikkevann. Videre vil instituttet kunne bistå ved utarbeidelse av veiledningsmaterieill, foreslå og delta i utredningsprosjekter og inngå i en foreslått "Ressursgruppe for drikkevannsrelaterede problemstillinger av teknisk art". Instituttet vil også inntil videre videreføre sitt engasjement innen vannforsyning på skip og innretninger til sjøs, samt gjennomføre innsamling av data fra vannverkene våren 2004.

Opplæring av personell innen Mattilsynet vil kreve bistand fra flere miljøer. Også her vil Folkehelseinstituttet være en ressurs. Siden det vil ta noe tid før Mattilsynet får nødvendige ressurser på plass, kan det også være ønskelig å kjøpe saksbehandlertid og tid til andre oppgaver fra Folkehelseinstituttet i 2004. Hva som kan dekkes via forvaltningsstøtten og hva som må dekkes særskilt må diskuteres.

Den bistand som disse instituttene og øvrig fagmiljø gir Mattilsynet må kanaliseres gjennom hovedkontoret slik at man sikrer en enhetlig praksis på alle ledd i Mattilsynet.

9.6 Kvalitetssikring, akkreditering, standardisering og vurderinger

Formelle akkrediteringsordninger eller mer uformelle vurderingsordninger er eksempler på ordninger som tas i bruk for å kvalitetssikre en bestemt oppgave eller et produkt. Slike ordninger har ofte sitt opphav i forventninger i regelverket. På den annen side kan ordningene påvirke utformingen av regelverket. Drikkevannsforskriften krever for eksempel at vannanalyser for enkel og utvidet rutinekontroll skal utføres av laboratorium som blir kontrollert av et akkrediteringsorgan eller av en person som er godkjent av SNT for formålet. Videre krever forskriften at analysemetodene skal ha en minimumskvalitet, eventuelt også hvilke metoder som skal benyttes. Norsk Akkreditering er det akkrediteringsorgan som i dag utfører kontroll av slike laboratorier.

Mattilsynet må videreføre den kontakten SNT har hatt med Norsk Akkreditering for å sike seg at akkrediteringsorganet legger akkrediteringskrav og tilsyn på et riktig nivå i henhold til drikkevannsforskriften.

Bruk av ringtester og referanselaboratorier er andre ordninger for å få kvalitetssikret et arbeid. Innen drikkevannssektoren benytter norske laboratorier seg av mikrobiologiske ringtester som gjennomføres i regi av Livsmedelsverket i Sverige. Når det gjelder kjemiske parametere har Folkehelseinstituttet hatt et tilbud i mange år, men valgte å legge dette ned høsten 2002 fordi det ikke var innen instituttets primæroppgaver. Instituttet har imidlertid sagt seg villig til å videreføre ordningen dersom de får dekket kostnadene. Norsk Institutt for

Vannforskning har også et ringtesttilbud på vannområdet, men dette er ikke nødvendigvis innrettet mot drikkevann.

Mattilsynet må sørge for at det foreligger ringtestordninger for de mikrobiologiske, fysiske og kjemiske drikkevannsparemetrene.

Norges Veterinærhøyskole er av SNT utpekt som nasjonalt referanselaboratorium for mikrobiologiske parametere, mens Folkehelseinstituttet har vært utpekt som det samme for kjemiske parametere.

Mattilsynet må vurdere å peke ut referanselaboratorier for mikrobiologiske og kjemiske parametere.

Folkehelseinstituttet tilbyr en ordning som vurderer UV-aggregater som skal brukes for å desinfisere drikkevann. Ordningen er ikke forskriftsfestet, men er et godt hjelpemiddel for både vannverkseiere og drikkevannsmyndighet når det gjelder å vurdere om UV-aggregatet er av tilstrekkelig kvalitet. Folkehelseinstituttet har forsket på desinfeksjonseffekt av UV-lys, og har god kunnskap innen fagfeltet. Folkehelseinstituttet har ikke belastet søker for slike vurderinger.

Mattilsynet bør ta stilling til hvilken status en slik vurdering skal ha.

På vegne av SNT utfører Folkehelseinstituttet helsemessige vurderinger av kjemiske produkter til behandling av drikkevann som den enkelte produsent ønsker å omsette. Drikkevannsforskriften krever i § 15 at slike produkter skal være godkjent. Denne ordningen må derfor videreføres av Mattilsynet. I denne sammenheng er det viktig å følge med i hva andre aktører (bl a Standard Norge) tenker om en egen vurdering for slike kjemiske produkter.

Drikkevannsforskriften § 13 krever at materialer som kommer i kontakt med drikkevann ikke skal avgi stoffer til vannet som kan være helseskadelige. Også her bistår Folkehelseinstituttet SNT med vurderinger, samt delaktighet i internasjonale arbeidsgrupper. I forbindelse med pågående (RG-CPDW) arbeidet i EU vil norsk drikkevannsmyndighet måtte ha mer fokus på materialer enn tidligere.

Mattilsynet må derfor vurdere hvordan dette arbeidsfeltet skal håndteres videre. Mattilsynet må videre ta stilling til hvordan det samarbeidet som SNT har hatt med de nevnte instanser og Statens bygningstekniske etat (BE) innen drikkevann skal videreføres.

9.7 Veiledning og veiledningsmateriell

Både overfor utførende myndigheter, vannverkseiere og andre som skal forholde seg til drikkevannsforskriften, vil det være nødvendig med forskjellige former for informasjon, veiledninger eller også instruksjoner.

Til dagens drikkevannsforskrift er det laget en egen veileder. HD er i dag ansvarlig eier av veilederen. Dette ansvaret bør overføres til Mattilsynet. Veilederen er utarbeidet av de myndigheter som står bak drikkevannsforskriften, og da også i stor grad de samme personer. Dette er et viktig veiledningsdokument som jevnlig må oppdateres og eventuelt utvides. SNT er i dag tillagt en koordinerende rolle for veiledning og veiledningsmateriell, og det er i denne sammenheng viktig å vite hva man ellers har av veiledningsmateriell som man kan henvise til.

Mattilsynet må sørge for slik avklaring og oppdatering når de har fått overført ansvaret.

Tidligere Statens institutt for folkehelse (SIFF) laget flere veiledningshefter innen drikkevannsområdet. Siden heftene ble utgitt av et organ som da var forvaltningsorgan og hadde høyt faglig nivå angående drikkevann, fikk heftene raskt en omfattende utnyttelse. Heftene brukes fortsatt som et viktig og nyttig veiledningsmateriale. Nasjonalt folkehelseinstitutt er i gang med en fornyelse av dette materialet på faglig grunnlag, nå ved utgivelse av en "drikkevanns-ABC".

Mattilsynet bør ta stilling til hvilken status disse heftene skal ha som veiledningsdokument, og forøvrig sørge for suppleringer med annet veiledningsmaterieell der det er nødvendig.

Som VA-bransjens interesse- og kompetanseorganisasjon har NORVAR en egen rapportserie med mange nyttige rapporter som bidrar til å øke kunnskapen hos alle som arbeider på drikkevannsområdet. Selv om rapportene i utgangspunktet bare er informasjon/råd, kan det hende at Mattilsynet ønsker at deler av disse skal benyttes særskilt. Mattilsynet må i så fall ta konkret stilling til dette.

Norske sivilingeniørers forening, Norsk vannforening, NORVAR og andre arrangerer jevnlig møter/seminarer om tema som bl.a. er relevant for drikkevannsektoren. Mattilsynet bør ha god kontakt med disse foreningene, og aktivt benytte den arena som disse dekker.

Mattilsynet bør for øvrig ha oversikt over og god kontakt med diverse fagmiljø for å utnytte den brede kompetansen som finnes. Av slike kan nevnes Teknologisk institutt (TI), som i flere år har arrangert kurs for VA-teknisk personell innen drikkevann, Norsk Rørsenter i Drammen (kompetansesenter innenfor ledningsnett), Norges teknisk naturvitenskapelige universitet (NTNU), Senter for industriell og teknisk forskning (SINTEF) og andre.

Mattilsynets Internettsider vil være en viktig portal mot vannverkseiere, interesseorganisasjoner, privatpersoner, pressen og mot andre myndigheter. Drikkevannsdelen av disse sidene må dessuten legges til rette slik at de ivaretar de krav som framkommer av EUs rammedirektiv for vann. I den sammenhengen vil det trolig bli opprettet en egen "vannportal" som Mattilsynet må være linket mot. I tillegg bør deler av Mattilsynets informasjonssystemer være GIS basert. Dette er særlig aktuelt for drikkevann, men vil også gjelde for flere andre fagområder. Uansett tekniske løsninger må Mattilsynet, både på kort og lang sikt, sørge for at eget personell, vannverkseiere og andre får tilført relevant veiledning og informasjon.

Ved opplæring av Mattilsynets personell er det viktig at Mattilsynet legger til grunn det som fremkommer i kapitlet om kompetansebehov. Første fase i et opplæringsprogram bør starte våren 2004.

10 Videre arbeid

Gjennom kartleggingen av gråsoner og hovedutfordringer for den framtidige drikkevannsforvaltningen er det avdekket forhold som det er ønskelig og nødvendig å utrede videre. Felles for flere av disse problemstillingene er at de er så omfattende at det pga tidsmomentet og prosjektsgruppens sammensetning ikke har vært hensiktsmessig eller mulig å gjøre en grundig utredning og komme med ferdigbearbeidede løsningsforslag som en del av dette prosjektet. Dette var forutsett og tatt hensyn til i prosjektbeskrivelsen.

Kapittel 10 presenterer dermed løsningen på prosjektoppgaven om å utarbeide plan for hvilke oppgaver Mattilsynet må arbeide videre med når organisasjonen er på plass.

I dette kapitlet presenteres også løsningen på den del av prosjektoppgaven ”aktiviteter og oppgaveløsning” som omhandler en prioritering av oppgaver som pågår i regi av ulike aktører, og som det haster med å finne en løsning for. Det er i tabell 10.1 utarbeidet forslag til framdriftsplan for åtte hovedaktiviteter.

En del problemstillinger kan utredes via interne prosjekter, men flere av oppgavene er av en slik karakter at det er nødvendig med samarbeid med eksterne organer. For noen områder kan avgjørelser fattes internt, andre må avgjøres på departementsnivå eller interdepartementalt.

10.1 Mattilsynets rolle på skip, luftfartøy og innretninger til sjøs

Utgangspunktet er at drikkevannsforskriftens hjemmelslover angir virkeområdet for drikkevannsforskriften. Det er opp til forskriftsgiver å bestemme om drikkevannsforskriften skal ha et like vidt virkeområde som lovene angir, eller om det er hensiktsmessig med et snevrere stedlig virkeområde. Det stedlige virkeområdet for en ny drikkevannsforskrift begrenses i matlovens av § 3. Matlovens § 3 gir en klarere presisering av det stedlige virkeområdet enn næringsmiddeloven. Det stedlige virkeområdet er norsk land- og sjøterritorium, norske luft- og sjøfartøyer og norsk kontinentalsokkel.

Mange større fiskefartøy er innredet som næringsmiddelvirksomheter med sløying, vasking, filetering og pakking av fisk. For slik virksomhet gjelder kvalitetsforskrift for fisk og fiskevarer. Ved å betrakte deler av fiskefartøyet som en næringsmiddelvirksomhet, kunne pkt 2 i første ledd i § 8 i drikkevannsforskriften, godkjenning av drikkevannssystem, komme til anvendelse i de tilfeller der det produseres vann om bord til bruk i fiskeforedlingen. Siden det har vært antatt at drikkevannsforskriften ikke gjelder for skip, har det ikke blitt krevd slik godkjenning av egenprodusert vannforsyningen om bord i fiskefartøy.

Prosjektet foreslår at det utredes om drikkevannsforskriften, inkludert bestemmelsene om godkjenning, skal gjøres/er gjeldende for fartøy som benytter egenprodusert vann ved tilvirkning av fisk.

Det må avklares om kommunehelsetjenestelovens stedlige virkeområde begrenses til aktivitet innen kommunene. I så fall vil ikke drikkevannsforskriftens bestemmelser som angår drikkevann til andre husholdningsformål enn drikke og andre næringsmiddelformål gjelde for skip og innretninger til sjøs.

Det vises til beskrivelsen av dagens regelverkstatus for drikkevannsforvaltning for skip og petroleumsinnetninger i kapittel 5. Det ligger utenfor prosjektets ramme å utrede behovet for eventuelle nødvendig endringer i forskrifter gitt med hjemmel i bl a petroleumsløven og sjøfartsloven og som har betydning for drikkevannsforvaltningen.

Næringsmiddeltilsynet v/KNT har tradisjonelt ført tilsyn med drikkevannsforsyningen om bord i passasjerskip/ferger med personell hjemmel i *forskrift om hygieniske forhold om bord i fartøy* av 1956 (nå hjemlet i kommunehelsetjenesteloven og smittevernloven). Denne forskriften ble gitt med hjemmel i Sunnhetsloven av 1860 på et tidspunkt hvor det i alle kommuner var et helseråd med en statlig ansatt lege som leder, og det er ikke siden gjort tilpasning av teksten til kommunehelsetjenesteloven og sunnhetsloven og opphør av helserådet som institusjon. Til nå har det formelle grunnlaget for dette tilsynet vært at næringsmiddeltilsynet er oppfattet som et kommunalt organ som erstattet helserådets tilsynsoppgaver på en del områder etter at rådet ble avviklet. Ved opprettelsen av et statlig Mattilsyn, vil det være uklart om hjemmelsgrunnlaget næringsmiddeltilsynet har hatt for dette tilsynet overføres til Mattilsynet dersom dette ikke presiseres ved en tilføyelse i § 16 i drikkevannsforskriften.

Ettersom helserådet hadde en statlig ansatt lege som leder, kan det gå an å se på Mattilsynets overtakelse av tilsynet etter forskriften av 1956 som en tilbakeføring til staten av en oppgave som opprinnelig var statlig, men som siden 1982 har vært et kommunalt anliggende.

I Ot.prp. nr. 100 har Helsedepartementet gjort følgende vurdering: *”Når det gjelder spørsmålet om hvem som skal utføre tilsyn for eksempel på skip, faste installasjoner m.m., anser ikke departementet det hensiktsmessig å ta standpunkt til dette. Mye kan tale for at Mattilsynet bør ha tilsynskompetansen for norske skip i norske havner og lufthavner. For øvrig bør spørsmålet utredes nærmere i samarbeid med berørte myndigheter.”*

Med en matlov som eksplisitt angir innretninger på norsk kontinentalsokkel som stedlig virkeområde, og som legger tilsynsansvaret til det statlige Mattilsynet, er det formelt lagt til rette for at Mattilsynet kan tillegges de tilsynsfunksjoner for næringsmidler, herunder drikkevann som i dag er lagt til Htil/Helsetilsynet i Rogaland.

Et initiativ fra HD overfor berørte myndigheter bør vente til det er avklart hvilken rolle andre organer under HD enn Mattilsynet eventuelt skal ha innenfor feltet næringsmidler på skip og norsk kontinentalsokkel.

Prosjektet anbefaler at det med bakgrunn i Helsedepartementets vurdering i Ot.prp. 100 ikke legges opp til en endring av praksis for tilsyn og godkjenning med skip og petroleumsinnretninger nå.

Prosjektet oppfordrer Mattilsynet å ta et initiativ overfor HD til å starte opp dette arbeidet så snart som mulig. Det anbefales også å oppheve forskriften fra 1956 og la drikkevannsforskriften få full anvendelse for skip. Mattilsynet må være en aktiv part i disse prosessene.

10.2 Materielle endringer av drikkevannsforskriften

Prosjektet har ikke definert som sin oppgave å presentere utkast til materielle endringer av drikkevannsforskriften. I forbindelse med gjennomgangen av forskriften med tanke på å foreslå nødvendige formelle endringer, ble også en del materielle forhold vurdert, og det ble avdekket behov for endringer også på dette området. En del av disse forholdene er omtalt nedenfor, og prosjektet tilrår Mattilsynet og/eller HD å utrede disse videre.

10.2.1 Registreringsplikt og endring av godkjenningsgrensen

Det bør vurderes å harmonisere drikkevannsforskriften med *generell forskrift for produksjon og frambud m.v. av næringsmidler*, d v s innføre generell meldeplikt/registreringsplikt for vannforsyningssystemer utover forsyning til eget hushold, supplert med en godkjenningsordning for nærmere definerte vannforsyningssystemer av en viss type eller størrelse.

Som en konsekvens av at godkjenningsordningen og oppfølgingen av den har krevd det meste av ressurser, har tilsynsmyndigheten enten ikke kjent til, hatt for små ressurser eller av andre grunner ikke hatt fokus på vannforsyningssystemer med meget dårlig drikkevannskvalitet, men som ikke er godkjenningspliktige.

Særlig bør det ligge an til å erstatte godkjenningsordningen med en registreringsplikt for de virksomheter som faller inn under drikkevannsforskriftens § 8 første ledd, punkt 2, og som er unntatt fra godkjenningsplikten etter generell forskrift for produksjon og frambud m.v. av næringsmidler. Gjennom registreringsordningen vil forvaltningsmyndigheten ha mulighet til å skaffe seg relevante opplysninger om vannforsyningssystemet.

Rundskriv I-0849 B fra Sosial og helsedepartementet i 1996, angir at melkeproduksjonsvirksomhet og produksjon mv av vegetabiliske produkter hos primærprodusent ikke er omfattet av definisjonen av næringsmiddelvirksomhet. Vannforsyning til slike virksomheter blir derfor ikke godkjenningspliktige etter drikkevannsforskriften.

Prosjektet anbefaler at følgende drikkevannsforsyning til virksomheter blir registreringspliktige, men fritas fra godkjenningsplikten:

1. Vann til drikke og andre husholdningsformål (§ 8 første ledd, punkt 1)
  - drikkevann til mindre campingplasser og opp til 20 utleiehytter
  - forsamlingshus som ikke er definert som næringsmiddelvirksomhet
  - bygg til idrettsformål med dusj og vann til drikke
2. Næringsmiddelvirksomheter (§ 8 første ledd, punkt 2)
  - virksomheter som kun håndterer emballerte varer
  - virksomheter som kun bruker vann til vask av lokaler og utstyr i kontakt med ikke lett bederverlige næringsmidler

Ved en registreringsplikt bør det utarbeides standard registreringsskjema som sikrer tilsynsmyndigheten tilstrekkelig opplysninger om vannkilden, vannbehandling og vannkvalitet. Registreringsskjema må også opplyse at virksomheten er pliktig å ha vann av drikkevannskvalitet etter annet regelverk og et system som kan dokumentere at bestemmelsene i dette regelverket etterleves.

Tilsynsmyndigheten har i dag etter første ledd i § 7 det nødvendige hjemmelsgrunnlag for å kreve de opplysninger tilsynet har behov for også for ikke godkjenningspliktige vannforsyningssystemer, men en registreringsplikt vil øke tilsynets viten om at de finnes.

Endring av § 8 er en omfattende materiell endring av drikkevannsforskriften. Prosjektet finner det ikke riktig å fremme konkrete endringsforslag til drikkevannsforskriften utover det som er sagt ovenfor.

Mattilsynet bør utrede hvorvidt godkjenningssplikten bør opprettholdes for alle næringsmiddelvirksomheter og institusjoner med egen vannforsyning, eller om den for noens vedkommende bør erstattes av en registreringsordning.

Eventuell endring av grense for godkjenningssplikt etter § 8 første ledd punkt 1, bør vurderes nærmere når Mattilsynet etter hvert har fått erfaring med risikovurderinger knyttet til disse sakene. Under denne diskusjonen hører også vurderingen av godkjenningssplikten for vannverk som kun skal levere vann til hygienisk bruk.

10.2.2 Skal alle kvalitetskrav i drikkevannsforskriften gjelde for alle vannforsyningssystem?

Prosjektet anbefaler Mattilsynet å vurdere om enkelte kvalitetskrav, innen drikkevannsdirektivets ramme, kan sløyfes for vannforsyningssystemene til enkelte type virksomheter.

10.2.3 Kvalitetskrav til drikkevann. Behov for avklaring av nytt analyseomfang etter vedlegget til drikkevannsforskriften

Vannverkseiere og dagens godkjenningss- og tilsynsmyndigheter har store utfordringer i å fastsette prøvetakings- og analyseprogrammer i overensstemmelse med regelverket. Det er behov for klarere anbefalinger og retningslinjer fra sentrale drikkevannsmyndigheter med hensyn til bl.a. følgende parametere:

- Bly, kadmium, kopper, krom og nikkel har merknad: "Prøven skal tas slik at den gir et representativt bilde av et ukentlig gjennomsnitt for det vann som konsumeres/anvendes". EU-kommisjonen har foreslått følgende prosedyre: "Prøven tas fra en kran som brukes til å tappe vann til drikke, på et tilfeldig tidspunkt på dagen (Random Day Time) uten å ta hensyn til tappemønsteret tidligere på dagen. Dersom verdien er innenfor gjeldende grenseverdi, anses resultatet å være tilfredsstillende. Dersom grenseverdien overskrides, må det utarbeides et eget program tilpasset den aktuelle bruken av den aktuelle kranen, hvor det tas hensyn til om vedkommende bruker tapper ut av kranen før han/hun tapper vann til drikke." Ansvar for overskridelse og gjennomføring av tiltak må bestemmes ut fra hva som er årsak til eventuell overskridelse.
- Konduktivitet, pH, klorid og sulfat har merknad: "Vannet skal ikke være korrosivt". Her er det gitt noen drøftinger i veiledningen. Det er viktig at det oppdateres og suppleres i takt med ny kunnskap.
- Hydrokarboner, mineraloljer og glykoler er særnorske krav med merknad: "Trenger bare måles ved mistanke om forurensning fra slike produkter". Den aktuelle forurensningsepisoden vil avgjøre hvilke komponenter som skal analyseres.
- Plantevernmidler - enkeltvis og plantevernmidler - total har merknad: "Det er bare nødvendig å kontrollere de plantevernmidler som med en viss sannsynlighet kan være til stede i den aktuelle vannforsyning". Det tas utgangspunkt i eventuelle stoffer som kan vært anvendt i nedbørområdet eller tilsigsområdet. Man kan også ta hensyn til resultatene fra nasjonale kartlegginger av forekomsten av plantevernmidler i drikkevannskilder.
- Radon, total indikativ dose og tritium har merknad: "Trenger ikke måles dersom det er dokumentert at verdiene er vesentlig under grenseverdien". Her bør veiledningen si noe om hvilke steder i landet det eventuelt kan være et problem og "friskmelde" øvrige områder. I påvente av dette bør ikke vannverkene avkreves analyser av disse parametrene.

- Akrylamid, epiklorhydrin og vinylklorid har merknad: "Parameteren trenger ikke analyseres i vannet, men kun beregnes". For at dette skal kunne beregnes må det foreligge utlekkingsdata for de enkelte komponentene. Dette er data som produsent må fremskaffe. Vannverkseier må så beregne totalutlekkningen basert på vannmengder og rørlengder i kombinasjon med over hvor lang tid utlekking vil kunne foregå. Ansvarsforholdet mellom produsent, leverandør og vannverkseier for å frembringe den nødvendige kunnskapen som gir oversikt over hvilke stoffer og hvor mye som lekker ut fra forskjellige rør, må avklares før det kan bli mulighet å kunne vite hva som lekker ut fra slike rør. Vannverkseierne kan derfor ikke foreta slike beregninger i dag.

Mattilsynet vil uansett måtte ta stilling til disse spørsmålene/dilemmaene fra 1. januar 2004, og drikkevannsveilederen bør oppdateres.

10.2 Beskyttelse av nedbørfelt/vannkilde

Det er behov for veiledning til kommunene, vannverkene og Mattilsynets ansatte om hvordan nye formuleringer i drikkevannsforskriftens § 4 kan komme til anvendelse sett i forhold til annet lovverk som er aktuelt å benytte i slik sammenheng. Det er også behov for å vurdere i hvilken grad de forskjellige lovhjemlene kan brukes til å minimalisere konflikter ved at ikke grunneiere blir utsatt for unødvendig inngrep samtidig som beskyttelsen av drikkevannskilden blir tilstrekkelig.

10.3 Hvis ingen vil eie et vannverk

Det må avklares hvordan og overfor hvem tilsynsmyndigheten skal agere hvis et privat vannverk ikke driftes (ingen lar seg velge til å ha ansvar for vannverket), og/eller abonnentene mottar vann som ikke tilfredsstillende drikkevannsforskriftens eller brannmyndighetenes krav.

10.4 Drikkevannsberedskap og samordning av statlig forvaltning av vannforsyningsberedskapen

Følgende forhold bør vurderes hver for seg:

- Drikkevannsberedskapen på land, skip og petroleumsinnretninger til sjøs
- Samordning av den totale vannforsyningsberedskapen på land

Etterfølgende punkter omtaler vannforsyningsberedskapen, med unntak av drikkevannsberedskapen på skip som ikke blir omtalt videre i prosjektet.

10.4.1 Drikkevannsberedskap på land

Vannverkseier har etter lov om helsemessig og sosial beredskap et selvstendig ansvar for å sikre levering av tilstrekkelige mengder drikkevann under kriser og katastrofer. Dette ansvaret er begrenset til vannverkets forsyningsområde. Lovens formål er å verne befolkningens liv og helse ved kriser og katastrofer. I tillegg til loven gjelder forskriften om beredskapsplanlegging og beredskapsarbeid mv etter samme lov. Beredskapsplikten følger også av § 11 i drikkevannsforskriften. Det forutsettes at vannverkens beredskapsplaner samordnes med kommunens øvrige helsemessige beredskap og den samlede beredskapsplan for kommunen og sivilforsvarets beredskapsplanlegging. I dag er tilsynsmyndigheten for vannverkens beredskap lagt til kommunehelsetjenesten/ næringsmiddeltilsynet uten noen formell rolleavklaring mellom de to tilsynspartene.

Prosjektet anbefaler at Mattilsynet tar initiativ til å utvide veilederen til drikkevannsforskriften med tilsyn etter beredskapsregelverket.

10.4.2 Drikkevannsberedskap på offshoreinnretninger

Rammeforskriften er gitt bla med hjemmel i lov om sosial og helsemessig beredskap, mens beredskapsforskriften etter samme lov ikke får anvendelse på kontinentalsokkelen. Drikkevannsforsyningen er ett av elementene under helsemessige forhold som det skal utarbeides beredskapsplaner for. Paragraf 29 i rammeforskriften fastslår at operatørens beredskapstiltak skal være egnet til å samordnes med offentlige beredskapsressurser.

Det bør vurderes om det ligger innenfor Mattilsynets ansvar/oppgaver å utrede og komme med anbefalinger til en slik samordning og samordning av de offentlige beredskapsressursene på kontinentalsokkelen.

10.4.3 Samordning av den totale vannforsyningsberedskapen på land

Beredskapsaspektet ved vannforsyningen på land handler om flere forhold:

- Helsemessige forhold knyttet til drikkevann
- Tilgang på vann til hygieniske formål (toalettspyling, vask med mer)
- Vassdragsanlegg og ledninger (dambrudd, brudd på hovedledninger med mer)
- Vann til brannslukking

Tilsyn med at krav til beredskapsplanlegging m.v. overholdes, er i dagens drikkevannsforskrift lagt til tilsynsmyndighetene etter drikkevannsforskriften. Da lov om helsemessig og sosial beredskap, § 2-1 sier at tilsyn skal føres etter det såkalte ansvarsprinsippet, vil de respektive tilsynsmyndigheter også ha hjemmel etter loven og forskrifter gitt med hjemmel i loven på drikkevannsområdet.

Samtidig er det flere statlige myndigheter med overordnet beredskapsansvar som dels berører vannforsyningen:

- HD/Htil/SNT/FM(FL) for vann som næringsmiddel (lov om helsemessig og sosial beredskap)
- JD/DSB/FM for sårbarhet og beredskapsevne (sivilforsvarsloven)
- MD/SFT/FM for akutt forurensningsberedskap (forurensningsloven)
- AAD/DBE/FM for brannvern (brann- og eksplosjonsvernloven)
- FD/Nasjonale sikkerhetsmyndighet (sikkerhetsloven)

Det er viktig at staten framstår med entydige kommandolinjer og krav mht. vannverkens beredskap. For vannverkene har det vært uoversiktlig og tungvindt å forholde seg til de krav som stilles. Prosjektet foreslår at det lages en handlingsplan for samordning av statens krav til vannverkens beredskap, og at Mattilsynet som drikkevannsforvalter får et koordinerende ansvar.

10.5 Samordning av statlige krav mht ledningsdimensjonering (brannvannsbehov kontra vannkvalitet)

Det stilles i dag krav i flere regelverk som berører kapasiteten i vannforsyningssystemet:

Drikkevannsforskriften:

§ 11 om leveringssikkerhet og beredskap: ...*tilstrekkelige mengder av drikkevann*....

§ 12 om krav til vannkvalitet: *Vannet skal oppfylle gitte kvalitetskrav*

§ 13 om materialvalg og dimensjonering, 2. ledd: Transportsystem og vannbehandlingsanlegg skal være tilstrekkelig dimensjonert og tilrettelagt slik at:

1. vannbehandlingen fungerer tilfredsstillende og kravene til drikkevannskvalitet overholdes også ved maksimalt vannforbruk og under perioder med ugunstigste råvannskvalitet,
2. kravene til tilfredsstillende vannkvalitet og –mengde kan opprettholdes under reparasjons- og vedlikeholdsarbeider, filterspyling, renhold m.m.

Forskrift om brannforebyggende tiltak og tilsyn (med hjemmel i lov om brann- og eksplosjonsvern): § 5-4 Vannforsyning: Kommunen skal sørge for at den kommunale vannforsyning fram til tomtegrense i tettbygd strøk er tilstrekkelig til å dekke brannvesenets behov for slokkevann.

I boligstrøk og lignende hvor spredningsfaren er liten er det tilstrekkelig at kommunens brannvesen disponerer passende tankbil.

I områder som reguleres til virksomhet hvor sprinkling er aktuelt, skal kommunen sørge for at det er tilstrekkelig vannforsyning til å dekke behovet.

Plan- og bygningsloven m/forskrifter:

Noenlunde harmonisert med brannvernloven m/forskrifter.

Sosial- og helseberedskapsloven m/forskrift om krav til beredskapsplanlegging og beredskapsarbeid mv.:

Lov og forskrift regulerer beredskapsplanlegging og beredskapsarbeid på vannverk, jf. lovens § 1-3, e). Det er uklart om bestemmelsene omfatter også vann til slokkevann og sprinkling, jf. § 1-1 i loven og §§ 1, 3 og 4 i forskriften, og i så fall om de gjelder både for private og kommunale vannverk.

Forhold ved regelverket har vært drøftet i et møte mellom berørte parter primo 2003. Tilstede var representanter for DBE, DSB, SFT, Nasjonalt folkehelseinstitutt, Norsk Brannvernforening, forsikringsbransjen, brannvesen og vannforsyningsbransjen. Det var på møtet dissens mellom brann- og helsemyndighetene med hensyn til hvilket formål ledningsnettene bør dimensjoneres for. Helsemyndighetene redegjorde for følgende problemstillinger:

- Oppdimensjonering av vannledningene for å dekke alt ønskelig brannvann kan føre til dårligere vannkvalitet pga. lang oppholdstid og stagnerende forhold i ledningsnettene.
- Ved uttak av brannvann kan man få undertrykk i vannledningene og innsug av smittefarlig fremmedvann.
- Store vannhastigheter godt over normalforbruk kan føre til at innvendig belegg i ledningene løsner og fører til brunt/svart vann.

Det kom på møtet frem flere forhold som er uavklarte og som det bør jobbes videre med, bl a:

- Skal ledningsnettene dimensjoneres med tanke på leveranse av drikkevann eller brannvann?
- Behov for entydig regelverk og avklarte ansvarsforhold på statlig nivå
- Behov for bedre samarbeid og tydeligere ansvarsfordeling mellom plan-, byggesak- og brannetat
- Behov for bedre veiledning til kommunene om regelverk
- I hvilken grad kommunene har myndighet til å sette krav om brannvann overfor private vannverk
- Prøvetapping kontra kapasitetsberegninger
- Hvordan kostnader mellom sprinklerkunder og øvrige abonnenter skal fordeles.
- Kan kommunen bli erstatningsansvarlig ved ”manglende” kapasitet i en brannsituasjon?

DBE signaliserte på møtet at de ikke ønsket å gjøre nye vurderinger av sitt regelverk så lenge det ikke var innkommet innsigelser fra helsemyndighetene i de formelle høringsrundene. VA-bransjen uttrykte et sterkt ønske om at myndighetene samordner sitt regelverk og veiledningsmaterieell på dette området og rydder opp i en del uavklarte forhold.

Det er behov for at sentrale brannmyndigheter, drikkevannsmyndigheter og planmyndigheter gir entydige signaler om hvordan kommunene i praksis skal håndtere kravene til brannvannforsyning samtidig som drikkevannshensynet ivaretas. Det er også behov for en tydelig plassering/avklaring av ansvarsforhold lokalt og nærmere veiledning om hvordan kommunene skal gå fram for å ivareta brannvannshensyn i forbindelse med planlegging, utbygging og drift av vannforsyningssystemer. En særskilt avklaring må gjøres i forhold til de private vannverkens ansvar for brannvannforsyning i sitt område og kommunenes muligheter for å stille krav om dette, jf pkt 10.3.

Prosjektet anbefaler Mattilsynet å ta et initiativ overfor de andre involverte sentrale myndigheter med formål å få til en bedre samordning.

10.6 Samvirket med arealplan-, bygnings- og vassdragsmyndighetene

Da godkjenningssystemet skal flyttes fra kommune til stat, er det viktig at det etableres nær dialog mellom Mattilsynet som godkjenningssystem for vannverk og kommunen som arealplan- og bygningsmyndighet. Frem til i dag har kommunen hatt ansvar for både de arealmessige, bygningsmessige og drikkevannsfaglige godkjenningene når et vannverk skal bygges og settes i drift. Når staten nå overtar deler av dette sakskomplekset, er det behov for å etablere faste prosedyrer for denne samhandlingen. Bl a må kommunene i sitt planarbeid få tidlige innspill fra godkjenningssystemet i saker som vedrører eksisterende eller potensielle drikkevannskilder m/nedbørfelt.

Det er viktig at Mattilsynet ikke gir oppstartstillatelse før kommunen har godkjent de tekniske anleggene etter plan- og bygningsloven. Som det foreslås i endringsforskriften skal dessuten kommuner, som blir arealmessig berørt av en godkjenningssak, høres før godkjenning kan gis.

Også i forhold til vassdragsmyndighetene bør det gjøres en vurdering av om dagens rutiner etter vannressursloven m/forskrifter er funksjonelle i forhold til de fremtidige rollene og rutinene Mattilsynet og kommunen vil ha i forbindelse med arealplanlegging og drikkevannshensyn.

I forbindelse med planlovutvalgets utredning med forslag til lovendring for plandelen i plan- og bygningsloven og implementeringen av EUs rammedirektiv for vannforvaltning, pågår fortsatt diskusjonen om hvilket organ som skal være sentral og regional vassdragsmyndighet, og om det skal være planmyndigheten (MD) eller vassdragsmyndigheten (OED) eller Direktoratet for naturforvaltning (DN) som skal være øverste vassdragsmyndighet. Når Stortinget har vedtatt ny plan- og bygningslov og når det er bestemt hvem som skal være ansvarlig vassdragsmyndighet for EUs rammedirektiv, vil flere brikker falle på plass.

Prosjektet vil anbefale at Mattilsynet tar initiativ til å utarbeide en veileder som beskriver hvordan godkjenningssystemet og tilsynsmyndighetene for drikkevann bør samhandle med arealplan-, bygnings- og vassdragsmyndighetene i forbindelse med planlegging, utbygging og drift av et vannforsyningssystem. Dette bør gjøres i samarbeid med de impliserte aktører. Jf også pkt 10.7.

10.7 Godkjenning etter vannressursloven

Når det gjelder forholdet til vannressursloven, sendte OED 29.6.2000 ut fire forskrifter på høring. En av disse var "Forskrift om konsesjons- og meldeplikt og krav til innhold i søknader". SNT ga i den forbindelse klart uttrykk for at vassdragsmyndigheten og drikkevannsmyndigheten bør etablere samarbeidsordninger for å lette saksgangen for søker da begge regelverk stiller krav til omfattende og til dels likeartet informasjon. Denne forskriften er i skrivende stund ikke vedtatt.

NVE avventer videre oppfølging fra Mattilsynet i denne sammenheng.

10.8 Implementering av EUs rammedirektiv for vann

Hensikten med rammedirektiv for vann (2000/60/EF) er bl a å etablere en effektiv og samordnet forvaltning av vannressursene. Flere krav til vannforvaltning knyttes med dette sammen i et direktiv. Grunnprinsippet er bærekraftig vannressursforvaltning, der forvaltningen skal ta utgangspunkt i vassdraget og ikke i kommunegrenser. Norge skal ut fra dette deles opp i et antall vassdragsområder. Disse vassdragsområdene strekker seg ut til en nautisk mil utenfor grunnlinjen. Det skal fastsettes konkrete miljømål for vannforekomstene og utformes handlingsprogram for de tiltak som skal til for å oppfylle målene. Direktivet planlegges implementert gjennom en fellesforskrift for flere departementer (MD, OED, HD, m fl.)

Som nasjonal drikkevannsmyndighet vil Mattilsynet måtte følge opp de forhold som berører drikkevann. Dette vil bl.a. være å sørge for oversikt over alle vannuttak til 50 personer eller mer. Slike oversikter skal være tilgjengelige for andre myndigheter, for eksempel gjennom en egen portal som de berørte "vanndirektoratene" står bak. Direktivet stiller konkrete krav til hvordan de enkelte dataregistre, for eksempel for drikkevann, skal kunne utveksle og presentere data. Direktivet krever videre oversikt over hvilke områder/nedbørsfelt som er beskyttet for drikkevannsformål og hvilken lovhjemmel som er benyttet.

Hvilket direktorat som skal være hovedansvarlig for direktivet blir trolig avklart første halvår 2004. Valget står antagelig mellom DN, SFT og NVE. Uansett dette valget må det etableres samarbeidsarenaer mellom berørte myndigheter i de enkelte vassdragsområdene. Mattilsynet vil være en av flere aktører i slike samarbeidsgrupper, der Mattilsynets rolle vil være å ivareta drikkevannshensyn.

Utdrag fra direktivet, med fokus på drikkevannsforvaltning:

Artikkel 3. Administrative forhold:

- Det skal defineres et antall større vassdragsområder. Disse skal inkludere kystområdene.
- Aktuelle myndigheter i de enkelte vassdragsområdene skal listes opp.
- Miljømålsettingene i art. 4 må samordnes innen hele vassdragsområdet.
- En ansvarlig myndighet for hele direktivet skal utpekes.

Artikkel 4. Miljømålsettinger:

- Man skal forebygge og restaurere kvaliteten på overflatevann.
- Man skal forebygge og restaurere kvaliteten på grunnvann.
- Det skal være balanse mellom grunnvannsuttak og tilstrømming.
- Alle krav for målsetting i beskyttede områder (bl a drikkevannskilder) skal overholdes.
- Av flere, skal den strengeste målsetting skal ha fortrinn.

- Mindre strenge lokale målsettinger kan fastsettes dersom det ikke er negativt for andre vannkilder i samme vassdragsområde.

Artikkel 5. Statusoversikt:

- For hvert vassdragsområde skal det lages oversikt over:
  - ◊ karakteristiske forhold
  - ◊ menneskelig påvirkning på vannet
  - ◊ økonomisk analyse av vannbruken (f.eks. drikkevannsforsyningen)

Artikkel 5 a. Register over beskyttede områder:

- Det skal opprettes registre over beskyttede områder (bl a drikkevannskilder > 50 personer) innen 5 år. Oversikten skal også omfatte planlagte drikkevannskilder.

Artikkel 8. Drikkevannskilder:

- Omfatter alle drikkevannskilder > 50 personer og planlagte drikkevannskilder i de enkelte vassdragsområdene.
- Drikkevannskilder > 500 personer skal overvåkes (dvs. råvannet).
- Påse at råvannet i drikkevannskildene overholder miljøkravene i art 4, art 21.
- Påse at rentvannet overholder drikkevannsdirektivet (98/83/EC).

Artikkel 10. Overvåking:

- Overvåkingen skal omfatte økologisk og kjemisk vannkvalitetsstatus.
- For grunnvann skal også kvantitativ status fremkomme.
- Overvåkingen skal være operasjonell innen 7 år.

Artikkel 12. Dekning av kostnader til vannforsyning:

- Alle omkostninger m h p vannforsyning skal i prinsippet dekkes inn.
- Det skal utføres en økonomisk analyse i hh t bilag IIIa.

Artikkel 13. Handlingsplaner:

- Det skal lages handlingsplaner for å oppnå miljøkravene i art. 4.
- Gjelder om nødvendig også for drikkevannskilder etter art. 8.

Artikkel 16. Vannområdeplan:

- Det skal lages områdeplaner/tiltaksplaner for hvert vassdragsområde. Disse skal inneholde informasjon ifølge bilag VII.
- Planene skal ajourføres hvert 6 år.

Artikkel 17. Offentlig deltagelse:

- Alle interesserte parter skal delta ved utarbeidelsen av områdeplanene.
- Brukere/offentlighet skal uttale seg til planene.

Artikkel 20. Rapportering:

- Alle områdeplanene skal sendes Kommisjonen innen 3 mnd.
- Kortfattede rapporter m h p art. 5 og art. 10 sendes Kommisjonen.

Artikkel 25. Fagutvalg:

- Kommisjonen tar stilling til tiltaksdelen i områdeplanene på basis av råd fra et faglig utvalg.

Artikkel 26. Opphevelser:

- Rådsdirektivene om prøvetakingsfrekvens og råvannskvalitet mhp. drikkevann oppheves etter 7 år.

Artikkel 27. Sanksjoner:

- Sanksjoner skal være effektive, stå i rimelig forhold til overtredelsen og ha avskrekkende virkning.

10.8.1 Mattilsynets rolle i forvaltningen av direktivet

Selv om HD og Mattilsynet ikke blir ansvarlig myndighet for direktivet, må Mattilsynet legge til rette for å ivareta sine oppgaver. Følgende regime må trolig i den forbindelse etableres i Mattilsynet:

1. Implementere sin del av rammedirektivet
2. Delta i de samarbeidsarenaer som regional myndighet oppretter
3. Sørge for at aktuell informasjon om de enkelte drikkevannsuttakene blir lagret i et edb register og gjøres tilgjengelige slik direktivet forutsetter.
4. Sørge for nødvendig rapportering til ESA

Det antas at ansvar for oppfølging av direktivet primært vil ligge på Mattilsynet lokalt og sentralt. Dette må man imidlertid se nærmere på når regjeringen har bestemt hvilket departement som skal være ansvarlig for direktivet, hvem som blir regional myndighet og hvilken arbeidsform som denne legger opp til.

10.8.2 Valg av system og ikt løsninger for registrering og rapportering av vannforsyningen

Etter de første planene skulle Norge innen utgangen av 2003 ha rapportert hvilket forvaltningsregime/lovverk som implementerer direktivet. EØS-landene har imidlertid fått utsatt fristen med tre måneder, med 22. mars 2004 som siste dato for implementering. I 2004 skal Norge rapportere inndelingen av landet i vannforekomster. Vannet skal karakteriseres som godt/dårlig ut fra tilgjengelige data. Grunnvannsforekomstene skal plottes inn på kartet ved polygonisering, dvs trekke opp streker på kartet for å angi området. Overflatevannkilder som benyttes til drikkevann skal likeledes fremstilles på kart. Punktuttak skal angis med kartkoordinater slik at de kan kartfestes.

Mattilsynet må derfor etablere og forvalte et ikt system som inneholder kvalitets- og arealopplysninger og som kan kommunisere med andre systemer. Direktivet angir hvordan slik kommunikasjon kan/skal gjøres.

For eksempel har NGU lagret sine brønndata i en egen brønn database. Hvorvidt brønnene er tatt i bruk, og til hva, får imidlertid ikke NGU noe oppdatert informasjon om. Kobling mot drikkevannsmyndighetens register er derfor ønskelig. Mattilsynets ikt system må derfor ivareta den nødvendige koblingen også mot denne databasen. Frem til nå har NGU fått noe informasjon fra vannverksregisteret hos Folkehelseinstituttet. Brønn databasen er tilgjengelig via NGU sine hjemmesider (<http://www.ngu.no/kart/bronn databasen/viewer.htm>).

10.9 Forvaltning av drikkevann til husdyr og vann til jordvanning

Dette er en del av vannforsyningsforvaltningen som ikke er drikkevannsforvaltning, men det er mange parallelle problemstillinger i forhold til folkehelsen. Drikkevann til husdyr har i tillegg til folkehelseaspektet også en dyrehelse og dyreetisk side. Problemstillinger omkring kvalitetskrav for vann til jordvanning ble grundig utredet av en arbeidsgruppe som avga rapport til Statens landbrukstilsyn i 1994, og prosjektet viser til denne.

Da matloven omfatter all bruk av innsatsvarer, vil bl a kvalitetskrav til drikkevann til husdyr og vanningsvann til vekster til mat og før være et område Mattilsynet må forholde seg til. Det er i dag ikke stilt myndighetskrav til denne type vannforsyning her til lands, og prosjektet anbefaler Mattilsynet å utrede problemstillingene.

10.10 Prosjekter i regi av dagens kommunale næringsmiddeltilsyn

Flere kommunale næringsmiddeltilsyn antas å ha prosjekter gående som er knyttet til drikkevann. Vi har ikke noen samlet oversikt over disse, men antar at de fleste er av kortere varighet og innenfor ett budsjettår. Av kjente pågående prosjekter som er forutsatt videreført i 2004, kan nevnes:

- Prosjekt ”trykkløst nett” er et samarbeidsprosjekt mellom flere KNT, vannverkseiere, NORVAR, Folkehelseinstituttet og SNT. Prosjekteier er NORVAR, mens Erik Wahl er frikjøpt fra Næringsmiddelkontrollen i Trondheim for å være prosjektleder. Deltagende KNT får et mindre beløp for å dekke porto, telefon etc, men ikke arbeidstid. Dette siste kan utgjøre 2-3 ukeverk pr KNT. Prosjektet skal avsluttes høsten 2004. Rapport fra arbeidet skrives av prosjektleder med bistand fra Folkehelseinstituttet. Prosjektets formål er å
  - kartlegge helserisiko for abonnenter som berøres av trykkløst vannledningsnett, samt visse relevante risikofaktorer som bidrar.
  - gi faglig og vitenskapelig grunnlag for forbedring av aktuelt regelverk, forvaltningsveiledning og rådgivning på dette området.
  - øke generell kunnskap og oppmerksomhet om hygiene knyttet til arbeidsoperasjoner på vannledningsnettet lokalt hos vannverk og tilsynsmyndigheter.

Prosjektet gjennomføres i følgende kommuner: Oslo, Skien, Sandefjord, Kristiansand, Stavanger, Bergen og Trondheim. Det er viktig at dette prosjektet videreføres i Mattilsynet.

10.11 Prioritering av aktiviteter

Det er flere aktiviteter som krever konkret oppfølging eller vurdering fra Mattilsynets side. Videre vil noen forhold være mer virksomhetskritisk enn andre. Med utgangspunkt i de aktiviteter og problemstillinger som er kartlagt, vil vi foreslå at minst følgende åtte aktiviteter (i prioritert rekkefølge) legges til grunn som handlingsplan for Mattilsynets videre arbeid på disse områdene.

Tabell 10.1 Prioriterte aktiviteter

Prioritet	Aktivitet	Begrunnelse	Tidsrom
1	Etablering av et ikt system for drikkevann i Mattilsynet	Mattilsynet har fra 1.1.04 behov for et hensiktsmessig saksbehandlingsverktøy. Dagens system (Sedon) er ikke tilstrekkelig tilpasset de nye oppgavene Mattilsynet får innen drikkevann. Flere forvaltningsorgan er avhengig av digital informasjon om drikkevann i løpet av 2004. Mattilsynets drikkevannsdatabase må derfor inneholde definerte koblingsnøkler, jf arbeidet knyttet til EUs rammedirektiv for vann. Se også diskusjonen knyttet til Folkehelseinstituttets vannverksregister.	Arbeidet bør starte januar 2004
2	Regelverksendringer og samhandling med andre myndigheter	Gjennomgang av dvf med tanke på eventuelle materielle endringer, forvaltning offshore og på skip. Avklare samhandling med arealplan-, bygnings og vassdragsmyndigheter på saksområder som er viktige for drikkevannsforvaltningen. Forholdet til bl.a. beredskapsmyndigheter, brannmyndigheter, kommunens personell innen miljørettet helsevern må avklares.	2004

Prioritet	Aktivitet	Begrunnelse	Tidsrom
3	Vannressursloven	Både drikkevannsforskriften og vannressursloven krever omfattende informasjon ved søknad om uttak av vann. Mattilsynet og vassdragsmyndigheten (NVE) må avklare om det er mulig med samordning av regelverket, særlig med tanke på mindre drikkevannsuttak.	2004
4	Rammedirektiv for vann	Direktivet vil berøre drikkevannsektoren på flere måter, og dermed gjøre Mattilsynet ansvarlig for at flere forventninger blir ivaretatt. Direktivet har flere tidsfrister. Første rapporteringsfrist til EU er våren 2004. Flere frister følger de påfølgende år. Mattilsynet må være en aktiv deltaker og gjøre de tiltak som er nødvendige for følge opp sine forpliktelser.	2004 og videre
5	Veiledning, veiledningsmateriell og kompetanse	Det er viktig at både forvaltning, vannverkseiere og konsulenter har felles fundament for sine vurderinger, forslag eller beslutninger. Det må derfor ikke være tvil om hvilket veiledningsmateriell som kan legges til grunn. Det er videre viktig at partene har nødvendig kompetanse til å forstå og til å beslutte. Oppdatering av forskriftsveileder og annet veiledningsmateriell må prioriteres.	2004 og videre
6	Standardiseringsarbeid	Stor aktivitet på området. Krever større deltakelse fra Mattilsynet enn tidligere, samt avklaring mot andre instanser.	2004
7	Kvalitetssikring	Mattilsynet har ansvar for at det foreligger relevante ordninger for å kvalitetssikre drikkevannsanalyser. Ringtestordning og referanselaboratorieordning for kjemiske parametre må reetableres. Videre må det avklares hvilken status ordningen med vurdering av UV- aggregater skal ha. Lage egne skjema til bruk ved søknad om godkjenning av vannforsyningssystem.	2004
8	Teknisk ressursgruppe	Det bør etableres en ressursgruppe for drikkevannsrelaterte problemstillinger av teknisk art. En slik gruppe, som må bestå av personer fra forskjellige tekniske og helsefaglige fagmiljøer, har vært et savn i lengre tid.	2004

11.1 Andre sentrale aktører med andre roller i vannressursforvaltningen

Miljøverndepartementet

MD har ansvar for forurensningsloven, plan- og bygningsloven og vann- og kloakkavgiftsloven.

I forskrift 8. juli 1983 om ikrafttredelse av lov av 13. mars 1981 nr. 6 om vern mot forurensninger og om avfall (forurensningsloven), endret ved lov 15. april 1983 nr. 21 er myndighet etter forurensningsloven, med unntak av myndigheten etter § 5 første ledd, delegert til *Miljøverndepartementet*. Kongens myndighet etter lovens § 81 annet ledd og § 89 tredje punktum og oreigningsloven § 2 nr. 47 er delegert til *Miljøverndepartementet*. Myndigheten etter oreigningsloven § 2 nr. 42 er ved forskriften overført fra Sosialdepartementet til *Miljøverndepartementet*.

Statens forurensningstilsyn

Statens forurensningstilsyn er forurensningsmyndighet på riksnivå sammen med Kongen og Miljøverndepartementet, jf. forurensningsloven § 81 bokstav a). Statens forurensningstilsyn er ansvarlig direktorat for forskrift om vann og avløpsgebyr, og er tillagt myndighet for å bruke virkemidler for å hindre forurensning av vannkilder, samt oppfølging av miljømålene i EU direktiv 2000/60/EF (Rammedirektiv for vann).

Direktoratet for naturforvaltning

Direktoratet for naturforvaltning er tillagt myndighet til å vurdere vannverksinngrep som berører fiskeforhold i vassdrag. Fylkesmannen utfører slike vurderinger for DN.

Arbeid- og administrasjonsdepartementet

AAD har med ansvar for brann- og eksplosjonsvernsloven.

Justisdepartementet

JD har ansvar for Sivilforsvarsloven. *Kommunene* skal etter sivilforsvarsloven § 15 sørge for reserve- og sikringstiltak for vannforsyningen og de kommunale tekniske anlegg. *Sivilforsvaret* stiller krav til tilstrekkelig vannforsyning til brannvann i beredskapssituasjoner.

Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap

Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap er sentral tilsynsmyndighet etter brann- og eksplosjonsvernsloven (jf. delegering av myndighet til Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap etter brann- og eksplosjonsvernloven § 31 første ledd) og er delegert forskriftsmyndighet etter brann- og eksplosjonsvernloven og myndighet etter sivilforsvarsloven (jf. delegering av myndighet til Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap etter produktkontrollloven, lov om tilsyn med elektriske anlegg og elektrisk utstyr, brann- og eksplosjonsvernloven og lov om sivilforsvaret).

Fiskeridepartementet

Ved forskrift 20. desember 2002 er myndighet etter visse bestemmelser i forurensningsloven tillagt *Fiskeridepartementet*. Dette er myndighet etter §§ 7 fjerde ledd, 48-51, 73, 74 første, annet tredje og femte ledd, 75-78 i den utstrekning det oppstår fare for akutt forurensning,

samt § 37 hva angår skip og § 39 tredje ledd. FD kan delegere myndigheten videre. (Denne er nå delegert videre til Kystverket)

Nærings- og handelsdepartementet

NHD har ansvar for sjødyktighetsloven som i § 52 har bestemmelser som omhandler næringsmidler (proviant, drikkevann mv). Nærings- og handelsdepartementet har i tillegg ansvar for lov om offentlige anskaffelser.

Sjøfartsdirektoratet

Forskriftsmyndigheten etter sjødyktighetsloven er delegert til Sjøfartsdirektoratet. Myndighet etter forskrift om drikkevannsanlegg og drikkevannsforsyning på flyttbare innretninger er lagt til Sjøfartsdirektoratet.

Kommunal- og regionaldepartementet

KRD yter økonomisk bistand til utbedring av vannverk. KRD er ansvarlig for byggedelen av plan- og bygningsloven, samt byggeforskrifter. KRD har utgitt regningslinjer for beregning av selvkost ved betaling for kommunale tjenester, jf. forskrift for vann- og avløpsgebyr. KRD står dessuten bak et prosjekt (VARFIN) som vurderer systemer for målestokkonkurranse for VA-bransjen.

Statens bygningstekniske etat

Statens bygningstekniske etat (BE) er den sentrale myndighet for det bygningstekniske regelverket, tilsynsmyndighet for reglene om dokumentasjon av byggevarers egenskaper og driver ordningen for sentral godkjenning av foretak etter plan- og bygningsloven.

Olje- og energidepartementet

OED har ansvar for vannressursloven og er vassdragsmyndighet på riksnivå sammen med Norges vassdrags- og energidirektorat, jf. forskrift om hvem som skal være vassdragsmyndighet etter vannressursloven.

OED har ansvar for petroleumsloven.

Norges geologiske undersøkelser

NGU er vassdragsmyndighet i forhold til vannressursloven § 46 som krever rapportering av grunnvannsboringer.

Norges vassdrags- og energiverk

Når det gjelder uttak av vann fra et vassdrag eller grunnen, vil dette uttaket kunne være konsesjonspliktig etter vannressursloven med NVE som myndighet.

Forsvarsdepartementet

Forsvarsdepartementet har ansvar for sikkerhetsloven.

Landbruksdepartementet

Landbruksdepartementet har ansvar for organiske gjødselsvarer, herunder vannverkslam.

11.2 Dokumenter om vannforsyningen

1. Ot. prp. nr.36 (1980-81) Om lov om helsetjenesten i kommunen
2. NOU 1984: 28 Helserådstjenestene (Wiik-utvalget) (SHD)
3. St. meld. nr. 55 (1984-85) (MD) Om vannforsyningen
4. Ot. prp nr 40 (1986-87). (SD) Om miljørettet helsevern, nytt kap.4a i khl
5. St.meld. nr. 37 (1992-93) (SHD) Utfordringer i helsefremmende og forebyggende arbeid
6. Kvalitetskrav for vann til jordvanning. Statens landbrukstilsyn 1994
7. St. prp. nr.1, (KAD) og (NED) (1994 -1995) Post 45, Program for vannforsyning
8. NOU 1996: 10 Effektiv matsikkerhet (NED)
9. St.meld. nr. 40 (1996-97) Matkvalitet og forbrukertrygghet
10. St.meld. nr. 40 (1998-99) Om forbrukerpolitikk og organisering av forbrukerapparatet
11. NOU 2000: 24 Et sårbart samfunn (Sårbarhetsutvalget)
12. St.meld. nr. 31 (2000-2001) Kommune, fylke, stat – en bedre oppgavefordeling
13. St. prp. nr. 1 (2001-2002) regj. Stoltenberg (store deler av drikkevannsforvaltningen legges til Mattilsynet)
14. St. prp 63 (2001-2002) regj. Bondevik II (sjømat blir utenfor/treleddet organisasjon)
15. Inst. S nr 255 (tar inn sjømat)
16. Kgl. res. 16.08.02 (departementstruktur/regioninndeling) (HD har faglig instruksjonsmyndighet overfor Mattilsynet i drikkevannsforvaltningen)
17. St. prp. nr 1, (2002-2003) Tillegg nr 8,
18. St.meld. nr. 16 (2002 - 2003) (HD) Folkehelsemeldingen
19. St. meld. nr. 17. (2002 - 2003) (AAD) Om statlig tilsyn
20. Ot.prp. nr. 100 (2002-2003) (HD) Om lov om matproduksjon og mattrygghet mv. (matloven)
21. Rapport nr 1 og 2 fra prosjektgruppe oppnevnt av det daværende Sosial- og helsedepartementet for å utrede grenseflaten mellom miljørettet helsevern og det nye statlige mattilsynet, 11.02. og 06.05. 2002(Smith-utvalget)
22. Om godkjenningsordningen for vannverk. Innstilling til Helsedepartementet, juni 2002 (Heløe-gruppen)
23. NOU 2003:14 Bedre kommunal og regional planlegging etter plan- og bygningsloven II (Planlovutvalgets utredning med forslag til ny plan- og bygningslov)
24. Innst.O.nr.36 (2003-2004)
Innstilling fra næringskomiteen om lov om matproduksjon og mattrygghet mv. (matloven)
25. Besl.O.nr.40 (2003-2004)
Lov om matproduksjon og mattrygghet mv. (matloven)

11.3 Oversikt over regelverk for vannressursforvaltningen

Gjeldende norsk regelverk:

1. Næringsmiddeloven
  - a. Drikkevannsforskriften m/veiledning
  - b. IK-MAT forskriften
  - c. Forskrift om næringsmiddelhygiene
  - d. Forskrift om utvinning og frambud mv. av naturlig mineralvann og kildevann
  - e. Forskrift om materialer og gjenstander i kontakt med næringsmidler
  - f. Forskrift om tilsetningsstoffer til næringsmidler
  - g. Generell forskrift for produksjon og frambud m.v. av næringsmidler
  - h. Forskrift om produksjon og frambud av rå melk, varmebehandlet melk og melkebaserte produkter
  - i. Forskrift om hygiene ved produksjon og frambud m.v. av kjøttprodukter og enkelte andre produkter av animalsk opprinnelse
  - j. Forskrift om krav til kvernet kjøtt og tilberedt kjøtt og hygiene ved produksjon m.v
2. Kommunehelsetjenesteloven
  - a. Drikkevannsforskriften m/veiledning
  - b. Forskrift om miljørettet helsevern
  - c. Forskrift om hygieniske forhold ombord i fartøyer
3. Lov om kvalitetskontroll med fisk og fiskevarer o.a. (fiskekvalitetsloven)
  - a. Kvalitetsforskrift for fisk og fiskevarer
4. Lov om kjøttproduksjon (kjøttproduksjonsloven)
  - a. Forskrift om hygiene mv i slakterier, nedskjæringsvirksomheter og kjøle- og fryselager for ferskt kjøtt
5. Lov om helsemessig og sosial beredskap
  - a. Drikkevannsforskriften m/veiledning
  - b. Forskrift om overgangsbestemmelser
  - c. Forskrift om krav til beredskapsplanlegging og beredskapsarbeid mv.
6. Plan- og bygningsloven
  - a. Teknisk forskrift
  - b. Forskrift om saksbehandling og kontroll
  - c. Forskrift om godkjenning av foretak
7. Vannressursloven
  - a. Forskrift om sikkerhet og tilsyn med vassdragsanlegg
  - b. Forskrift om kvalifikasjoner hos den som forestår planlegging, bygging og drift av vassdragsanlegg
  - c. Forskrift om klassifisering av vassdragsanlegg
  - d. Forskrift om oppgaveplikt ved brønnboring og grunnvannsundersøkelser
  - e. Veileder om behandling etter vannressursloven m.v. av vassdragstiltak og tiltak som kan påvirke vassdrag og grunnvann
8. Brann- og eksplosjonsvernloven
  - a. Forskrift om brannforebyggende tiltak og branntilsyn
  - b. Forskrift om organisering og dimensjonering av brannvesen
9. Lov om vann- og kloakkavgifter
  - a. Forskrift om kommunale vann- og avløpsgebyrer
  - b. Retningslinjer for beregning av selvkost for kommunale betalingstjenester
10. Forurensningsloven

- a. Div. forskrifter som regulerer virksomhet/utslipp i nedbørfelt/vannkilde
- 11. Oreigningsloven
- 12. Forbrukerkjøpsloven
- 13. Kjøpsloven
- 14. Sivilforsvarsloven
- 15. Sjødyktighetsloven
  - a. Forskrift om innredning og om forpleiningstjenesten på skip
  - b. Forskrift om drikkevannsanlegg og drikkevannsforsyning på flyttbare innretninger
- 16. Innlandsfiske_loven
- 17. Friluftsløven
- 18. Lov om motorferdsel i utmark og vassdrag
- 19. Petroleumsloven (§§ 1-5 og 10-18)
  - a. Forskrift om helse, miljø og sikkerhet i petroleumsvirksomheten (rammeforskriften) (§§ 55 og 57)
  - b. Forskrift om utføring av aktiviteter i petroleumsvirksomheten (aktivitetsforskriften) (§ 11)
  - c. Forskrift om utforming og utrusting av innretninger med mer i petroleumsvirksomheten (innretningsforskriften)
- 20. Lov om statlig tilsyn med helsetjenesten
- 21. Smittevernloven
- 22. Kommuneløven
- 23. Lov om interkommunale selskaper
- 24. Lov om offentlige anskaffelser
  - a. Anskaffelsesforskriften
  - b. Forsyningsforskriften
- 25. Forvaltningsloven
- 26. Servituttloven
- 27. Hevdsloven
- 28. Avtaleloven
- 29. Produktansvarsloven

Forslag til nye lover:

1. Matloven (Ot.prp. nr. 100 (2002-2003)) – Matloven tar opp i seg bl.a. næringsmiddeløven, fiskekvalitetsloven og kjøttproduksjonsloven og medfører behov for revisjon av bl.a. drikkevannsforskriften og samordnet gjødselvareforskrift (vannverksslam)
2. Ny plan- og bygningslov (NOU 2003:14) - Bl.a. med forslag til hvordan EUs vanndirektiv kan implementeres i norsk lov

Viktige EU-regelverk:

1. Drikkevannsdirektivet (98/83/EF)
2. Rammedirektivet for vannforvaltning (2000/60/EF)
3. Food Law (forordning (EF) nr. 178/2002)
4. Andre EU-direktiver om drikkevann (vil bli opphevet)
  - 75/440/EØF om overflatevann til fremstilling av drikkevann (oppheves 7 år etter offentliggjøring av vanndirektivet)
  - 79/869/EØF om kvalitetskrav til overflatevann som benyttes til fremstilling av drikkevann (oppheves 7 år etter offentliggjøring av vanndirektivet)

- 80/778/EØF om drikkevannets kvalitet (oppheves 5 år etter dir. 98/83/EFs ikrafttredelse)

11.4 Kartleggings skjema for kommunal drikkevannsmyndighet

Skjemaet skal dekke ressursbruk mv som både næringsmiddeltilsynet, miljørettet helsevern, teknisk etat, rådmann etc. har benyttet i forbindelse med oppgavene som myndighet etter drikkevannsforskriften. Skjemaet fylles ut av næringsmiddeltilsynet, etter at de har innhentet nødvendig informasjon fra andre kommunale instanser innen sitt distrikt. Informasjonen skal bare dekke den del av etatenes arbeid som direkte eller indirekte er knyttet til deres rolle for å kunne ivareta forventningene i drikkevannsforskriften. Kommunens arbeid knyttet til drift, planlegging etc. av vannforsyningssystem skal derfor ikke tas med. Tid til å holde seg faglig oppdatert, som for eksempel gjennom litteraturlæsning, deltakelse i fagmøter, fagseminarer etc skal imidlertid regnes med.

Besvart på vegne av medlemskommunene til næringsmiddeltilsynet i/for :

.....

Vannforsyningssystem (vfs)

Antall kjente, kommunalt godkjenningspliktige vfs	
Antall kommunalt godkjente vfs (ferdiggodkjenning eller oppstarttillatelse)	
Grovt overslag over antall ytterligere godkjenningspliktige vfs	
Antall vfs som anses å ha vesentlige mangler i forhold til kravene i drikkevannsforskriften (både godkjente og ikke godkjente vfs). Gjelder derfor <u>ALLE</u> vfs, uavhengig av godkjenningsmyndighet.	
<i>Angi med kryss (X) hva manglende gjelder:</i>	
☐	Vannkvalitet
☐	Prøvetaking
☐	IK-Mat
☐	Beredskap
☐	Desinfeksjon
☐	Annen vannbehandling
☐	Nødvendig hygieniske barrierer i eller sikring av tilsigsområde/vannkilde
☐	Annet (angi i så fall hva det er): .....

Saksbehandling

Angi tidsoverslag i antall årsverk (for eksempel 1,2 åv) for følgende oppgaver. Det kan tas utgangspunkt i 2002 innsats. Dersom denne ikke er representativ for et "normalår" må det gis et skjønnsmessig overslag.

Det er også ønskelig at man angir hvor stor innsats man burde ha benyttet dersom ressurstilgangen hadde vært mer optimal. Vi er ute etter den totale innsatsen. Det er imidlertid ikke noe i veien for at denne deles opp på de aktuelle etatene (næringsmiddeltilsyn, teknisk, miljørettet helsevern, mv..). Dette kan i så fall utdypes under "tabellen".

Arbeid	Benyttet (åv)	Optimalt (åv)	Antall saker pr. år
Totalt antall årsverk og saker			
<i>Disse årsverkene antas å fordele seg slik:</i>			
- Forhåndsarbeid før søknad mottas			
- Behandling av søknad			

- Klagebehandling			
- Tilsyn med vannforsyningssystem			
- Annet arbeid knyttet til rollen som myndighet			
Tilsynets utgifter til kartlegging/overvåking (angis i kroner)			

Eventuell utdyping av ressursfordelingen:

Oppfølgende saksbehandling

For å få en viss innsikt i omfanget av saker som vil være under behandling når Mattilsynet overtar ansvaret fra 1.1.2004, må følgende besvares:

Antall saker (søknader og klager) som ikke er avsluttet innen 1.1.2004	
Antall pålegg som må følges opp etter 1.1.2004	
Antall vfs som bør tas opp til ny behandling	

Kompetanse

Hvilken formell kompetanse har dagens personell som arbeider innen de enkelte områdene?

<i>Utdannelse</i>	<i>søknad</i>	<i>tilsyn</i>	<i>klager</i>	<i>annet</i>
Siv.ing eller tilsvarende innen tekniske fag				
Cand.real				
Jurist				
Veterinær				
Medisinfaglig				
Næringsmiddelteknolog (Tr.heim)				
Distriktshøyskole; kjemi, helse og miljø				
Annen kompetanse:				

Hvilke formelle kompetanser mener dere det er spesielt viktig at Mattilsynet besitter for å kunne ivareta drikkevannsoppgavene på en god måte ?

.....
 .....
 .....
 .....

Hovedproblemstillinger

Hvilke problemstillinger mener dere er de viktigste som Mattilsynet bør gripe fatt i når det gjelder drikkevannsforsyningen ? Beskriv dette i stikkordsform nedenfor.

.....

Registreringsskjema for regional drikkevannsmyndighet (fylkesmannen)

Informasjonen skal dekke den del av embetets tidsforbruk som, direkte eller indirekte, er knyttet til rollen som drikkevannsmyndighet etter drikkevannsforskriften, jf. §§ 4, 9, 17, 18. Tidsforbruk som for eksempel Beredskapsavdelingen har benyttet i forbindelse med kommunale risiko- og sårbarhetsanalyser, skal derfor ikke inngå. Siden fylkeslegen nå er en del av fylkesmannsambetet, skal også den tid som eventuelt er benyttet av denne faginstansen tas med.

Tid til å holde seg faglig oppdatert, som for eksempel gjennom litteraturlesning, deltakelse i fagmøter, fagseminarer etc skal regnes med.

Svar fra fylkesmannen i : .....

Vannforsyningssystem (vfs) der FM er godkjenningmyndighet

Antall kjente, av FM godkjenningsspliktige vfs	
Antall av FM godkjente vfs (ferdiggodkjenning eller oppstarttillatelse)	
Grovt overslag over antall ytterligere (dvs. ikke kjente) av FM godkjenningsspliktige vfs	

Saksbehandling

Angi tidsoverslag i antall årsverk (for eksempel 0,4 år) for følgende oppgaver. Det kan tas utgangspunkt i 2002 innsats. Dersom denne ikke er representativ for et "normalår" må det gis et skjønsmessig overslag.

Det er også ønskelig at man angir hvor stor innsats man burde ha benyttet dersom ressurstilgangen hadde vært mer optimal.

Arbeid	Benyttet	Optimalt
Forhåndsarbeid før søknad mottas		
Behandling av søknad		
Klagebehandling		
Annet arbeid knyttet til rollen som myndighet		

Eventuell utdyping av ressursfordelingen:

Oppfølgende saksbehandling

For å få en viss innsikt i omfanget av saker som vil være under behandling når Mattilsynet overtar ansvaret fra 1.1.2004, må følgende besvares:

Antall saker (søknader og klager) som ikke er avsluttet innen 1.1.2004	
Antall pålegg som må følges opp etter 1.1.2004	
Antall vfs som bør gis ny godkjenning	

Kompetanse

Hvilken formell kompetanse har dagens personell som arbeider innen de enkelte områdene?

<i>Utdannelse</i>	<i>søknad</i>	<i>tilsyn</i>	<i>klager</i>	<i>annet</i>
Siv.ing innen VA-teknikk				
Cand.real				
Jurist				
Veterinær				
Medisinfaglig				
Næringsmiddelteknolog (Tr.heim)				
Distriktshøyskole; kjemi, helse og miljø				
Annen kompetanse:				

Hvilke formelle kompetanser mener embetet det er spesielt viktig at Mattilsynet besitter for å kunne ivareta drikkevannsoppgavene på en god måte ?

.....
.....
.....
.....

Hovedproblemstillinger

Hvilke problemstillinger mener dere er de viktigste som Mattilsynet bør gripe fatt i når det gjelder drikkevannsforsyningen ? Beskriv dette i stikkordsform nedenfor.

.....

Registreringsskjema for fylkeslegen i Rogaland som drikkevannsmyndighet offshore
 Informasjonen skal dekke den del av embetets eget tidsforbruk som, direkte eller indirekte, er knyttet til rollen som drikkevannsmyndighet (delegert fra Helsedepartementet) etter drikkevannsforskriften, jf. §§ 9,16 og i forskrift av 31. august 2001 nr. 1016. Tidsforbruk som for eksempel bidrag til forskriftsarbeid, skal ikke inngå. Tid til å holde seg faglig oppdatert, som for eksempel gjennom litteraturlesning, deltakelse i fagmøter, fagseminarer etc skal regnes med.

Tidsforbruk som Folkehelseinstituttet utfører på vegne av fylkeslegen blir kartlagt separat.

Vannforsyningssystem (vfs) der fylkeslegen er godkjenningssystem

<u>Vfs på innretninger til sjøs:</u>	
Antall kjente, godkjenningspliktige vfs	
Antall godkjente vfs (ferdiggodkjenning eller oppstarttillatelse)	
Grovt overslag over antall ytterligere (dvs. ikke kjente) godkjenningspliktige vfs	

Saksbehandling

Angi tidsoverslag i antall årsverk (for eksempel 0,2 år) for følgende oppgaver. Det kan tas utgangspunkt i 2002 innsats. Dersom denne ikke er representativ for et "normalår" må det gis et skjønsmessig overslag.

Det er også ønskelig at man angir hvor stor innsats man burde ha benyttet dersom ressurstilgangen hadde vært mer optimal.

<u>Arbeid</u>	<u>Benyttet (år)</u>	<u>Optimalt (år)</u>	<u>Antall saker pr. år</u>
<u>Vfs på innretninger til sjøs:</u>			
Forhåndsarbeid før søknad mottas			
Behandling av søknad			
Klagebehandling			
Dispensasjoner			
Annet arbeid knyttet til rollen som myndighet			
SUM			

Eventuell utdyping av ressursfordelingen:

Oppfølgende saksbehandling

For å få en viss innsikt i omfanget av saker som vil være under behandling fra 1.1.2004, må følgende besvares:

<u>Vfs på innretninger til sjøs:</u>	
Antall saker (søknader og klager) som ikke er avsluttet innen 1.1.2004	
Antall pålegg som må følges opp etter 1.1.2004	
Antall vfs som bør tas opp til ny behandling	

Registreringskjema for Nasjonalt folkehelseinstitutt

Registreringen gjelder instituttets tidsforbruk som direkte eller indirekte er knyttet til drikkevannsforsyning. Dette er bl.a. tidsforbruk knyttet til oppdrag som saksbehandler for Helsedepartementet etter drikkevannsforskriften, jf. §§ 4, 9, 18, 19, samt tidsforbruk knyttet til oppdrag som saksbehandler for Sjøfartsdirektoratet vedr. vannforsyning på skip. Tidsforbruk som for eksempel bidrag til forskriftsarbeid, skal derfor ikke inngå.

Tidsforbruk som oppdragsgiver selv benytter, blir kartlagt separat. Dette gjelder bl.a. Helsedepartementet, Fylkeslegen i Rogaland (nå en del av fylkesmannsembetet) og Sjøfartsdirektoratet.

Saksbehandling

Angi tidsoverslag i antall årsverk (for eksempel 0,2 år) for følgende oppgaver. Det kan tas utgangspunkt i 2002 innsats. Dersom denne ikke er representativ for et "normalår" må det gis et skjønsmessig overslag.

Det er også ønskelig at man angir hvor stor innsats man burde ha benyttet dersom ressurstilgangen hadde vært mer optimal.

<u>Arbeid</u>	<u>Benyttet (år)</u>	<u>Antall saker</u>	<u>Optimalt (år)</u>
<u>Landbaserte anlegg:</u>			
Forhåndsarbeid før søknad mottas			
Behandling av søknad			
Klager			
Dispensasjoner			
Annet arbeid knyttet til oppdraget			
<u>Vfs på innretninger til sjøs:</u>			
Forhåndsarbeid før søknad mottas			
Behandling av søknad			
Klager			
Dispensasjoner			
Tilsyn			
Annet arbeid knyttet til oppdraget			
<u>Vfs til skip:</u>			
Forhåndsarbeid før søknad mottas			
Behandling av søknad			
Klager			
Dispensasjoner			
Tilsyn			
Annet arbeid knyttet til oppdraget			

Eventuell utdyping av ressursfordelingen:

Andre oppdrag / annet arbeid

Her oppgis hvor mange dagsverk (dv) totalt som benyttes i et "normalår" og hvor stort det midlere forbruket pr. vurdering/godkjenning (pr. sak) antas å ha vært.

<i>Arbeid</i>	<i>totalt ant. dv pr. år</i>	<i>dv. pr. sak</i>
Vurdering av kjemikalier til landbaserte vannverk		
Vurdering av materialer til landbaserte vannverk		
Vurdering av UV utstyr til landbasert vannverk		
Vurdering/godkjenning av kjemikalier offshore		
Vurdering/godkjenning av materialer offshore		
Vurdering/typegodkjenning av UV utstyr offshore		
Innhenting av data til vannverksregisteret		
Bearbeiding/rapportering av data fra vannverksregisteret		

Deres ref

Vår ref
03/04813Dato
21.11.2003

11.5 Høring – endring av drikkevannsforskriften som følge av ny matlov og ny organisering av drikkevannsforvaltningen

1. Innledning

Helsedepartementet sender med dette på høring utkast til endring av forskrift 4. desember 2001 nr. 1372 om vannforsyning og drikkevann (drikkevannsforskriften). Forskriften er i dag hjemlet i næringsmiddeloven, kommunehelsetjenesteloven og helseberedskapsloven.

2. Bakgrunn for endringsforskriften

Matforvaltningen i Norge er i endring og som et ledd i dette skal Mattilsynet etableres ved en sammenslåing av Statens dyrehelsetilsyn, Statens landbrukstilsyn, Statens næringsmiddeltilsyn, Fiskeridirektoratets sjømatavdeling og de kommunale næringsmiddeltilsyn. Mattilsynet skal være operativt fra 1. januar 2004.

Ot.prp. nr. 100 (2002-2003) om lov om matproduksjon og mattrygghet mv. (matloven) er til behandling i Stortinget. Den nye matloven skal erstatte 13 av dagens lover på matområdet herunder lov 19. mai 1933 nr. 3 om tilsyn med næringsmidler mv., som er en av hjemmelslovene for drikkevannsforskriften.

Regjeringen vedtok i juni 2001 at ansvaret for vann som næringsmiddel skal behandles etter de samme prinsippene som andre næringsmidler. Dette ble bekreftet ved Stortingets behandling av revidert statsbudsjett 2002 (St.prp. nr. 1 Tillegg 8 (2002-2003)). Det er bestemt at tilsynet med vann til drikke og næringsmiddelproduksjon fra nedslagsfelt til og med tappepunkt skal omfattes av den nye matloven, at tilsyn og godkjenning skal statliggjøres, og ivaretas av Mattilsynet. I utkastet til ny matlov er det foreslått en endring av kommunehelsetjenesteloven som åpner for at det i forskrift kan bestemmes at Mattilsynet gir godkjenning av drikkevann og vannforsyningsanlegg. Intensjonen er at myndighet til å gi godkjenning av vannforsyningsanlegg skal samles i Mattilsynet. Ved godkjenningen av vannforsyningsanlegg skal Mattilsynet ivareta både hensynet til at vann inntas som et næringsmiddel, brukes til produksjon av næringsmidler og hensynet til at vann brukes til hygieniske og andre samfunnsnyttige formål.

På denne bakgrunn kreves det endringer i drikkevannsforskriften. I tillegg foreslår departementet en presisering av drikkevannsforskriften § 4 i forhold til virkeområde og erstatningsansvar.

3. Nærmere om endringsforslagene

Generelt om myndighetsplassering

Mattilsynet skal ha tre forvaltningsnivåer, lokalt (distriktskontor), regionalt og sentralt. Kompetansen til å fatte enkeltvedtak skal som hovedregel plasseres lokalt, (jf. Ot.prp. nr. 100 s. 26), slik at klagesaker kun unntaksvis går til departementene. I de fleste forskrifter til Matloven vil all myndighet bli lagt til "Mattilsynet" med mulighet for delegasjon til de underliggende ledd. I foreliggende utkast til endringsforskrift foreslås vedtakskompetansen likevel i hovedsak lagt direkte til "det lokale Mattilsynet", med unntak av enkelte førsteinstansvedtak som foreslås lagt til "det sentrale Mattilsynet". Begrunnelsen for at departementet har valgt denne fremgangsmåten i drikkevannsforskriften, er bl.a. at forskriften er hjemlet i flere lover og at det er et samspill mellom ulike forvaltningsnivåer/ organer som ikke kommer frem dersom en bare benytter betegnelsen "Mattilsynet". Forslagene til myndighetsplassering omtales nærmere nedenfor.

Plassering av myndighet til å godkjenne vannforsyningssystem

Departementet foreslår at myndighet til å gi godkjenning av landbasert vannforsyningssystem, legges til det lokale Mattilsynet (Mattilsynets distriktskontor). Dette følger hovedprinsippene for organiseringen av Mattilsynet, samt ivaretar hensynet til at myndigheten bør kjenne lokale forhold og ligge nær pliktsubjektene som skal godkjennes.

Dagens godkjenningmyndighet er delt mellom kommunene, det kommunale næringsmiddeltilsyn, fylkesmannen og Helsedepartementet, avhengig av hvem vannforsyningssystemet forsyner, samt om vannforsyningssystemet berører flere kommuner eller fylker. Når Mattilsynet blir eneste godkjenningmyndighet, kan systemet forenkles. Det må likevel tas stilling til hvilket nivå i Mattilsynet som skal ha kompetanse til å godkjenne vannforsyningssystem som berører flere av Mattilsynets distrikter.

Der flere distrikter er berørt, er et alternativ at myndigheten blir lagt på det regionale nivået i Mattilsynet. Det er imidlertid grunn til å anta at de fleste godkjenningspliktige vannforsyningssystem befinner seg innenfor ett av Mattilsynets distrikter slik at problemet i praksis er lite. Det regionale kontoret vil derfor sjelden bli godkjenningmyndighet. På denne bakgrunn foreslår departementet etter initiativ fra IMO at også slike vannforsyningssystem godkjennes av det lokale Mattilsynet, men at det sentrale Mattilsynet gis myndighet til, etter en konkret vurdering, å bestemme hvilket av Mattilsynets lokalkontorer som skal ha godkjenningmyndighet i slike tilfeller. I vurderingen skal det blant annet tas i betraktning hvor vannbehandlingsanlegget er plassert, hvor vannkilden ligger og hvor flertallet av abonnentene er.

De sakene som ligger til behandling hos dagens godkjennings- og tilsynsmyndigheter må overføres til det nye Mattilsynet. Det foreslås et nytt ledd i drikkevannsforskriften § 21 som bestemmer at saker som ikke er avgjort pr. 1. januar 2004 overføres til Mattilsynet. Det sentrale Mattilsynet vil sørge for fordeling av sakene i tråd med forskriftens bestemmelser.

Departementet vil presisere at det i denne sammenheng kun er foretatt endringer i hvem som er godkjenningmyndighet, ikke i innholdet i selve godkjenningsordningen.

Plassering av myndighet til å godkjenne drikkevannskjemikalier

Drikkevannskjemikalier til behandling av drikkevann skal være godkjent av Statens næringsmiddeltilsyn. I dagens ordning forestår Nasjonalt Folkehelseinstitutt som et forvaltningsstøtteorgan selve den faglige vurderingen av drikkevannskjemikalierne.

Godkjenningene har generelle rettsvirkninger, det vil si at er et produkt godkjent gjelder det overfor alle som ønsker å bruke drikkevannskjemikalier. Denne godkjenningen ligner således meget på en forskrift, jf. forvaltningslovens § 2 bokstav c). Departementet foreslår derfor at myndighet til å gi godkjenning av drikkevannskjemikalier, legges til Mattilsynets sentrale ledd. Også hensynet til kontakt med forvaltningsstøtteorganer som Folkehelseinstituttet, taler for at denne myndigheten legges til det sentrale Mattilsynet.

Plassering av dispensasjonsmyndigheten

Dagens drikkevannsforskrift har to typer dispensasjoner, dispensasjon til å fravike forskriftens og vedleggets krav, jf § 19 og myndighet til å dispensere ved overskridelse av visse parametere, jf vedlegget, beskrivelse av tiltakstyper. Myndigheten til å dispensere tilligger godkjennings- og tilsynsmyndigheten.

Det foreslås ingen endring i myndigheten til å gi dispensasjoner etter vedleggene. Myndigheten til å gi dispensasjoner etter § 19 foreslås lagt til det sentrale Mattilsynet, fordi det er viktig at eventuelle dispensasjoner gis en enhetlig vurdering ut fra nasjonale mål og forpliktelser, herunder EØS-avtalen.

Plassering av myndighet til å fatte vedtak etter drikkevannsforskriften § 18

Drikkevannsforskriften § 18 åpner for at kommunen, fylkesmannen eller Helsedepartementet i alvorlige nødssituasjoner kan bestemme at det fortsatt skal leveres vann fra et vannforsyningssystem selv om kravene til vannkvalitet i eller i medhold av drikkevannsforskriften § 12 ikke er oppfylt. Dette er såkalte ”force majeure” situasjoner hvor årsaken til at vannet ikke oppfyller kravene til vannkvalitet, skyldes ekstraordinære forhold som ligger utenfor det som den ansvarlige for vannforsyningssystemet kan styre. Selv om vannet ikke oppfyller kvalitetskravene i drikkevannsforskriften og derfor ikke bør drikkes eller brukes i produksjon av næringsmidler, er det av hensyn til andre funksjoner i samfunnet likevel nødvendig at vann leveres. Det er viktig å opprettholde trykk på ledningsnett og derved forebygge innsug, samt å sørge for tilstrekkelig vann til brannslukking, toalettspyling m.v.

Denne bestemmelsen har sitt opphav i forhold som reguleres av kommunehelsetjenesteloven. På denne bakgrunn, samt at det primært er andre hensyn enn næringsmiddelhensynet som skal ivaretas av drikkevannsforskriftens § 18, foreslår departementet at myndighet til å fatte vedtak etter bestemmelsen forblir hos kommunen, og at fylkesmannen og Helsedepartementet utgår som myndighet. Departementet foreslår i tillegg at den kommunen som har fattet vedtak om unntak etter § 18, må samrå seg med medisinsk faglig personell og Mattilsynet for å bestemme hvilke tiltak som må settes i verk for at vannet skal være egnet til drikke eller annet næringsmiddelformål. Departementet foreslår at ”medisinsk faglig rådgiver” endres til ”medisinsk faglig personell” for å legge til rette for at slike uttalelser også kan gis fra kommunale eller interkommunale enheter for miljørettet helsevern.

Vedrørende skip og luftfartøy

Drikkevannsforskriften slik den lyder i dag, gjelder ikke eksplisitt for skip. Bakgrunnen for dette er at det var usikkert om hjemmelslovene gjaldt til sjøs. Matloven er foreslått å gjelde både på skip og på innretninger til sjøs. Det er derfor ønskelig at også drikkevannsforskriften i utgangspunktet skal gjelde på skip. Departementet foreslår at drikkevannsforskriftens bestemmelse om virkeområde endres slik at forskriften gjelder for skip dersom disse ikke er særskilt regulert i annet regelverk. I dag reguleres drikkevannsforsyning på skip også av

forskrifter hjemlet i sjødyktighetsloven. Endringen i drikkevannsforskriften får pr i dag derfor ikke betydning for forhold som omfattes av disse forskriftene.

Matloven gjelder også for luftfartøy og det er ønskelig å videreføre dette i forskriften.

Departementet foreslår videre at myndighet til å gi godkjenning av vannforsyningsanlegg på innretninger til sjøs, luftfartøy og på skip, legges til det sentrale Mattilsynet, da innretninger til sjøs og skip er mobile og dermed ikke så lett kan sies å være tilknyttet et spesielt distriktskontor. Innretninger til sjøs og skip er i dag underlagt henholdsvis petroleumsmyndighetene og sjøfartsmyndighetene i henhold til egne forskrifter. Godkjenningsbestemmelsen får derfor heller ikke betydning for virksomhet underlagt disse. Departementet vil imidlertid ta initiativ til en gjennomgang og samordning av regelverket vedrørende vann og næringsmidler til sjøs.

Presisering av drikkevannsforskriften § 4 i forhold til virkeområde og erstatningsansvar

I tiden siden drikkevannsforskriften av 2001 ble gitt er det kommet tilbakemelding på at § 4 ikke er tilstrekkelig presis, særlig når det gjelder mulighetene til å beskytte drikkevannskilde. I utkastet til ny matlov er det tatt inn en fullmaktsbestemmelse til å gi forskrifter om beskyttelse av drikkevannskilder. De foreslåtte endringene av forskriftsbestemmelsen innebærer en tilpasning til den nye hjemmelen i matloven og en presisering av innholdet, uten at det innebærer større materielle endringer.

Virkeområdet er i den gjeldende bestemmelsen avgrenset til ”*virksomhet som kan medføre fare for forurensning av drikkevann i vannforsyningssystem og internt fordelingsnett*”. Departementet foreslår for det første å endre begrepet ”virksomhet” til ”aktivitet” for å unngå sammenblanding med matlovens definisjon av virksomhet.

Departementet ønsker også å presisere at aktivitetsbegrepet også omfatter allemannsretter som ferdsel, retten til teltslagning, bading og annet opphold som innebærer forurensning eller fare for forurensning av drikkevannskilden.

Drikkevannsforskriften § 4 har til hensikt å forhindre aktiviteter som kan medføre fare for forurensning av drikkevann i vannforsyningssystem og internt fordelingsnett.

Denne bestemmelsen er meget vid og gir hjemmel til å pålegge alle former for begrensninger på aktiviteter som kan medføre fare for forurensning av drikkevann.

I hovedsak er dette rådighetsbegrensninger som ikke gir rett til erstatning, men for å presisere at i de unntakstilfellene hvor rådighetsbegrensningene er så omfattende at de er å anse som ekspropriasjon, foreslår departementet en henvisning til lov 23. oktober 1959 nr. 3 om oreigning av fast eiendom og lov 6. april 1984 nr. 17 om vederlag ved oreigning av fast eiendom.

Grensen for erstatningsansvar vil for øvrig måtte utledes gjennom tolkning av Grunnloven § 105 og annen særlovgivning.

Bestemmelser om tilsyn, vedtak og straff

I tråd med de generelle retningslinjene som er gitt for å tilpasse dagens forskrifter til ny matlov og nytt Mattilsyn, foreslås det at tilsyns- og vedtaksbestemmelsene slås sammen til en paragraf. Dette innebærer at innholdet i dagens drikkevannsforskrift §§ 16 og 17 slås sammen til en bestemmelse i ny § 16. Nåværende § 17 oppheves. Dagens forskrift regulerer også tilsyn og vedtak etter kommunehelsetjenesteloven og det foreslås at disse bestemmelsene utformes

tilsvarende og inngår i § 16. Endringen er ikke ment å endre rettstilstanden i forhold til tilsyn og vedtak etter kommunehelsetjenesteloven.

4. Høringsfrist m.m

I forbindelse med ny finansieringsmodell for matforvaltningen er det foreslått at det skal betales gebyr for tilsyn og kontroll med drikkevann, se høringsbrev fra

Landbruksdepartementet av 10.07.2003. Se:

http://www.dep.no/ld/norsk/aktuelt/hoeringssaker/under_behandling/020041-080044/index-dok000-b-n-a.html

Forslag til slik bestemmelse vil bli gjenstand for egen høring og høringsmøte. Dette vil bli ny § 17.

Høringssvarene sendes til Helsedepartementet med frist 19. desember 2003. Etter samtykke fra Helseministeren sendes forslaget på høring med forkortet høringsfrist. Høringssvar kan også sendes på e-post til: postmottak@hd.dep.no

Med hilsen

Kjetil Tveitan e.f.
Underdirektør

Tone Matheson
Rådgiver

Vedlegg:
Liste over høringsinstanser
Ukast til endringsforskiift

Utkast til forskrift om endring av forskrift 4. desember 2001 nr. 1372 om vannforsyning og drikkevann (Drikkevannsforskriften)

Fastsatt av xx dato xx med hjemmel i lov xx.xx.xxxx nr. xx om matproduksjon og mattrygghet § 33 første ledd, jf. § 36 andre ledd, lov av 19. november 1982 nr. 66 om helsetjenesten i kommunene § 4a-1 annet ledd, og lov av 23. juni 2000 nr. 56 om helsemessig og sosial beredskap § 2-2 fjerde og femte ledd, jf. EØS-avtalen vedlegg XX pkt. 7a (direktiv 98/83/EF).

I forskrift 4. desember 2001 nr. 1372 om vannforsyning og drikkevann gjøres følgende endringer:

§ 2 tredje ledd skal lyde:

Forskriften gjelder også for innretninger til sjøs, *luftfartøyer og skip*, dersom disse ikke er særskilt regulert i annet regelverk.

§ 4 skal lyde:

Det er forbudt å forurense vannforsyningssystem og internt fordelingsnett dersom dette kan medføre fare for forurensing av drikkevannet.

Det lokale Mattilsynet kan forby eller sette vilkår for aktiviteter, som forurenser eller kan medføre fare for forurensning av drikkevann i vannforsyningssystem og internt fordelingsnett på land, innretninger til sjøs, luftfartøyer og skip. Med aktivitet menes også utøvelse av allemannsretter. Det sentrale Mattilsynet kan ved forskrift forby eller sette vilkår som nevnt ovenfor. Før vedtak treffes skal det innhentes uttalelse fra berørte kommuner om forhold som angår miljørettet helsevern og arealdisponering.

Ved inngrep som er å regne som ekspropriasjon av rådighet etter lov 23. oktober 1959 nr. 3 om oreigning av fast eiendom § 1, gjelder reglene i denne og lov 6. april 1984 nr. 17 om vederlag ved oreigning av fast eiendom.

Vannverkseier skal ved oppslag eller på annen hensiktsmessig måte informere allmennheten om forbudet mot forurensing av drikkevann.

§ 8 første ledd skal lyde:

Et vannforsyningssystem skal være godkjent av myndighet som nevnt i § 9 når det forsyner:

1. minst 20 husstander herunder hytter eller minst 50 personer,
2. næringsmiddelvirksomhet, jf. lov av xx.xx.xx om matproduksjon og mattrygghet mv. eller
3. helseinstitusjon, jf. forskrift av 5. juli 1996 nr. 699 eller skole/barnehage, jf. forskrift av 1. desember 1995 nr. 928.

§ 9 skal lyde:

Det lokale Mattilsynet gir godkjenning av vannforsyningssystem til lands. Hvor vannforsyningssystemet berører flere av Mattilsynets distrikter, avgjør det sentrale Mattilsynet hvilket lokalt Mattilsyn som skal gi godkjenning.

Det sentrale Mattilsynet gir godkjenning av vannforsyningsssystem på innretninger til sjøs, luftfartøy og på skip.

Før godkjenning etter første ledd gis, skal det innhentes uttalelse fra berørte kommuner om forhold som angår miljørettet helsevern og arealdisponering.

§ 15 første ledd skal lyde:

Kjemiske produkter til behandling av drikkevann, herunder produkter til desinfeksjon av drikkevann, skal være godkjent av det sentrale Mattilsynet. Mattilsynet skal føre en oppdatert liste over godkjente produkter. Godkjenningen gjelder i inntil 10 år eller inntil Mattilsynet finner det nødvendig å endre eller oppheve godkjenningen på bakgrunn av ny kunnskap og for å beskytte helse.

§ 16 skal lyde:

Det lokale Mattilsynet fører tilsyn og fatter vedtak etter matloven for å gjennomføre bestemmelsene gitt i og i medhold av denne forskriften i samsvar med matloven § 23 om tilsyn og vedtak og kan herunder treffe vedtak etter § 24 om særskilt smittesanering, § 25 om stenging og virksomhetskarantene og § 26 om tvangsmulkt.

Kommunen fører tilsyn og fatter vedtak etter kommunehelsetjenesteloven for å gjennomføre bestemmelsene gitt i og i medhold av denne forskriften i samsvar med kommunehelsetjenesteloven §§ 4a-1, 4a-2, 4a-8, 4a-9 og 4a-10.

For innretninger til sjøs som omfattes av petroleumsloven, gjelder tilsynsordningene i § 55 i forskrift av 31. august 2001 nr. 1016 om helse, miljø og sikkerhet i petroleumsvirksomheten.

For skip gjelder tilsynsordningene i forskrift 27. juli 1956 nr. 2 for hygieniske forhold om bord i fartøyer.

§ 17 oppheves

(Forslag til ny § 17 om gebyr for tilsyn og kontroll sendes i egen høring.)

§ 18 skal lyde:

Kommunen kan i en alvorlig nødssituasjon etter uttalelse fra medisinsk faglig personell og det lokale Mattilsynet bestemme at det fortsatt skal leveres vann fra et vannforsyningsssystem i kommunen, selv om kravene til vannkvalitet i eller i medhold av § 12 ikke er oppfylt. Unntaket skal være tidsbegrenset og forutsetter at vannforsyningen ikke kan sikres på annen måte og at overskridelsen ikke medfører uakseptabel fare for folkehelsen.

Om hastevedtak gjelder reglene i kommunehelsetjenesteloven § 4a-3 annet ledd.

Begrunnet vedtak skal meddeles fylkesmannen og det sentrale Mattilsynet, med opplysning om årsaken til og varigheten av unntaket. Likeledes skal næringsmiddelvirksomheter og øvrige forbrukere informeres om unntaket.

Kommunen bestemmer i samråd med det lokale Mattilsynet, hvilke tiltak som må settes i verk for at vannet skal være egnet til drikke eller annet næringsmiddelformål.

§ 19 annet ledd skal lyde:

Det sentrale Mattilsynet kan i særlige tilfeller dispensere fra bestemmelsene i denne forskriften, herunder vedlegg, forutsatt at det ikke vil stride mot Norges internasjonale forpliktelser, herunder EØS-avtalen.

§ 20 skal lyde:

Forsettlig eller uaktsom overtredelse av denne forskriften eller vedtak gitt i medhold av den, er straffbart i henhold til matloven § 28 og kommunehelsetjenesteloven § 4a-11.

Bestemmelser om straff i lov av 19. november 1982 nr. 66 om helsetjenesten i kommunene § 4a-11 kommer til anvendelse ved overtredelse av forskriften eller av vedtak truffet med hjemmel i forskriften.

§ 21 nytt femte ledd skal lyde:

Saker som ikke er avgjort pr. 1. januar 2004, overføres til Mattilsynet.

Vedlegget til forskriften, innledningen, tredje avsnitt skal lyde:

Tiltakstype B: Nødvendige tiltak skal gjennomføres så snart som mulig for å bringe parameterverdien under grenseverdien, og tilsynsmyndighetene skal varsles. Godkjenningmyndigheten kan gi dispensasjon fra grenseverdien for vedkommende parameter forutsatt at slik dispensasjon ikke representerer helserisiko og forutsatt at tilfredsstillende vannforsyning fra alternative kilder ikke er mulig. Dispensasjonen skal gis for kortest mulig periode, og skal ikke overskride 3 år. Melding om slik dispensasjon med begrunnelse for vedtaket skal sendes til *det sentrale Mattilsynet*. Eventuell forlengelse av dispensasjonen utover 3 år kan bare gis av *det sentrale Mattilsynet*.

Merknaden til tabell 3.1, parameter 52 skal lyde:

Omfatter ikke tritium, kalium-40, radon og radons datterprodukter. Trenger ikke måles dersom det er dokumentert at verdiene er vesentlig under grenseverdien.

Tabell 8, pkt. A. Krav til kvalitetskontroll skal lyde:

Godkjenningspliktige vannforsyningsystem skal for enkel og utvidet rutinekontroll benytte analyselaboratorium som blir kontrollert av et akkrediteringsorgan eller av en person som er godkjent av *Mattilsynet* for formålet. Analyser for nettkontroll skal utføres etter anerkjente og/eller standardiserte metoder, og ved et laboratorium som har system for kvalitetssikring av analysene. Uttak, transport og oppbevaring av prøver skal likeledes utføres etter anerkjente arbeidsrutiner og prosedyrer.

II

Endringsforskriften trer i kraft straks.